

Nosphen nga Mirres se Iesu Kristo nga

LUK

Muli

Batu nale nga mivsivseni lut nga parmeteni naul ngel puto suri

Naul ngel, ne nosphen nga mirres se Iesu Kristo nga Luk muli, ospe suri Iesu, nga ni evi jinibb nga Atua muloli rijrijen sen tevi meri Isrel nir tuwi, nga ni muwra piakoni vini nga pila mauren tevi nir ko tevi jinibb ne iel ngatan jikle nir. Luk oli tweni re naul sen ngel nga Iesu ngok, Neñin se Atua everuse nga “puwrai tweni nosphen nga mirres sen tevi beres (puaman) nir.” Ko iok ko ololi rramlesi nosphen nga mirres nga Luk muli, owun saute jilweren nga marviseni nga Atua okrrormi lenglengen jinibb nir nga marlesi norongen nga misij.

Luk nga muli naul ngel oli naul minij kele san nga nisen “Majingen se Aposol nir.” Naul ngok ospe suri jilweren nga marpelari vitu re daron nga Iesu mian mare re melrine.

Jilweren sopor arpelari re naul ngel kis kobbong, ko sete arto re naul itul ngok ne nosphen nga mirres se Iesu Kristo (Matiu, Mak ko Jon). Ngok jilweren nga muspe suri anglo nir marlai nubo (2:13,14), ko nga muspe suri nir nga marmetmet sipsip nga maran parlesi Iesu daron nga miak e (2:8-20), ko nga muspe suri daron nga Iesu mivi melakel malume ko mian re Naim On (2:41-50), ko nale rrongrrongvi ne meri Sameria nga mirres ngok (10:25-37), ko nale rrongrrongvi ne melakel nga mutor jabble sel (15:11-32).

Nanu nga marlelep nga Luk musþe surir milep re naul ngel erpe loten, Nemin On, majingen se nesevin nir nga marwilwil se Iesu, ko osþe suri kele nga Atua orongwose þitlasi tweni nololien se jinibb.

Etipatun

¹ Selek Teopilas, jinibb elep pa arþelak arwera paruli tweni jilweren ne nanu ngel nir nga marpelari ji kerr ngel nir. ² Erpe renge womu jer nen, nir arlesi renge meter ko aruli tututweni nale nen nir renge naul, ko arwerair tevi kerr. ³ Ko inu nulesi evi nanu nga m̃irres nga inu kele boli tututweni nale nen nir renge naul tevi nik. Suri inu nomok-meteni suri nanu ngel nir bonevis le wor, ko nurongwos boli surir tevi nik pimawos; ⁴ ko puloli nga nik kuprongwose nanu nga marvisvisenir tevi nik arivi weretunen temijpal.

Anglo owra tweni nga Jon Baptaes þiak

⁵ Nanu ngel nir arpelari renge daron se Erot, renge daron nga mivi numal renge Jutia e. Ko renge daron nen jinibb ne sulsulen san elik rengen, nisen Sekaraea. Ni evi san renge meling jinibb ne sulsulen se Apaeja. Ko nesen sen Elisapet, ni kele evi metka se Eron san. ⁶ Nuru korti orivi jinibb nga mormawos m̃irres renge no Atua. Orivel lilane renge nale nesesreien se Atua nir ko nale nesesreien nir. ⁷ Ko nuru korti ortera pa osuw, sia se nuru elep pa. Ko Elisapet kele evi nesevin nga m̃iþer, sete evasus, ko ololi natu nuru ejkie.

⁸ Mian ko ejpari daron se Sekaraea gortien sen nir nga parloli majingen nga jinibb ne sulsulen nir marok-loli renge nabong jile renge Naim On se Atua. Ko ni kele evan. ⁹ Ko nir arwirr daes erpe murrun se jinibb ne sulsulen nir, nga parlesi nir si nen ko nga pian pusli nanu nga mapun

ĩirres reŋge naworr; ko daes orrum mawos re Sekaraea. Ko ni euan reŋge loloim on se Atua nga pusulsul. ¹⁰ Delung artur jer vare, parlot reŋge daron nga nanu nga mapun ĩirres pĩn e.

¹¹ Ko Sekaraea etaole anglo se Iova san errmali jin, ko otur reŋge nawot van reŋge devjen rres e. ¹² Ko daron nga Sekaraea ĩilesi, ko nolon opotpot lenglengen e ko emtutu elep. ¹³ Ko anglo owrai tevi, “Sete kupmetutu, Sekaraea; Atua orŋge loten som, ko nesen som pivesi nik natum norman san. Ko nik kuplingi nisen piwaji Jon. ¹⁴ Nik kuprunge pĩrres ko kupĩr pilep daron nga ni pĩak. ¹⁵ Ko ni poro pilep vajin ko pivi jinibb nga milep reŋge no Numal. Ko sete pimni norro rreknga nuwi nga ĩiterter, pijki. Ni puwun saute Neĩin On tetajer, pĩtipatun reŋge daron nga tasu sen pivesi e. ¹⁶ Ni puloli ĩeri Isrel nir pilep parieni lweni van ji Iova Atua ser. ¹⁷ Ko ni puwowomue Mesaea non reŋge neĩin ko derteren se Elaeja, ko pĩrieni lweni tata ser nolor pĩrieni lweni van ji natur, ko parresrres luwi tevir. Ko nir nga sete marosuri parivel vajin reŋge norongwosien se nir nga marmomsawos, ko puloli lilane jinibb nga martiriv tera Numal nolor pĩrres.” ¹⁸ Ko Sekaraea owrai tevi anglo owra “Inu borongwos nanu ngel nir pĩpese? Suri inu nuvi ĩirtera pa, ko nesen suk kele sian elep pa osuw.” ¹⁹ Ko anglo erij luwi tevi owra “Inu nuvi Gapriel nga motur reŋge no Atua, ko ni okoni inu nga bowrai tevim nospĩn nga ĩirres ngel. ²⁰ Ko kuplesi, nik kupivi nabbut, sete kuprongwos kuprij kupwera nale pisan, pĩtipatun lelingen ngel ko pijpari daron nga nanu ngel nir para-pelari e. Suri nga nik sete kuosuri nale suk nir, nga para-pelari reŋge nabong nen mawos.”

²¹ Ko reŋge daron nen artirive Sekaraea, ko arwera “E, erpese nga ni ĩilik mipriv mirpok reŋge Naim On se Atua?”, ko ngok ololi bbösa elair e. ²² Marok-tiriv mian

ko ni eivare renge Naim On vini vare e. Ko evi nabbut, sete orongwos p̄irij. Ko ewirrleni nevren tevir; ko nir arongwose nga ni elesi neñin san renge Naim On. ²³ Mian ko nabong ne majingen sen nir osuw, ko ni olwi van renge naim sen e.

²⁴ Mian ko nabong sete elep mun ko nesen sen Elisapet ejien. Ko ok-lik tepi malume ejpari navöl elim, ko owra ²⁵ “Nurongwose vajin nga Numal ko orrorrmi inu, ko niko ela tweni vajin nanu nga jinibb nir marok-meteni inu suri.”

Anglo owra tweni nga Iesu p̄iak

²⁶ Ko Elisapet navöl sen ouwon easi osuw, ko Atua okoni kele anglo Gapriel evan renge ngaim nga milep san renge Galili, nisen Nasret. ²⁷ Ni otori nale nga pian puwrai tevi nesen ñelakel san nga nisen Merri. Merri nen setewor norman san evan jin, ko arwera p̄ilik ji ñer san nga nisen Josep, nga mivi metka se Devet san. ²⁸ Ko anglo evan ji Merri renge loloim sen ko owrai tevi ni, “Erres, nik kuñir. Numal ololi erres tevim ko eptevi nik.” ²⁹ Ko Merri nolon opotpot e ko orrorrmi karkare renge nale nga anglo muwrai ngok, owra “O, sev le ngel?” ³⁰ Ko anglo owrai tevi ni, “Merri, sete kupmetutu, suri Atua erres tevim. ³¹ Ko kuplesi, nik kuptetaur, ko kupa-wosi natum norman san. Ko kuplingi nisen piwaji Iesu. ³² Ni pivi Jinibb nga milep ko parveruse Atua ne Drromsen Mare Natun. Ko Iova Atua puloli ni pivi Numal pirpe apu sen Devet tuwi. ³³ Ni pivi Numal renge metka se Jekop nir tuwi ngok vini. Ko batun vanu sen sete purongwos pusuw.” ³⁴ Ko Merri owrai tevi anglo owra “O, ko inu sete nuvijuri wor norman san, ejki. Ko nanu ngel putoe pirpese le?” ³⁵ Ko anglo owrai lweni tevi Merri owra “Neñin On ko pivini jim, ko derteren se Atua ne Drromsen Mare pivini pisalsal orem. Ko suri nanu ngel, jinibb parwerai bipi nga ñiak On, ko evi Atua

Natun. ³⁶ Ko kuplesi niaken som Elisapet. Ni evi nesevin nga ñiñer, ko etra pa evi lekter osuw; ko etetaur vajin lelingenok, navöl sen ouwon le ngel vajin. ³⁷ Suri sete nanu san rragrrag nga Atua sete orongwos puloli.” ³⁸ Ko Merri owrai tevi “Inu nuvi nesevin ne majingen se Numal lebbong, ko erres kobbong, puto pirpe nga nik kumwerai ngok.” Ko anglo evel lingi ni.

Merri evan oklue Elisapet

³⁹ Ko renge vitunen vajin, Merri ewit ngavilvil van renge botwen nga ngaim nga milep san ne Jutia muto rengen. ⁴⁰ Ko esil van renge loloim se Sekaraea e, ko owra “Erres” tevi Elisapet. ⁴¹ Ko daron nga Elisapet moka-runge nale se Merri, ko bipi nga mimatur renge depain eir ko ewrrir renge depain, ko Elisapet owun saute Neñin On. ⁴² Ko ekail drrelan elep van mare, ko owra “Atua erij erres surim renge nesevin ñinij nen jile nir, ko erij erres suri bipi nga kumsoloi renge depaim!” ⁴³ Ko erpese tasu se Numal suk mivini ñilesik? ⁴⁴ Ko kuplesi, daron nga inu mornge nale som, ko bipi nga mosloi renge depaik eir e ko ewrrir e. ⁴⁵ Neiren renge nik, suri nga kumosuri nale nga Numal mukoni anglo sen muwrai tevi nik piplari.”

Merri osrövi Atua

⁴⁶ Merri owra ⁴⁷ “Renge mauren suk totoklai nusrövi Atua ne Drromsen Mare. Ko neñik eir suri Atua nga moklai mauren tevik, ko nga murrormi inu milep. ⁴⁸ Suri ni orrormi terai inu nga mevi nesevin ne majingen sen ko nga mevi nesevin nga welili jer. Ko renge lelingen ngel ko tuwi ngok vini jinibb parveruse inu nesevin nga Atua ñilai neiren tevi, ⁴⁹ suri nanu nga milep nga Atua nga derteren sen milep muloli tevi inu. Ni nisen On. ⁵⁰ Eviseni merrenien sen tevi nir nga marmetutue ni

rengé dul nga tuwi pa ko nga lelingen ngel ko nga para-vini kele. ⁵¹ Eviseni derteren sen tevi delung arlesi. Ololi nir nga nolor mian mare arsarr suri norrorrmien ser. ⁵² Ni ela tweni nir nga marivi numal nga marlelep rengé nai seksakel ser nga marsakel rer aran ngatan, ko ok-susi lartul nga maran ngatan van mare. ⁵³ Jinibb nga numer m̄iajir, ni ololir arup erres. Ko jinibb nga joror milep, ni okoni twenir artotori nevrer kiskis arivel. ⁵⁴ Otori rijrijen sen nga muloli tevi apu se kerr nir nga tuwi pa, ko orrorrmi kerr m̄eri Isrel, ni jinibb sen nir, ⁵⁵ erpe nga muwrai pa tevi apu se kerr nir, ko Epram, ko metka sen nir nga para-vini vitunen suri ni, pian pijpari tuwi ngok vini.”

⁵⁶ Ko Merri elik tevi Elisapet erpe navöl itul sopon, ko evel olwi kele van rengé ngaim sen e.

Jon Baptaes eak

⁵⁷ Mian ko ejpari nabong nga Elisapet puwosi natun e, ko ni evasus; ko natun evi norman. ⁵⁸ Ko selen nir ko niaken sen nir arunge nga Numal muloli m̄irres tevi ni ko nga murrormi ni, ko nir arir elep tevi.

⁵⁹ Mian ko ejpari bongin owil, ko nir arini nga parloli ni pian rengé movil parevji parloli ni p̄ilalos. Ko arwera parlingi ni nisen piwaji kele tata sen Sekaraea. ⁶⁰ Ko tasu sen owra “Ejki! Ni nisen piwaji Jon.” ⁶¹ Ko nir arwerai tevi ni, “Ko nik. Sete metka som san ewaji nais ngel.” ⁶² Ko nir arij e nevrer tevi tata sen nga ni puwra nisen piwaji isi. ⁶³ Ko Sekaraea owra parla nanu nga marok-ulul ren san tevi ni. Arlai tevi, ko ni oli nisen owra “Ni nisen piwaji Jon.” Ko nir jile artaole. ⁶⁴ Ko rengé daron mawos nen ko pa erij luwi, ko osrövi Atua. ⁶⁵ Ko nir nga marlik mori ni armetutu, ko bbösa elair e. Ko nosp̄en nen arsupe rrale ngaim nga marto rrale botwen ne Jutia e nir. ⁶⁶ Ko jinibb jile nga marunge nosp̄en ne bipi ngel

arrormi renge nolor ko arwera “Bipi ngel pia-ivi bipi nga pia-irpese le?” Suri oto limjer ngel nga Atua ne Drromsen Mare derteren sen eptevi.

Sekaraea Neñin On esilvi ko evi propet

⁶⁷ Ko tata sen Sekaraea Neñin On evini esilvi, ko owun saute. Ko erij erpe propet owra ⁶⁸“Kerr rrapsturövi Atua se kerr ñeri Isrel nir. Suri ni evini oklue kerr jinibb sen nir, ko orpaji tweni kerr rramiel sisarow vajin. ⁶⁹ Elai jinibb nga derteren sen milep san tevi kerr nga ñila mauren tevi kerr; ni evi metka se Devet san. ⁷⁰ Erpe Atua owrai pa tuwi renge jingo propet on sen nir, ⁷¹ ni erijrij pa nga ñijnge devje nuval se kerr nir renge kerr, ko pirvei tweni kerr renge nevre nir nga marungasi kerr nir. ⁷² Ko ni eviseni merrenien sen mawos apu se kerr nir nga tuwi, ko orrormi suri rijrijen on sen.

⁷³ Ololi rijrijen nga ñiterter renge ni nisen tevi apu se kerr nga tuwi Epram. ⁷⁴ Ewer telasi tevi ni nga ni pirvei tweni kerr renge nevre devje nuval se kerr nir, ko kerr rraploli majingen sen nga sete rrapmetutu rragrrag vajin pijpari nga rrapa-mij. ⁷⁵ Rrapivi jinibb on sen ko rrapivi jinibb nga mumomsawos ñirres renge ni non renge nabong jile renge mauren se kerr. ⁷⁶ Ko nik bipi suk, parveruse nik nisem kupwaji Atua ne Drromsen Mare propet sen; suri nik kupwowomu renge no Numal nga kuploli lilane sel sen. ⁷⁷ Kupwer telasi sel sen limjer tevi jinibb sen nir, nga Atua ñitlasi tweni nololien ser ko parmaur, ⁷⁸ suri merrenien nga milep se Atua se kerr. Ni pukoni moron ne melrin pivini puklue kerr, ⁷⁹ ko pimor vaseni nir nga marlik tongmalik renge namol ne mijen; ko puloli bela kerr parivel renge sel ne demat.”

⁸⁰ Ko mian ko nanwarreng nga elep rujruj ma renge niben ko norrormien sen, renge nga ñimajing se Atua. Ko

tetajer ok-an ok-lik renge lolo merwer ok-tirive nabong nga ni pia-vini limjer renge no m̃eri Isrel nir.

2

Iesu eak

¹ Renge daron nen batu numal se m̃eri Rom nir nga nisen miwaji Sisa Okastas elngi nale nesesreien san, emr-
reni pareve jinibb jijle nga ni mimetmete nir, purongwose
nir evis totoklai. ² Ngel evi sensas nga womu nen, renge
daron nga Kwaerinas mivi numal nga milep renge Siria.
³ Ko niko renge wosenen jinibb jijle arlulwi wor van renge
vanu ser e, nga norman nir paruli niser renge naul renge
ngaim ser mawos.

⁴ Ko ngok niko Josep evel lingi ngaim ne Galili san nga
nisen Nasret, lat nga m̃ilik e, ko evan renge ngaim ne
Jutia san nga nisen Betliem. Ie evi lat nga numal Devet
m̃iak e rengen tuwi. Ko niko Josep mulwi wor van ie,
suri ni evi metka nga miplari renge metka se Devet san.
⁵ Josep eptevi nesen sen Merri, nuru oran nga parlai nise
nuru. Orlik korti ma, ko Josep setewor ean jin. Ko Merri
otomori pa pivesi natun. ⁶ Ko renge daron nga morlik
renges Betliem e ko evi daron mawos nga Merri puwosi bipi
sen e. ⁷ Ko ni evesi womue natun norman eak rrongvi. Ko
ni ela kalek nga mimalum m̃irres ko onbe ore e, ko evetri
ematur ngatan renge narov san nga marok-wungani nanu
rrum nir rengen. Suri naim nga jinibb marlik renger
loloim nen nga markel ototvi sete evter nir, ko lat nga
nuru porlik rengen ejki.

⁸ Ko renge lat nen jinibb ne ngaim nen sopor arlik orsel
arok-metmete sipsip ser renge nat nga mupong nen. ⁹ Ko
anglo se Iova san evini eplari jir, ko nosrövien se Iova
omor rrerraler; ko nir armetutu elep. ¹⁰ Ko anglo owrai
tevir, “Sete kapmetutu te pijki! Kaplesi, inu nuvini tevi

nospen nga m̃irres nga bowrai tevi kami, nga p̃ilai neiren nga milep temijpal tevi jinibb jijle nir. ¹¹ Renge lelingen ngel, renga nata mupong nga ngel, renga ngaim ngel se Devet, bipi san eak renga nga p̃ilai mauren tevi kami. Ni evi m̃er nga Atua m̃irijrij nga pukoni, ni evi Mesaea ko Numal. ¹² Nanu ngel le pivi nelesien nga piviseni tevi kami: kami kapan ko kaplesi bipi san nga marnube ore kalek nga mimalum m̃irres e, ko marlingi mimatur ngatan renga narov nga marok-wungani nanu rrum nir renga.” ¹³ Daron mawos nen ko pa anglo ne melrin nir arini arpitevi anglo nen, ko arla nubo, arsurövi Atua ne Drromsen Mare, arwera ¹⁴ “Nosrövien pian ji Atua ne Drromsem Mare! Ko renga iel ngatan ngel demat puto renga jinibb se Atua nga ni mimrrenir.”

Jinibb nga marok-metmete sipsip nir aran Betliem

¹⁵ Mian ko daron nga anglo marivel lingir e marluwi vajin van renga melrin e, ko jinibb nga marok-metmete sipsip arwerwerai tevir, “Kerr pian ta Betliem rraplesi ta nanu nga miplari ngel nga Atua muwrai tevi kerr.” ¹⁶ Ko nir arwit lengleng van; ko arlesi Merri ko Josep ko bipi nen nga mimatur renga narov nga nanu rrum nir marok-wunganir renga. ¹⁷ Ko daron nga marlesi jile bipi e, ko arsuṣuṣe tevi jinibb nir sev nga anglo nir marwerai tevir suri bipi. ¹⁸ Nir jijle nga marunge nale ngel nir nga jinibb nga marok-metmete sipsip marsuṣe suri tevir artaol lengleng. ¹⁹ Ko Merri otori totkoni jile rijen nen nir ko elngir renga nolon, orrorrmi surir eterter. ²⁰ Ko jinibb nga marok-metmete sipsip arlulwi, ko arsurövi Atua, arwera erres tevi ni renga nanu jile nga marunge ko marlesir mirpe nga anglo muwrai tevir.

²¹ Mian ko bipi nen bongin owil, omomsawos bongin nga parloli pian renga bae e, ko arloli evan renga bae. Ko

arlingi nisen ewaji Iesu, nisen nga anglo ñilngi womue mian ko vitunen vajin ko Merri mia-soloi.

²² Mian ko ejpari daron momsawos nen nga Josep ko Merri porloli murrun nga nale nesereien se Moses muwrai nga puloli nuru porwokwok re no Atua ko jinibb, ko orwosi Iesu van renge Jerusalem nga porla lweni tevi Iova. ²³ Erpe aruli renge nale nesereien se Iova, “Bipi norman jile nga ñiak rrongvi womu nen e aron, arivi se Iova.” ²⁴ Ko porloli sulsulen pirpe nga nale nesereien se Iova muwrai parlai: “Wuñer ñieru, rreknga daro ñieru.”

Simeon elesi Iesu renge Naim On se Atua

²⁵ Ko ñirtera san elik renge Jerusalem renge daron nen, nisen Simeon. Ni evi ñirtera nga mumomsawos ñirres, ko evi jinibb se Atua nga mimtutu ko etriv terai ñilesi ñer nga ñilai mauren tevi ñeri Isrel nir. Ko Neñin On se Atua eptevi ni, ²⁶ eviseni tevi ni nga ni sete pimij mun, ñilesi mun Mesaea se Iova nga ñirijrije puwomu. ²⁷ Ngok Neñin On eptevi ni van renge Naim On se Atua. Ko re wosenen mawos ko pa tasu se bipi ko tata sen orsale Iesu vini renge Naim On nga porloli sulsulen tevi ni pirpe nga nale nesereien se Atua muwrai. ²⁸ Ko Simeon elesi bipi, ko owosi esale renge nevren ko osrövi Atua owra ²⁹ “Lelingenok kuplinglingi jinibb ne majingen som vajin pivel renge demat, pirpe nale som muwrai. ³⁰ Lelingen ngel metek elesi jinibb som nga pia-la mauren tevi jinibb nir ³¹ erpe nga nik kumloli lilane renge no jinibb jijle ne iel ngatan nir. ³² Moron nga pimor vaseni jinibb jijle ne vare nir, ko pivi nosrövien se kem ñeri Isrel nir nga namivi jinibb som.” ³³ Ngok tata sen ko tasu sen ortaole nale nga muwrai ngok nir suri ni. ³⁴ Ko Simeon erij erres suri nir; ko owrai tevi tasu sen Merri owra “Kupmeteni! Atua otobbobbue bipi ngel nga pulokloksi ñeri Isrel pilep

parvitan, ko ðisa raji lweni nir pilep. Ko pivi nelesien nga ðeri Isrel pilep parij tere. ³⁵ Ko ngok niko pimor vaseni norrorrmien se jinibb pilep nga marok-silvenir marto teptepi parto limjer vajin. Ko nik nolom purnge ðisij pirpe nesip nuval nga muso renge devjen korti ðisari rruungi nolom.”

Ana elesi Iesu renge Naim On

³⁶ Ko renge daron nen lekter san evi propet, nisen Ana. Ni evi natu Panuel ko evi metka se Aser san. Bonevis, daron nga mivi nesen ðelakel kobbong, ko elik ji diwen sen; ko orlik sia ebut, ko diwen sen emij lingi. Ko otur nawon sia elep lengleng. ³⁷ Sian evi ngavöl owil drromon ivij (84) vajin. Ko sete elinglingi Naim On nabong san. Renge rorpong jile ko rivriv jile okorti tevi nir nga marok-lot ko marok-linglingi nanen suri. ³⁸ Ko Ana evini renge loloim ne Naim On renge daron mawos nga Simeon ðirij ðirres suri bipi e. Ko omurrarrong suri nale nga muwrair suri bipi ngel, ko owra erres elep tevi Atua suri. Ko osþe suri tevi jinibb jijle nga martiriv tera Atua ðitlasi tweni ðeri Isrel nir.

Merri ko Josep orwosi bipi arluwi van Nasret e

³⁹ Merri ko Josep orloli nanu nga nale nesesreien se Atua muwrai jile, ko orwosi bipi arluwi van renge Galili e renge ngaim ser Nasret. ⁴⁰ Ko bipiwarreng nen elep rujruj ma, ko jin eterter, ko owun saute norongwosien. Ko Atua erij erres suri ni.

Iesu evan renge Naim On se Atua daron nga mivi nanwar-reng malum e

⁴¹ Renge sia jijle tata se Iesu ko tasu sen orok-pitevi nir nga marok-an renge Jerusalem nga marok-tori nanen ne asien. ⁴² Daron nga Iesu sian mijpari esngavöl drromon

eru malum e ko tata sen ko tasu sen orpitemi ni nir kes aran renge nanen ne asien, erpe tetajer marok-loli. ⁴³ Mian ko ejpari nabong nga marlingi nanen ne asien puto renger arsuw, ko jinibb artipatun arlulwi van renge ngaim ser e. Ko Iesu elik jer renge Jerusalem; tata sen ko tasu sen sete orongwose nga ni m̃ilik jer. ⁴⁴ Orrormi rreknga ni eptevi pa meling ne jinibb nga ngok nen sopor nga marlulwi van renge ngaim ser e. Mian ko otomori pivi vajin nabong totoklai san, ko ortipatun orkulkulu pej renge metka ser nir ko seler nir, ⁴⁵ ko sete orlesi te ejki. Mian ko orluwi kele van renge Jerusalem e, orpej kele. ⁴⁶ Mian ko renge nabong itolin vajin ko orsekai renge Naim On se Atua, m̃ilik tevi jinibb ne nevisvisenien se m̃eri Isrel nir, ko ok-murrarrong nir ko ok-susi lweni nale tevir. ⁴⁷ Ko nir jile nga marunge nale sen bbösa elair e, suri marunge renge rijen sen nga mok-rij weli lweni nale se jinibb nevisvisenien se m̃eri Isrel nir, nga norongwosien sen elep. ⁴⁸ Daron nga tata sen nuru tasu sen morsekai ni e ko ormabbös bbösa elai nuru e, ko tasu sen owrai tevi, “Wurru natuk erpese kumloli mirpok tevi komru? Kuplesi tata som ko inu nomor-runge esij, nolo komru opotpot elep nga nomor-pej nik.” ⁴⁹ Ko Iesu owrai lweni tevi nuru, “Komor-pej inu suri sev? Sete komor-rongwose nga inu belik renge naim se Tata suk ko wor?” ⁵⁰ Ko nuru sete orongwose isev ko nga muwrai tevi nuru. ⁵¹ Ko Iesu evini ji nuru ko arluwi van renge Nasret e, ko ni tetajer ok-runge drrela nuru. Ko tasu sen orrormi suri nanu ngel nir tetajer, sete emalie nir. ⁵² Ko Iesu elep oruj renge niben ko norongwosien sen, ko Atua eir rengen, ko jinibb kele arir rengen.

3

Werweren se Jon Baptaes

¹ Renge sia esngavöl drromon elim (15) nga Taepirias Sisa mivi batu numal renge Rom, ko Ponjes Paelet evi numal ne Jutia, ko Erot Antipas evi numal ne Galili, ko tuwan Pilip evi numal ne Ituria ko Trakonaetas, ko Lisantias evi numal ne Apilin, ² ko Anas ko Kaeapas orivi batu jinibb ne sulsulen nir; ko renge daron nen ko nale se Atua evini ji Jon Sekaraea natun renge daron nga mīlik renge lolo merwer e. ³ Ko Jon evel p̄etp̄eti renge vanu nga marto mori Jortan nir, ewerwer renger, owra “Kaprieni lweni nolo kami renge nololien se kami nir, ko kappaptaes; ko Atua p̄itlasi tweni nololien se kami.” ⁴ Erpe nga propet Aesea muli renge naul sen muwra “Jinibb san ekail renge lolo merwer, owra ‘Kaploli lilane sel se Numal puto metmet terai, ko kaploli mesekle sel sen nir parmetet p̄irres. ⁵ Bbulwil nga marp̄errparrorr van ngatan nir kaptevnir parsorsan, ko botwowout jile nir kapjurōni nir paran ngatan parsorsan, ⁶ nga jinibb jijle parlesi sel nga Atua p̄ila mauren tevi jinibb nir.’” ⁷ Delung elep arivel sele Jon, nga ni pipaptaese nir. Ko ni owrai tevir, “Kamivi jinibb nga kamsij O! Kamirpe metka ne nuñet! Isi osusur metu tevi kami nga kapwolu lingi lolaren se Atua nga pia-vini? ⁸ Poro nolo kami pulululwi, rrek erres kapviseni wenen nen. Sete kapwerwerai tevi kami lululweni, ‘O, kem namivi metka se Epram, ko p̄irres bbong re kem.’ Inu nuwrai tevi kami, Atua orongwos p̄ila nevöt nawon nga ngel nir ko p̄irienir parivi metka se Epram. ⁹ Lelingen ngel artori batu deli oto metmet nga parta ototvi laḗe nai nir; ko nai jile nga marsij, sete wener marres mun, parta twenir parwirr nir van renge nabb nga m̄in.”

¹⁰ Ko delung, daron nga marunge nale sen, ko arsusi lweni tevi ni, “Ko kem nabloli sev ma?” ¹¹ Ko ni owra lweni tevir owra “Mer nga sunsun sen m̄ieru p̄ila tuwen tevi m̄er

nga sunsun sen mijkie; ko ñer nga nanen sen mutoe, ni kele puloli pipok puwngani sopen tevi ñer nga nanen sen mijkie.”

¹² Ko jinibb nga marok-la nevöt ne takis nir arini jin nga ni pipaptaese nir, ko arsusu tevi ni arwera “Ko kem nabloli piprese?” ¹³ Ko ni owra lweni tevir, “Kami sete kaplai nevöt ðiasi renge lat nga marlingi tevi kami nga kaplai rengen.”

¹⁴ Ko jinibb nuval nir arsusu tevi ni arwera “Ko kem nabloli piprese?” Ko ni owra lweni tevir, “Kami sete kapon tertere jinibb nga kapla nevöt jin, ko sete kapsusur metu tevir kapwera kaploli nanu san tevir nga puloli kami kapla nevöt jir. Ko kaþir kobbong suri nowli kami.”

Mian ko Kristo pivini

¹⁵ Jinibb norrorrmien ser artipatun arunge erres suri Jon, ko arrorrmii rrekma ni evi Mesaea. ¹⁶ Ko Jon orongwose norrorrmien ser ko owra lweni tevir, “Inu nupaptaese kami e nuwi rres kobbong. Ko san ko ma niko pia-vitu suri inu vini, ni ean wor mare renge inu, ko inu sete nurres rragrag nuvter re ßetlasi tweni dil ne but sen. Ni ko ma pia-paptaese kami e Neñin On ko nabb. ¹⁷ Ni otori nai juljule san renge nevren nga pujlujle wene wit e nir, ko dokolvir parwirr lingi jelangir; ko þiser kortoni jelangir þilngir renge ßeþeim sen, ko pusli dokolvir renge nabb nga sete san orongwos pivsi pini.” ¹⁸ Ko ela nale lele kele wor elep tevir renge nga miwerwer tevir renge nosþen nga ñirres.

Jon Baptaes evan renge naim ne nekaien

¹⁹ Ko Jon otortori Numal Erot suri ñitkai luwe nesen se tuwan Pilip, Erotias, ko suri kele wor nanu elep nga mulolir marsarr. ²⁰ Ko nanu nga ñisij þerþer nen nga muloli evi vajin nga ñilngi Jon renge naim ne nekaien.

Jon epaptaese Iesu

²¹ Ko daron nga setewor Erot ñilngi Jon re naim ne nekaien, ko Jon epaptaes jile jinibb nir osuw, ko vitunen vajin ko epaptaese Iesu. Ko renge daron mawos nga pa mipaptaese ngok ko, ko Iesu olot ko melrin eteri wukari etþir. ²² Ko Neñin On ojubbul vini; ko ololi niben otoa erpe wuñer, ko orow vini esakel renge Iesu. Ko Atua drrelan evel renge melrin vini erij tevi, owra “Nik kuvi Natuk nga numrrenim elep. Nurngre erres elep surim.”

Iesu metka sen nir

²³ Iesu etipatun majingen sen renge daron nga sian pirpe pingavöl þitul (30) sapon. Ko jinibb arwera ni evi natu Josep, ko tata sen ko Josep. Ko Josep evi natu Eli ²⁴ ko Eli evi natu Matat, ko Matat evi natu Livae ko Livae evi natu Melki ko Melki evi natu Janai ko Janai evi natu Josep. ²⁵ Ko Josep evi natu Matataias ko Matataias evi natu Amos ko Amos evi natu Naum ko Naum evi natu Esli ko Esli evi natu Nakai. ²⁶ Ko Nakai evi natu Maat ko Maat evi natu Matataias ko Matataias evi natu Semin ko Semin evi natu Josek ko Josek evi natu Jota. ²⁷ Ko Jota evi natu Jonan ko Jonan evi natu Resa ko Resa evi natu Serupapel ko Serupapel evi natu Salatail ko Salatail evi natu Neri. ²⁸ Ko Neri evi natu Melki ko Melki evi natu Ati ko Ati evi natu Kosam ko Kosam evi natu Elatam ko Elatam evi natu Er. ²⁹ Ko Er evi natu Josua ko Josua evi natu Eliesa ko Eliesa evi natu Jorim ko Jorim evi natu Matat ko Matat evi natu Lipae. ³⁰ Ko Lipae evi natu Simeon ko Simeon evi natu Jutas ko Jutas evi natu Josep ko Josep evi natu Jonam ko Jonam evi natu Eliakim. ³¹ Ko Eliakim evi natu Melea ko Melea evi natu Mena ko Mena evi natu Matata ko Matata evi natu Natan ko Natan evi natu Devet. ³² Ko Devet evi natu Jese ko Jese evi natu Opet ko Opet evi natu Boas ko Boas evi natu Salmon ko Salmon evi natu Nason. ³³ Ko Nason evi natu Aminatap ko Aminatap evi natu Atmin ko

Atmin evi natu Ani ko Ani evi natu Esron ko Esron evi natu Perej ko Perej evi natu Juta. ³⁴ Ko Juta evi natu Jekop ko Jekop evi natu Aesak ko Aesak evi natu Epram ko Epram evi natu Tera ko Tera evi natu Nakor. ³⁵ Ko Nakor evi natu Seruk ko Seruk evi natu Reu ko Reu evi natu Pelek ko Pelek evi natu Eper ko Eper evi natu Sela. ³⁶ Ko Sela evi natu Kenan ko Kenan evi natu Apaksat ko Apaksat evi natu Sem ko Sem evi natu Noa ko Noa evi natu Lamek. ³⁷ Ko Lamek evi natu Metusela ko Metusela evi natu Inok ko Inok evi natu Jaret ko Jaret evi natu Malalel ko Malalel evi natu Kenan. ³⁸ Ko Kenan evi natu Inos ko Inos evi natu Set ko Set evi natu Atam, ko Atam evi natu Atua.

4

Demij orrowrrowe Iesu

¹ Ko Iesu owun saute Neñin On, ko evel lingi Jortan, olwi. Ko Neñin On owomue ni evan renge lolo merwer e. ² Ko ni elik iok nabong ngavöl ivij (40) nga Demij purrowrrowe ni. Ko renge nabong ngok nir, ni sete orro nanen san renger ejpari marsuw. Ko renge vitunen vajin ko ornge numer aji lenglengen. ³ Ko Demij owrai tevi ni owra “E, nik kuvi pa Atua Natun! Kupwerai tevi nevöt nawon ngel ãirieni pivi niv.” ⁴ Ko Iesu owra lweni tevi owra “Ejki, Naul On owra ‘Jinibb sete orongwos pimaaur e niv kis pisan.’”

⁵ Ko Demij eptevi ni ortongsa van mare sopon. Ko eviseni batun vanu ne iel ngatan totoklai tevi ni evesane erpe navil nga mivil. ⁶ Ko owrai tevi, “Bela derteren ne nanu ngel jile nir tevim ko nosrövien ner jile, suri arlair pa tevi inu, ko inu vajin ãelai tevi isi nga inu memrreni. ⁷ Ko niko poro nga nik kupjipa ngatan ko kuplotoe inu, ko ngok nanu ngel jile parivi som.” ⁸ Ko Iesu owrai lweni tevi owra “Ejki, Naul On owra ‘Nik kuplotoe Iova Atua kobbong, ko nik kuploli majingen se ni kobbong.’”

⁹ Ko Demij eptevi ni kele van renge Jerusalem e ko elngi ni renge drromo Naim On mare jer, ko owrai tevi, “E, nik kuvi pa Atua Natun! Kuprow jubbul iel van ngatan e. ¹⁰ Suri Naul On owra ‘Atua pukoni anglo sen parmetmete nik.’ ¹¹ Ko Naul On owrai kele, ‘Nir parwosim renge nevrer mare suri nik tukjilaklak wos ßelam renge nevöt.’” ¹² Ko Iesu owra lweni tevi, “Ejki, Naul On owra, ‘Sete kuprrowrowe Iova Atua som te, pijki.’” ¹³ Daron nga Demij murrowrow jile Iesu renge sel nga muwra purrowrowe ni rengen ko evel lingi mun, pian pijpari nabong sapon kele ko pia-luwi kele.

Iesu etipatune majingen sen renge Galili

¹⁴ Ko derteren se Neñin On esilvi Iesu, ko ni olwi van renge Galili e. Ko nospen nen evel jile renge ie nir. ¹⁵ Ko evisviseni jinibb nir renge naim ne loten ser nir, ko jinibb jile nir arsurövi ni.

Iesu aroji tweni renge Nasret

¹⁶ Ko Iesu olwi van renge Nasret e renge lat nga ni milep e bonevis. Ko renge nabong ne Sapat ni evan renge Naim On erpe tetajer mok-loli. Ko otur imare nga pieve Naul On. ¹⁷ Ko nir arla naul se Propet Aesea arsareni tevi ni. Ko ni elai eveve; ko elesi lat san, ko eve tevir. Lat nen owra erpel: ¹⁸ ‘Neñin se Iova elik renge inu, suri ni otobbtobbue inu nga ßewerwer renge Nospen nga Mïrres tevi ßeres nir. Ni okoni inu nga bowra tweni tevi nir nga marlik renge naim ne nekaien parivel sisarow, ko bololi nir nga meter marrorr parkulu luwi, ko bololi nir nga marlik re nekaien parivel sisarow. ¹⁹ Ko bowra tweni sia nga Iova pia-la mauren tevi jinibb sen nir.’ ²⁰ Ko daron nga mieve jile, ko ni olulngi lweni naul ko esareni lweni tevir ko esakel re lat ne werweren. Ko nir jijle nga marlik renge naim ne loten arwang suri etingtingin. ²¹ Ko

ni etipatun owra suri tevir, “Nale nga naul ngel musþe surir ngel nir nga kammurrarrong nir ngel, lelingen ngel Atua ololir arpelari.” ²² Jinibb jile arunge nale sen nir arres þelak, ko bbösa elair e. Ko arwera “Ni evi natu Josep, rreknga?” ²³ Ko ni owra lweni tevir, owra “Nurnge erpe kami kapwera nale san nga marok-werai ngel tevi inu, ‘Dokta, kuploli nik lweni kuprres puwomu. Nanu nga kumloli renge Kapaneam nir, kuplolir iel kele renge sisom’. ²⁴ Ko nuwretun nuwrai tevi kami, propet san, orongwos parosuri lat jijle nga mian e. Ko jinibb nga ma renge sisen woswos sete mara-osuri þelake. Nanu ngok sete erres. ²⁵ Ko renge weretunen nuwrai tevi kami, nesevin elep renge Isrel nga diwen ser marmij lingir renge daron se Elaeja, renge daron nga naus sete mus renge sia itul totoklai ko renge devje sia kele san, ko numer nga milep renge vanu ngel þetþeti. ²⁶ Ko Atua sete okoni Elaeja van ji nir san, ejki. Ko okoni ni ma van renge Saripat renge vanu ne Saeton san, evan ji nesevin san nga diwen sen mimij lingi ie. ²⁷ Ko jinibb elep nga marmesi e mesien nga niber m̃im̃emaul renge daron nga Elaesa mivi propet e renge Isrel, ko nir san sete Elaesa ololi erres luwi, ejki, ko sansan kobbong Neman, nga mivi m̃eri Siria.” ²⁸ Ko nir nga marlik renge naim ne loten loloim marunge nanu ngel e ko arlolar lengleng. ²⁹ Ko artur imare ko arrul totoni Iesu, ko arevei van vare e. Ko arpitevi van renge drromo botwen e nga marloli ngaim ser renge jeljelin, arwera parsir jubble batun puwomu van ngatan e. ³⁰ Ko ni evel rrurrngi bbong livö renge delung nir ko evel asi, evel, setemun arrul totoni.

Iesu oji tweni neñin nga marsij renge jinibb san

³¹ Ko Iesu evan renge Kapaneam e, ngaim ne Galili san. Ko renge nabong ne Sapat evan renge naim ne loten, ko

evisviseni jinibb nir. ³² Ko jinibb artaole nevisvisenien sen, suri nale sen nir arrow erres. ³³ Ko jinibb san nga neñin nga marsij marsisilvi elik ie renge loloim ne naim ne loten. Ko ekail drrelan evan mare lengleng, ³⁴ owra “E! Sev som oto nile iel, nik Iesu ne do Nasret? Nik kuvini nga kuplokloksi kem? Inu nurongwose nik, nik kuvi jinibb on se Atua.” ³⁵ Ko Iesu otortori owra “Kupmurrarrong, kupsil ivare renge ni!” Ko neñin nga ñisij evireni ñnernen ewajeni torrlai ngatan renge livö ne nir, ko evel lingi. Ko sete ololi niben sopen esij. ³⁶ Ko bbösa nga milep elair e, ko arsuþsuþe lulweni nir e arwera “Aro, nale sev le ngel? Ni nale sen otutun, muwrai tevi neñin nga marsij ko arivare arvesane.” ³⁷ Ko nosþen ne nanu nga Iesu mulolir, jinibb arsuþsuþer owlu jijle renge vanu ne ie nir.

Iesu ololi jinibb elep arres luwi renge mesien ser

³⁸ Ko Iesu eivare renge naim ne loten ko evan renge naim se Saemon e. Ko Saemon þilen lekter emsi e mesien dowalul nga ñiterter milep, ko arwera tevi Iesu. ³⁹ Ko ni evan otur mori ji Saemon þilen lekter ko ewer ore mesien dowalul, ko mesien dowalul elinglingi. Ko lekter emra kasi ko ela nanen tevir.

⁴⁰ Mian ko nial ewaj pini vajin, ko nabong on ser osuw. Ko jinibb nga seler marmesi artektekair vini ji Iesu. Ko elngi nevren nuru renger ko ololi nir jile arres luwi. ⁴¹ Ko neñin nga marsij arivare lingi nir elep, ko arkail van mare arwera “Nik kuvi Atua Natun!” Ko Iesu otortorir ewer orer owra sete parij, suri arongwose ni evi Mesaea.

Iesu ewerwer renge naim ne loten nir

⁴² Ko renge nat nga murorpong ko Iesu evel lingi ie ko evan renge lolo merwer e, lat nga nat mubbubbil e. Ko delung arvivotu suri, arpej. Ko daron nga marlesi ko arloli lesi parwer ore ni sete pivel lingir. ⁴³ Ko ni owrai tevir,

“Inu ãbewerwer ko wor reнге nosþen nga ãmirres ne batun vanu se Atua reнге ngaim ãminij kele nir, suri nga nanu ngok ko Atua mukoni inu tweni nga bololi.” ⁴⁴ Ko ni evel suri ngaim ne Jutia nir, ko evan reнге naim ne loten nir ko ewerwer renger.

5

Iesu everuse jinibb nga marwomu marivi jinibb sen nir

¹ Renge nabong san ko Iesu ok-tur reнге jeli nuwito ne Genesaret (nga nisen tuwen marveruse nuwito ne Galili) ko ok-werwer. Ko delung elep arini mori jin arunge nale se Atua, ko arlilji ni. ² Ko Iesu elesi drrav eru orrrersi reнге jeli deþinan; ko jinibb nga marok-tutumun reнге nuru arivel lingi nuru aran arrawe niva ser. ³ Ko Iesu esa van reнге drrav nen tuwen, nga mivi se Saemon Pita nen, ko owrai tevi ni nga pusioni tweni þisal van ngalu beblen, þisal lingi deþinan. Ko ni esakel reнге drrav ko evisviseni delung nir nga martur suri jeli nuwito.

⁴ Ko daron nga Iesu ãmirij jile, ko owrai tevi Saemon “Kupsu rujoni drrav beblen van reнге lat nga nuwi murron e, ko kapjuröni niva se kami van ngatan. Ko kaplesi ko, kaprevei nai vajin.” ⁵ Ko Saemon owra lweni tevi, “Numal, namþelak elep nata mupong, namþelak rrarren ko sete namla nai sansan rragrrag. Ko suri nik kumwerai, ko inu bololi ta pirpe nga kumwerai.” ⁶ Ko nir arjuröni niva ser van ngatan reнге nuwi; ko arevei lengleng nai, ololi niva ser otomori pimarrerr. ⁷ Ko aroluve seler nir reнге drrav tuwen nen e nga parini parpitevir. Ko nir arini ko arlila tututweni nai re niva van reнге nolo drrav e nuru, ko orwun saute vajin, otomori parron e. ⁸ Ko Saemon Pita etaol lenglengen e ko ejipa ngatan reнге ãbela Iesu ko owra “Numal wurru kupruj ngasue inu, suri nuvi

jinibb nga ñesij.”⁹ Suri ni ko nuru nga morpitevi ni bbösa nga milep elair e reнге nga marlesi marevei lenglengge nai mirpel.¹⁰ Ko Jemes ko tasin Jon, Sepeti natun nuru nga morpitevi Saemon, nir jile bbösa elair e. Ko Iesu owrai tevi Saemon, “Sete kupmetutu te. Etipatun le pa ngel, lelingen ngel ko ðitajer tevi, nga nik kuprevei vajin jinibb pirpe nga lelingenok komok-revei nai.”

¹¹ Ko nir arsu e drrav ser van ngaut e, arrerrseni reнге deþinan. Ko arivel lingi, tevi joror jile nir nga marto rengen. Ko arvijuri Iesu, arivi jinibb sen vajin.

Iesu ololi jinibb san nga mimsi mesien nga niber ñimemaual erres luwi

¹² Mian ko reнге nabong ñinij kele san Iesu elik reнге ngaim san, ko jinibb san nga mimsi mesien nga niber ñimemaual evini. Mesien ngok ololi ðetþeti niben jile nir osuwuw. Ko ñernen elesi Iesu ko evini ejipa ngatan jin, ko owra “Wurru poro nga nik kupmarong, ko kuploli inu bowokwok.”¹³ Ko Iesu owra “Ejki, numarong le pa. Kupwokwok!” Ko sete eringe mesien sen, esaro elngi nevren rengen. Ko ngavilvilsen mesien nga niber ñimemaual evel lingi ni.¹⁴ Ko Iesu ewer ore ni, owra “Kuplesi sete kupwera nanu pisan tevi jinibb pisan, ko kupvijuri sel som, kupasi ji batu jinibb ne sulsulen ðilesim. Ko kupla nanu nga Moses muwrai reнге nale nesesreien sen tevi ni. Ngok piviseni tevi jinibb nir nga kumwokwok pa.”¹⁵ Ko nosþen ne sev nga Iesu muloli ok-ruj ma elep reнге vanu. Ko delung elep arok-ivel tweni nga parunge ni nale sen, ko pulolir parres luwi reнге mesien lele ser nga marmesi e.¹⁶ Ko evi murrun sen nga reнге nabong jile ok-ivel lingir, ko ok-san ok-an reнге lolo merwer e, ok-lot mun ie.

Iesu ololi jinibb san nga devje niben mimij emaur luwi kele

¹⁷ Mian ko renge nabong ñinij kele san Iesu okvisviseni jinibb nir. Ko Parasi nir ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir nga marivel renge ngaim jijle nir ne Galili e vini, ko renge Jutia ko renge Jerusalem kele, arsakel ie. Ko derteren se Iova elep renge Iesu nga puloli lartul nga marmesi parres luwi. ¹⁸ Ko jinibb sopor arwosi jinibb san nga devje niben mimij renge maling sen vini, ko arpejpej lat nga parasi van loloim e tevi, parlingi ji Iesu. ¹⁹ Ko sete lat san oto nga parasi rengen, ejki, suri jinibb elep ðelak. Ko arwosi arsa tevi van mare e renge druru naim. Ko arrarre druru naim mare, ko arjuröni ni van loloim e renge livö ne jinibb nir ko renge Iesu non. ²⁰ Ko Iesu etaole nga ñilesi nosurien ser ko owrai tevi, “E, ñerel, nololien som nutlasi tweni pa osuw.” ²¹ Ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien ko Parasi nir arrormi sarssarre renge nolor, arwera “Erpese ñerel ñirir mirpok? Erij melmelas ko osopsoþe Atua! Isi orongwos þitlasi tweni nololien nir? Atua kobbong esan bbölbö!” ²² Ko Iesu orongwose norrormien ser, ko owrai tevir, “Suri sev kami kamrormi nanu ngel nir renge nolo kami nir mirpok? ²³ Evi nanu nga ñisisarow bbong nga bowrai tevi ñerel, ‘Nololien som nutlasi tweni pa,’ suri si þilesi poro nuwretun rrek nukrekris kobbong? Ko evi nanu nga ñiterter kele wor asi ngok nga poro bowra ‘Kuptur imare kupla milngom ko kupiel van renge naim som e,’ suri jinibb jijle parlesi lelingen poro piplari pirpe nga mowrai ngok. ²⁴ Ko bololi vajin nanu nga ñiterter nen, puloli kaprongwose kele nga inu Jinibb Mawos derteren suk otoa renge iel ngatan nga ðetlasi tweni nololien.” Ko ni owrai tevi ñer nga niben devjen mimij owra “Nuwrai tevi nik, Kuptur imare kuplai maling som kupwosi, ko kupiel van renge naim som e.” ²⁵ Ko ni otur imare kasi ngavilvil, ko osrövi Atua, ko owosi maling sen ko evel limjer renge

nor, evan vare e. ²⁶ Ko jinibb jijle bbösa nga milep elair e ko armetutu elep, ko arsurövi Atua arwera “Aro, lelingen rramlesi nanu nga ñinijnije san.”

Iesu everus Livae pivijuri ni, pivi jinibb sen

²⁷ Vitunen renge nanu ngel nir, ko Iesu evel kele, ko elesi jinibb san nga mok-la nevöt ne takis nga nisen miwajie Livae, ok-lik renge naim nga mok-majing rengen. Ko Iesu owrai tevi “Merel, kup-vijuri inu ko kupivi jinibb suk.” ²⁸ Ko ni otur imare, evel lingi joron jile nir arjipon ko evijuri Iesu.

²⁹ Ko mian ko Livae ololi nanen nga milep san renge naim sen nga ñiaan ore ni e tevi Iesu. Ko nir elep nga marok-la nevöt ne takis arini renge nanen, ko jinibb elep kele wor nga marsakel tevi Iesu araan korti tevi ni renge tep. ³⁰ Ko Parasi sopor ko jinibb nevisvisenien ne nale nesereien sopor nga marok-pitevir arwor suri Iesu tevi jinibb sen nir, arwera “Erpese kami kamaan ko kamminmin tevi jinibb nga marok-la nevöt ne takis nir ko jinibb nga marsij nir?” ³¹ Ko Iesu owrai lweni tevi nir, “Nir nga marres sete armerreni dokta, ko nir nga bbong marmesi ko. ³² Ko erpok ko, inu nuvini sete nga beverage nir nga tetajer marwera marres, ejki, ko nuvini tweni bbong beverage nir nga sete markerkeris, ko marwer limjere nga marsij, nga nolor pulululwi.”

Nosusien suri murrun nga parlinglingi nanen parvil

³³ Ko mian ko jinibb sopor arwerai tevi Iesu “Jon jinibb sen nir arok-vil tetajer ko arok-lot, ko jinibb se Parasi kele nir arok-loli erpok; ko nik jinibb som, erpese maraan ko marminmin ko setemun marvil?” ³⁴ Ko Iesu owrai tevir owra “Daron nga jinibb nga mutotko elik vane renge nanen tevi selen nir, ko kami kamrrorrmu nga nir parlinglingi nanen nga parvil? Ejki rres nawon! ³⁵ Mian

ko nabong nen pia-vini vajin, ko para-tekai tweni ñer nga mutotko jir. Ko ngok ko nir para-vil ko renge nabong nen nir.”

³⁶ Ko ni owra nale rrongrrongvi ñinij nen kele san tevir, owra “Sete jinibb san orongwos ñirrrersi tweni bebje sunsun nga mimerr sapon ko puwol ore lat nga mimarrerr e renge sunsun nga ñitra e, ejki. Poro pipok ko ni olokloksi pa sunsun nga mimerr nen; ko sunsun nga ñitra nen kele ñisij, suri bebje sunsun nga mimerr nen sete pusorsan ñirres tevi. ³⁷ Ko erpel kele, sete jinibb san orongwos pujongjongi norro nga mimerr van renge botel nga ñitra nga marloli nevlu nanikot e. Poro pipok ko norro nga mimerr tut, tuloli nevlu nanikot nga ñitra tirrerren ko tiap rrersi, suri etra ñelak. Ko norro timejivjiv teplingi tisij, ko nevlu nanikot kele tisij. ³⁸ Niko norro nga mimerr parlingi ko wor renge nevlu nani nga mimerr mimalum ñirres. ³⁹ Ko sete jinibb san nga mok-mini norro nga ñitra emrreni norro nga mimerr, suri owra ‘Norro nga ñitra erres’.”

6

Jinibb se Iesu nir arsesri wene wit renge nabong ne Sapat

¹ Mian ko Iesu evel otvi naut ne wit san renge nabong ne Sapat. Eptevi jinibb sen nir; ko jinibb sen nir numer ajir, ko artipatun arsesri sursele wene wit nir ko arseseir nga dokolvir parjiekie lingir, ko arlair arurrurroir. ² Ko Parasi sopor arlesi, ko arwerai tevi ni, “Kuplesi ta, nir arloli nanu nga sete mumomsawos renge nabong ne Sapat!” ³ Ko ni owrai lweni tevir, “Aro, ejki ma, ko rreknga ma kami sete kameve renge Naul On, nanu nga Numal Devet muloli daron nga nanen ser mijkie, numer ñiaji ni ko nir nga marlik tevi ni? ⁴ Ni ean renge Naim On se Atua, daron nga Apiata mivi batu jinibb ne sulsulen e, ko ni orro tama

niv nga setete erres reнге jinibb nga marivi jinibb nawon parurroi, evi kis bbong se batu jinibb ne sulsulen ko. Ko ni elai kele tevi nir nga marlik tevi arurroi.”⁵ Ko Iesu owrai kele tevir, “Inu Jinibb Mawos nuvi Numal ne Sapat.”

Iesu ete nevre jinibb san nga ñikati emetet luwi

⁶ Mian ko reнге nabong ne Sapat ñinij kele san ko Iesu evan kele reнге naim ne loten pivisviseni jinibb nir. Ko jinibb san nga nevren rres ñikati elik ie reнге loloim. ⁷ Ko reнге ie jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor ko Parasi sopor armeteni suri Iesu eterter nga poro nga ni puloli ñer nga nevren ñikati nen ñirres reнге nabong ne Sapat, ko ngok nir partor sweri nanu san nga parevei Iesu pian re kot suri. ⁸ Ko Iesu orongwose norrormien ser, ko owrai tevi ñer nga nevren ñikati, “Kupmera ta, kupini iel kuptur iel liven womu.” Ko ni otur imare evan otur liven womu. ⁹ Ko Iesu owrai tevi nir, “Inu numrreni bosusi tevi kami: Renge devjen ne nale nesesreien, erres nga parloli nanu nga ñirres re nabong ne Sapat? Poro pijki rreknga parloli ñisij? Erres nga parloli jinibb san ñirres luwi reнге nabong ne Sapat? Poro pijki ko parlokloksi jinibb rrek!”
¹⁰ Ko Iesu oklu emteni rrale nir jijle nga martur rrale ni, ko owrai tevi ñer nga nevren ñikati, “Kuþete ta nevrem pimetet.” Ko ni ete nevren emetet, ko nevren erres luwi.
¹¹ Ko nir arlolar lengleng ko arsupsuþe lululweni tevi nir nga parloli sev tevi Iesu.

Iesu otobbobbue jinibb sen esngavöl drromon eru

¹² Renge daron nen Iesu otongsa van mare reнге botwen nga pulot, ko ni elik rrarren reнге ie nutpong san nga mulot van ji Atua. ¹³ Ko daron nga nat ñirin vaji, ko ni everus jinibb sen nir vini jin; ko ni otobbobbu tweni nir esngavöl drromon eru nga ni ñilngi niser marwajie aposol. ¹⁴ Nir le niser ngel: Saemon (nga ni ñilngi kele

nisen miwajie Pita), ko Antru ni wor tasin, ko Jemes, Jon, Pilip, Batolomiu, ¹⁵ ko Matiu, Tomas, Jemes nga natu Alpeas, Saemon nga mivi pati nga marwera paroji tweni m̄eri Rom nir, ko Jutas nga natu Jemes, ¹⁶ ko Jutas ne Iskariot nga vitunen ko pia-te kai kerasi Iesu.

Iesu evisviseni jinibb nir ko ololir arres luwi

¹⁷ Ko Iesu ojubbul tevi jinibb sen nir vini ngatan e renge numiv san ko otur rengen. Ko jinibb sen elep, ko delung elep ne Jutia ko Jerusalem, ko nga renge jeljeli dis ngalu renge Taea ko Saeton. ¹⁸ Nir ngel arini mori jin nga parunge nale sen, ko ni pulolir parres luwi renge mesien ser. Ko lartul nga nēmin nga marsij marsisilvir, Iesu oji twenir renger ko ololir arres luwi. ¹⁹ Renge meling jinibb nga milep ngel, nir jikle arok-wera parjipari Iesu nga puloli derteren sen pian renger, ko pirpok ko puloli nir jikle parres luwi.

Jinibb nga marongwos parunge p̄irres ko jinibb nga marongwos parunge p̄isij

²⁰ Iesu emteni jinibb sen nir ko owra “Neiren renge kami nga kamivi beres; batun vanu se Atua evi se kami. ²¹ Neiren renge kami nga numer m̄iaji kami lelingen ngel; mian ko kami kapa-up. Neiren renge kami nga kamting lelingen ngel; mian ko kapa-ir ko, kapa-men. ²² Neiren renge kami renge daron nga poro jinibb nir arlesi nga kamivi jinibb se inu Jinibb Mawos, ko arungasi kami vajin, ko arla nale otot tevi kami, ko arsoni tweni kami renge gortien ser, suri bbong inu. ²³ Kāpir renge nabong nen daron nga nanu ngok nir parpelari, ko kaprowrow e neiren, suri nowli kami elep renge melrin. Suri renge sel mawos ngok ko pa b̄irterawareng ser arloli tevi propet nga tuwi nir.

²⁴ “Ko esij wor elep niko renge kami nga joro kami milep lelingen ngel, suri kamlik pa renge mauren nga mimalum, ko sete kamrongwos kaplik kele mun pirpok re melrin. ²⁵ Ko esij wor elep niko renge kami nga kamup m̄irres lelingen ngel; suri mian ko numer p̄iaji kami. Esij wor elep niko renge kami nga kammen lelingen ngel; suri mian ko kapping ko kaptaur. ²⁶ Esij wor elep niko renge kami nga jinibb nir marsupsuṕe kami kamrres lelingen ngel, suri apu ser kele tuwi arok-loli sel mawos ngok ko pa tevi propet ne gerisen nir, arsuṕer arwera nawon arres.

Kapmerreni devje nuval se kami

²⁷ “Ko inu nuwrai tevi kami nga kammurrarronge inu: Kapmerreni devje nuval se kami, kaploli p̄irres tevi nir nga marungasi kami. ²⁸ Kaprij p̄irres tevi nir nga marij m̄isij tevi kami, ko kapverus van ji Atua suri nir nga marungasi kami. ²⁹ Poro jinibb pisan puwje vasum devjen, ko nik sete kupwuje lweni kele, ko kuplinglingi kele ma vasum devjen tevi puwje kele. Ko poro jinibb pisan p̄ilai tweni kot som, ko kuplinglingi ni p̄ila kele sunsun som.

³⁰ “Kuplai tevi m̄er nga mungonim, ko m̄er nga m̄ilai jorom, sete kupwera p̄ila lweni kele tevim. ³¹ Erpe nga kami kammarong nga jinibb parloli nanu tevi kami, ko kami vajin kaploli pirpok tevir.

³² “Poro kami kapmerreni jinibb nga bbong marokmerreni kis kami, ko erpese? Iok sete evi nanu san, suri jinibb nga marsij kele arokmerreni nir nga marokmerrenir. ³³ Poro kapok-loli p̄irres tevi kis bbong nir nga marok-loli m̄irres tevi kami, ko erpese? Iok sete evi nanu san, suri nir nga marsij kele arok-loli kobbong erpok. ³⁴ Ko poro kaplai tevi nir kis bbong nga parkele lweni ko, ko erpese? Iok sete evi nanu san, suri nir nga marsij kele arok-loli bbong erpok tevi nir lululwi nga parok-kele

lweni pusorsan. ³⁵ Ko kami ma kapmerreni ko wor devje nuval se kami ko kaploli p̄irres tevir, ko kaplai tevi nir nga sete kaprrormi parlai lweni kele. Ko niko kami nowli kami pilep, ko kami kapivi Atua ne Drromsen Mare natun; suri ni erres tevi nir nga sete marok-wera erres tevi, ko nir nga marsij. ³⁶ Kaprrormi jinibb nir, pirpe Tata se kami orrorrmir.

Sete kapwer lokloksi jinibb pisan

³⁷ “Sete kapwer lokloksi jinibb pisan kapwera esij, pijki, ko Atua vajin sete pia-wera kami kamsij. Kami kaptelasi tweni nololien se jinibb m̄inij nir, ko Atua vajin p̄itlasi tweni nololien se kami. ³⁸ Kaplai joro kami tevi jinibb m̄inij nir, ko Atua pia-kele lweni tevi kami; pijvi puwun saut p̄irres, puni van ngatan, pusurrsurrngoni p̄ij p̄irres, pijvi kele puwun saut, ko pimejivjiv nawon vajin.”

Murru kami pumomsawos p̄irres

³⁹ Ko Iesu owra nale rrongrrongvi m̄inij kele san tevir owra “Metrrorr sete orongwos puwowomue metrrorr piptevi renge sel, ejki. Poro pirpok ko nuru korti poravitan van ngatan renge nolo bbulwil! ⁴⁰ Ko erpok kele, m̄er nga marvisviseni ni sete orongwos p̄iasie jinibb nevisvisenien sen van mare e; pian pijpari wor pusuw ko renge marvisviseni, ko ngok ko ea-sorsan ko vajin tevi jinibb nevisvisenien sen. ⁴¹ Ko erpese kumlesi nate nato nga tuwam m̄ikrae re nolo b̄elan, ko sete kulesi suri nate buluk nga milep nga nik kumkeræe re nik nolo b̄elam?^A ⁴² Ko poro pirpok, ko nik kupwera i pirpese tevi tuwam, ‘Tuwak, kuplinglingi b̄esre tweni nate nato nga kumkeræe re nolo b̄elam,’ daron nga nik sete kumleslesi nate buluk

A 6:41 Erpe iel, Luk os̄pe suri nanu nga muto re mete jinibb, ko kem namrieni nga namvijuri murrun ne rijen ne nale nga iel.

nga milep nga nik kumkeræ re nik nolo ãelam? O, nik nga kumiel reŋge sel eru, tukbböt re aseni ni ãelan tuloli ni ãelan turro tiasi! Womujnen kupsere tweni nate buluk nga milep nga nik kumkeræ re nolo ãelam jile pusuw, ko kuplesi nolo ãelam owokwok erres, ko kurongwos kupasere tweni vajin nate nato nga tuwam ãikrae mibbölji ãelan.

Nai ko wenen nir

⁴³ “Nai nga ãirres san sete orongwos piwen wenen nga ãisij, ko nga ãisij sete orongwos piwen wenen nga ãirres. ⁴⁴ Nai jikle arongwose reŋge wener. Jinibb sete orongwos pian ãitawe wene nitapol reŋge ga moku, ko sete orongwos ãitawe wene drra reŋge duru molulu. ⁴⁵ Ko erpok ko, jinibb nga ãirres ok-wera tweni nanu nga marres nga mok-rrormir marto reŋge nolon; ko jinibb nga ãisij ok-wera tweni nanu nga marsij nga mok-rrormir reŋge nolon. Suri sev nga muwun saut reŋge nolo jinibb, niko marpelpelari reŋge jingo jinibb mok-wera tutwenir.

Jinibb eru nga morili naim

⁴⁶ “Erpese kami kamveruse inu ãirres, ‘Numal, Numal,’ ko setete kamok-loli suri nanu nga mowrai tevi kami? ⁴⁷ Nir jikle nga marini jik, ko marunge nale suk nir ko marlolir surie, inu beviseni tevi kami nir arirpe isi. ⁴⁸ Nir arirpe jinibb san nga ãili naim sen reŋge dan nga ãiterter ãirres. ãili jile musuw vajin, ko mian ko daron nga naus mus ko nuwi muwlu ko miveji naim nen, ko sete ototo, suri eli pa eterter jile erres. ⁴⁹ Ko ãer nga ma murŋge nale suk ko sete mulolir, ni erpe ãer nga ãili naim sen reŋge dan malum; ko sete eli nabur nen nir aran ngatan, arun jipoj nawon. Ko daron nga nuwi muwlu muti naim nen, ko evitan van ngatan, ko omosoksok ãetãeti.”

7

Iesu ololi jinibb ne majingen san erres luwi

¹ Daron nga Iesu musuw renge nale sen, ko evel van renge Kapaneam e. ² Ko renge ie, batu jinibb ne nuval san se m̄eri Rom nir, jinibb ne majingen sen san nga mimrreni milep emsi lengleng, otomori pimij. ³ Ko ni ornge nga Iesu m̄ilik ie, ko ni okoni b̄irterawarrenc ne Isrel sopor paran parwerai tevi ni nga ni pivini puloli jinibb sen p̄irres luwi. ⁴ Ko nir aran ji Iesu ko arngoni tertere nga ni pian, ko arwerai tevi, “Ni evi m̄er nga m̄irres p̄elak. Kupini ko wor kuploli nanu nga muwrai ngel. ⁵ Ni emrreni jinibb ne vanu se kerr nir, ko ni eli naim ne loten se kerr.” ⁶ Ko Iesu eptevir aran.

Ko daron nga martomori parjipari naim nen, ko batun ne jinibb nuval okoni selen sopor arivel tersele aran jin, nga parwerai tevi, “Numal, sete kuplokloksim. Inu sete nurren nga kupini renge loloim suk. ⁷ Ko inu kele nurrorrmi sete erres nga inu bevinuk jim. Ko kupwerai bbong nale, ko jinibb ne majingen suk p̄irres luwi. ⁸ Suri jinibb nga marlelep renge inu arlingik renge derteren, ko arlingi kele jinibb nuval arlik tevik. Ko poro bowrai tevi nga ngel ‘Kupan,’ ko ni pian ko wor, ko poro bowra tevi nir san kele, ‘Kupini,’ ko ni pivini ko wor; ko poro bowrai tevi jinibb ne majingen suk san, ‘Kuploli nanu ngel’, ko ni puloli ko wor.” ⁹ Ko Iesu etaol lengleng nale ngel nir daron nga murnger e. Ko erieni oklu emteni delung nga marvijuri, ko owra “Nuwrai tevi kami, sete nulesi nosurien nga milep mirpel wor san, ejki. Renge Isrel kele ejki rres nawon.”

¹⁰ Ko jinibb nga batu jinibb ne nuval nen mukonir arluwi van renge ngaim; ko arlesi nga jinibb ne majingen nen erres pa osuw.

Iesu ololi bipiwarreng san nga mimij emaur luwi

¹¹ Musuw vajin ko sete epriv ko Iesu evan kele renge ngaim nga welili san nga nisen Naen. Ko jinibb sen nir arpitevi ni, ko delung elep kele wor arpitevi ni. ¹² Ko daron nga maran mori renge ngaim nen metali ne naworr nen, ko arlesi jinibb sopor marwosi tweni bipiwarreng san nga mimij, paran partevni. Bipiwarreng wel nen, tasu sen diwen sen emij lingi pa osuw, ko vinnen natun sansan wel nen ko pa. Ko delung elep nga renge ngaim nen arpitevi vinnen. ¹³ Ko daron nga Numal ñilesi vinnen, ko orrorrmi lenglenge, ko owrai tevi owra “Sete kupting te pijki.” ¹⁴ Ko oruj van mori ko ejpari drrav nga mimatur rengen, ko jinibb nga marwosi artur murrong tevi. Ko owra “Nanwarreng, nuwrai tevim, kupmera!” ¹⁵ Ko ñer wela nga mimij emra ko elik, ko erij luwi. Ko Iesu ela lweni ñer wela tevi tasu sen.

¹⁶ Ko jinibb jijle nolor arwun saute metutuen. Ko arsurövi Atua arwera “Propet nga milep san otur imare renge livö renge kerr!”, ko arwera kele “Atua evini nga ðila mauren tevi jinibb sen nir.”

¹⁷ Ko nosþen ne sev nga Iesu muloli ngok, jinibb nir arsupsuþe owlu þetþeti renge Jutia ko renge vanu jijle nga marto rrerrale ie.

Jon Baptaes osusi rongornge tevi Iesu

¹⁸ Jon jinibb sen nir arsuþe suri nanu ngel nir tevi, ko ni everuse jinibb sen eru orini jin. ¹⁹ Ni owrai tevi nuru poran ji Numal porwerai tevi, “Jon owra ‘Nik kuvi pa ñer nga pivini le, rreknga kem nabtiriv malume san kele wor?’ ” Ko ni okoni tweni nuru.

²⁰ Daron nga morini ji Iesu ko orwerai tevi, “Jon Baptaes okoni komru owra nobor-susi tevim, ‘Nik kuvi pa ñer nga pivini le, rreknga kem nabtiriv malume san kele wor?’ ”

²¹ Ko renge daron nen ni ololi nir elep nga marmesi

mesien lele nir arres luwi, ko ololi neñin nga marsij arivare arwolu lingi jinibb nga marsisilvir, ko ololi nir elep nga meter marrorr arkulkulu luwi erres. ²² Ko ni owra lweni tevi laru nga Jon mukoni nuru, owra “Kopor-vijuri lweni sel se kamru, kopor-luwi ko kopor-werai tevi Jon isev nga komor-lesir ko komor-runger: Metrroorr nir arkulkulu luwi erres, naroj nir arivel luwi erres, niber ñimemaual nir arwokwok luwi, borwon nir arongrong luwi erres, jinibb nga marmij armaur luwi kele, ko beres nir arwerwer renge nospen nga ñirres tevir. ²³ Ko inu nuwrai erpel, neiren renge ñer nga sete ñilesi nanu san renge inu nga puloli ni purnge p̄isij rengen.”

Iesu ospe suri Jon Baptaes mauren sen

²⁴ Daron nga jinibb nga Jon mukoni nuru morivel lingir, ko Iesu etipatun ospe suri Jon tevi delung nir, owra “Bonevis daron nga kamiel tweni Jon renge lolo merwer e, kamwera kaplesi sev ko? Mavir san nga ling muwi petpate ñia? ²⁵ Ia, kaman kamwera kaplesi sev ko? Jinibb san nga muri sunsun nga ñimau ñirres? Ejki rres nawon. Lartul nga maruri sunsun nga mirpok araan erres ko arlik renge laut se numal nir. ²⁶ Ia, ko kami kamwera kaplesi sev? Propet san? O-o, ko inu nuwrai tevi kami, ni elep asi wore propet. ²⁷ Ñerel ko Naul On muli suri nga Atua muwra ‘Kapmurrong, bokoni jinibb suk san nga puwowomu re Mesaea ko puloli sel se ni pimetet.’ ²⁸ Ko inu nuwrai tevi kami, Jinibb jikle nga mariak renge iel ngatan, sete san elep asie Jon. Ko ñer nga ma muwelili renge batun vanu se Atua ko, ni elep asi wore Jon.” ²⁹ Ko delung nir ko jinibb nga marok-la nevöt ne takis nir, daron nga marunge ko arir ko arsurövi Atua. Suri nir arpaptaes pa renge baptaesen se Jon. ³⁰ Ko Parasi nir ko jinibb nevisisenien ne nale nesesreien nir armusus parvijuri

sel se Atua nga muloli pa tevir, suri armusus parpaptaes bonevis rengo baptaesen se Jon.

Iesu erij tere jinibb nir nga rengo daron sen

³¹ “Sev ko niko bowra viringsi dul nga lelingen ngel e nir? Ko nir arirpese le? ³² Nir arirpe bipiwarreng sopor nga marlik rengo mesa nga m̄irres sopen, ko markikail marvervuse seler nir parini jir partetnij; arwera ‘Namuwi nabbu tevi kami, ko kammusus kapsew; ko namla nubone mijen, ko kammusus kapting. Kammusus kaptetnij detnijen ne neiren, ko detnijen ne dauren.’ ³³ Ko erpok, kami dul nga lelingenok kami kele kammususe murru komru kes, Jon Baptaes ko inu. Jon Baptaes evini ko ean wowerreng bbong, ko sete ok-mini norro; ko kami kamwera ‘Neñin nga m̄isij elik rengen.’ ³⁴ Ko inu Jinibb Mawos nuvini ko nomok-aan ko nomok-minmini norro, ko kami kamwera ‘Kaplesi leorr lep ko lemni kis norro. Ni evi sele jinibb nga marok-la nevöt ne takis nir ko jinibb nga marsij nir.’ ” ³⁵ Ko Iesu owrai tevir, “Ko norongwosien sete eplari re sel sansan, eplari wor re sel elep ko. Ko komru Jon, komru kes nomor-vijuri.”

Nesevin nga m̄isij san

³⁶ Ko mian ko Parasi san everuse Iesu nga pian p̄iaan tevi. Ko Iesu ean rengo loloim se Parasi nen, ko esakel ngatan ko ean tevi. ³⁷ Ko nesevin san nga rengo ngaim nen nga mauren sen m̄isij ornge nga Iesu m̄ilik rengo naim se Parasi nen m̄iaan tevi. Ko vinnen ela botel senta san nga nowlin elep. Ko botel nen arloli nevöt e san nga nisen alapasta.

³⁸ Ko vinnen evini otur rengo ãbela Iesu rengo duren ko eting, ko suwen meten arjumjum van rengo ãbela Iesu. Ko ela rao batun ko etwasi ãbela Iesu e, ko orromji ãbela Iesu, ko ejvi senta rengo ãbelan. ³⁹ Parasi nga miveruse Iesu nga

pivini ðiaan tevi ðilesi, ko orrorrmi renge nolon owra “Merel poro weretunen pivi propet, ko purongwose ko nesevin nga mirpese le ngel nga mijpari. Nesevin ngel evi vin nga ðisij!” ⁴⁰ Ko Iesu owra lweni tevi, “Saemon, inu nuwra bowra nanu le san ngel tevim.” Ko Saemon owra “Numal, kupwerai ko wor.” ⁴¹ Ko Iesu owra “Numal san, jinibb eru orloli nivnon jin. Ngok nuru tuwen ela nevöt evi ongut valim (500) jin nga muloli nivnon e. Ko nuru tuwen nen ela nevöt ngavöl elim (50) jin nga muloli nivnon e. ⁴² Mian ko nuru korti sete orviter nga porkele lweni tevi. Ko ni erres tevi nuru, elinglingi nivnon nen nuru korti orjipon, setemun porkele. Ko renge nuru ngok, nuru ngabes nen ko pimrreni wore ni ðiasi jer renge nuru?” ⁴³ Saemon owra lweni tevi, “Inu nurrorrmi nganga muloli nivnon milelep nen ko jin, ni ko pimrreni ðiasie wor.” Ko Iesu owra lweni tevi, “Kuwra momsawose erres.” ⁴⁴ Ko ni erieni emteni nesevin ko owrai tevi Saemon, “Kulesi vinel? Inu nuvini renge naim som, ko nik sete kutkaik erres, sete kurrawe ðelak. Ko vinel ma errawe ðelak e suwen meten, ko etwasi jomro batun e ðelak nuru ormes. ⁴⁵ Nik sete kurromji inu, ko vinel ma daron nga mevini loloim e ko orromji ðelak, sete omosie. ⁴⁶ Nik sete kujvi oel renge inu batuk, ko vinel ma ejvi senta nga ðirresrres asi oel renge inu ðelak. ⁴⁷ Ko suri mirpel ngel ko niko nuwrai tevi nik, nololien se vinel nga muwun saut nutlasi twenir pa, niko mimrreni inu milep suri. Ko isi ko nga murrorrmi nololien sen muwelili bbong, poro ðetlasi tweni ni, pimrreni inu bbong puwelili rrek.” ⁴⁸ Ko Iesu owrai tevi nesevin nen, “Nololien som nir nutlasi twenir pa osuw.” ⁴⁹ Ko nir nga marsakel tevi nga maraan tevi arrorrmi lweni e lolor arwera “Merel evi jinibb sev le nga orongwos ðitlasi tweni nololien nir?” ⁵⁰ Ko Iesu owrai tevi

nesevin “Nosurien som ololi nik kumrres luwi. Kupiel, kupluwi renge demat.”

8

Nesevin nga marok-pitevi Iesu

¹ Nanu ngel nir arasi osuw, ko renge vitunen sopen vajin ko Iesu otutur sopen evan renge ngaim nga marlelep nir ko renge ngaim nga wewarrenc nir. Ko ni ewerwer renge nospen nga m̃irres tevi jinibb nir, ko jinibb sen nir esngavöl drromon eru arpitevi ni. ² Ko nesevin sopor nga neṃin nga marsij marivare lingir, ko sopor nga marres luwi pa renge mesien ser nir, ngok Merri ne Maktala, nga neṃin nga marsij ebut marwolu lingi pa musuw, ³ Ko Joana nesen se Kusa nga mivi jinibb san ne majingen se Numal Erot, ko Susana, ko nesevin elep kele wor nga marok-la joror tevi Iesu ko jinibb sen nir.

Nale rrongrongvi ne m̃er nga m̃ijjreni jelangin

⁴ Mian ko delung elep ne ngaim lele nir arini arkorti ji Iesu. Ko ni owra nale rrongrongvi san tevi nir, owra ⁵ “Jinibb nga mok-jijreni jelangin evan nga p̃ijjreni. Ko daron nga m̃ijjreni e, ko jelangin sopor arwij asi van renge dan ne sel e, ko jinibb arivel rer ko arverasi loklok-sir, ko numön arow vini ko artasi twenir. ⁶ Ko sopor kele arwij asi van renge dan ne jerev e; ko daron nga maretiv imare ko armeli ngavilvil, suri laṣer sete ejpari nuwi te ejki. ⁷ Ko sopor kele arwij van renge liven ne lolo moku, ko daron nga moku m̃iejal mimaur orer, ko emelngir, sete armaur. ⁸ Ko sopor ma arwij van renge dan malum nga m̃irres, ko aretiv armaur erres ko arwen, wener ongut (100).” Ko Iesu ekail owra “M̃er nga boron mutoe purnge re nolo boron!”

Iesu owra tweni omomsawos erpese nga ni mutuw nale rrongrrongvi

⁹ Ko jinibb se Iesu nir arsusi tevi ni, arwera “Nale rrongrrongvi ngel owra puwra isev ko?” ¹⁰ Ko ni owrai tevir owra “Kami ma arlai tevi kami nga kaprongwose nanu nga marto teptepi renge batun vanu se Atua. Ko nale rrongrrongvi ma arlai tevi nir jijle ngok nga parlesi, ko sete parlesi wose, ko parunge ko sete parongwose; suri batur eterter ko armusus nolor pulululwi.”

Iesu owra tweni vajin nale rrongrrongvi lat nga muto suri

¹¹ “Nale rrongrrongvi nen, nile erpel ngel. Jelangin nen evi nale se Atua. ¹² Ngok, jelangin nga marwij van renge dan ne sel arirpe jinibb nga marunge nale, ko demij mivini ñila tweni renge nolor, nga puloli nir sete parosuri ko sete parmaur. ¹³ Ko jelangin nga marwij van renge dan ne jerev arirpe jinibb nga marunge nale, ko arir nga parlai. Ko norrorrmien nen nga pirpe lape nai nga purrul totkoni renge nolor ejkie. Arosuri beblen, mian ko sete epriv daron nga nanu nga purrowrowe mivini, ko arvitan. ¹⁴ Ko jelangin nga marwij van renge lolo moku arirpe jinibb nga marunge nale, ko marvijuri suri wor sel ser; ko norrorrmien ser, ko joror nir, ko nanu lele nga marmerrrenir renge mauren ser nir armelngir, ko sete arwen e wenen nga marres sopor. ¹⁵ Ko jelangin nga marwij van renge dan malum nga ñirres, arirpe jinibb nga nolon muwretun ko ñirres, ornge nale ko otori eterter ejpari nga ñilai wenen.

Laet nga martepilis ore biles e

¹⁶ “Sete jinibb san orrunsi laet ko pila biles piteplis ore e, rreknga pilai pilngi renge melve maling, ejki rres nawon. Pilngi ko wor mare renge lat nga mok-jinget rengen. Ko ngok jinibb nga parini renge loloim parlesi

moron. ¹⁷ Nanu san sete orongwos piteptepi rragrrag nga sete pia-pelari limjer, rreknga nanu tama san nga muto silsilveni nga sete orongwos piplari tenga moron, ejki rres nawon. Nanu jile nga marirpok parpelari ko wor renge moron.

¹⁸ “Kapmetmet renge nale suk nga kami kamok-runger. Poro nga jinibb pisan putor totonir, ko ngok ñnernen Atua ñilai kele ko wor tevi. Ko poro jinibb san setete putori totonir, ko ngok ñnernen Atua ñilai tweni ko ji ni sev nga murrormi mutori totoni.”

Iesu tasu sen ko tasin nir arini parlesi ni

¹⁹ Iesu tasu sen ko tasin nir arini nga parlesi ni; ko sete arongwose paran jin mori te ejki, suri nga delung elep ñelak. ²⁰ Ko arwerai tevi Iesu, “Tasu som le ko tasim, nir le ngel vare armerreni parlesi nik.” ²¹ Ko Iesu owra lweni tevi nir, “Tasu suk ko tasik nir arivi nir nga marunge nale se Atua ko marosuri.”

Iesu ewer ore ling serser nga mitewut milep san renge nuwito

²² Mian ko renge nabong san, Iesu owrai tevi jinibb sen nir, “Kerr puwlu asi van renge devje nuwito e.” Ko nir arsa re drrav ko arwolu van. ²³ Ko daron nga marwolu e, ko Iesu ematurrwel. Ko ling serser nga milep san etewut eterter vini re nuwito, ko ejpari drrav ser. Ko nuwi ejvijivi van renge nolo drrav, ko dungun elep nga elep; otomori parron, ko nolor opotpot e elep. ²⁴ Ko aran ji Iesu ko arwuni arwera “Numal! Numal! Rrapmij le pa!” Ko ni emra ko ewer ore ling ko daptap ne nuwi nga marbburbbur milep marjivjivi vini re drrav, ko nuru korti ormosi orsuw. Ie omol nawon vajin. ²⁵ Ko Iesu owrai tevir, “Nibeni le nosurien se kami?” Ko nir armetutu ko artaol lengleng, ko arwerwerai tevi nir lululweni arwera “Isi le ngel, ni ewer ore ling ko nuwi ko nuru orange ni?”

Iesu oji tweni demij nir renge jinibb ne Gerasa san

²⁶ Ko nir arwolu toku renge bongsin san renge vanu se ñeri Gerasa nir renge nuwito. Ko Galili oto luwi van devjen e renge bongsin nen. ²⁷ Ko daron nga Iesu mujbbul mian ngaut e, ko jinibb ne ngaim nen san evel vini ko esewute. Mernen demij arsilvi, ko epriv pa nga sete mun ok-uri sunsun; ko setemun elik renge ngaim, ko ok-lik pa renge dubb ko, lat nga martivtavin e. ²⁸ Ko daron nga ñilesi Iesu ko ekail van mare ko ejipa van ngatan renge non, ko erij drrelan ean mare jer owra “Sev som oto ni le iel, nik Natu Atua ne Drromsen Mare? Nungoni tevi nik sete kuplokloksik!” ²⁹ Owrai erpok suri Iesu owrai pa tevi neñin nga ñisij pivare lingi ñnernen. Nabong elep bonevis mivini mijpari lelingenok nga neñin nga ñisij mok-wowomue. Ko ewretun jinibb nir arsere nevren nuru ko ñelan nuru tevi dil delrrurr nir, ko ni okrrerrersir armotot. Ko neñin nga ñisij okjeli van lolo merwer e. ³⁰ Ko Iesu osusi tevi, “Nik nisem si?” Ko owra “Delung,” suri demij elep arsilvi ni. ³¹ Ko demij nir arngoni tevi Iesu arwera “Warru sete kupkoni kem naban renge bbulwil nga nabbön mijkie, pijki!”

³² Ko renge ie meling ñerþer nga milep san arok-susung bbong renge jeljeli botwen. Ko neñin nga marsij arngoni tevi Iesu nga ni þilinglingi nir parsilvi ñerþer nir. Ko ni elinglingir. ³³ Ko neñin nga marsij arivare lingi ñer nga ko aran arsilvi ñerþer nir. Ko ñerþer nir arwolu jubbbul van renge jeljeli nuwito ko arowrow jubbbul van ngatan e renge nuwito, ko arron.

³⁴ Ko daron nga lartul nga maruwngani ñerþer marokalesi sev nga miplari, ko arwolu van arwerai renge ngaim nga milep ko ngaim nga wewarrens nen nir. ³⁵ Ko jinibb ne ngaim nen nir arivel tweni van, parlesi isev nga

miplari nen. Ko arini ji Iesu ko arlesi ñer nga neñin nga marsij marivare rengen elik ngatan renge bela Iesu. Norrorrmien sen erres vajin, ko ori vajin sunsun. Ko daron nga marlesi, ko nir jijle armetutu lengleng. ³⁶ Ko nir nga marlesi nanu ngel nga Iesu muloli arsupe suri tevir erpese nga Iesu muloli pa ñer nga neñin nga marsij marsilvi ñirres luwi. ³⁷ Ko nir jijle nga marlik renge Gerasa ko nga marlik rrerrale ie arsurtoni tertere Iesu pivel lingi vanu ser, suri armetutu elep. Ko Iesu evan esa van renge drrav, ko drrav etipatun nga puwlu. ³⁸ Ko ñer nga neñin nga marsij marivare lingi ongoni tevi Iesu nga poro nga ni pipatevi ni. Ko Iesu okoni lweni owra ³⁹ “Kupluwi van renge ngaim som e, ko kupwera sev nga Atua muloli pa tevim.” Ko ñernen evan renge ngaim jile nir ko ospe suri sev nga Iesu muloli tevi ni.

Iesu ololi nesevin san nga drran muto ñisij erres luwi, ko nesenwarreng san emaur luwi kele

⁴⁰ Daron nga Iesu mian mijpari renge devje nuwi e, ko delung nir artur terai ko pa parwera erres tevi ni renge nga mivini, suri nir artiriv ko pa terai. ⁴¹ Ko jinibb san nisen Jaeras, evi jinibb nga mok-metmete naim ne loten, ni evini ji Iesu ko ejipa van ngatan renge bela Iesu ko ongoni tertere nga Iesu pivini renge naim sen. ⁴² Ni natun sansan bbong, ko evi nesevin, sian esngavöl drromon eru. Ko vin wel nen ematur renge maling, otomori pimij pa. Ko daron nga Iesu mian e ko delung elep arvijuri suri ni ko arlilji ni.

⁴³ Ko nesevin san nga mesien se nesevin nir ololi tetajer renge sia esngavöl drromon eru. Vinnen olokloksi petpeti joron nir nga ñilngir tevi dokta nir, ko sete san orongwos puloli ni ñirres. ⁴⁴ Ko vinnen esilvi delung nir renge Iesu duren vitu nen e, ko evini morie, ko ejpari bongsi sunsun

sen. Ko ngavilvil mesien nga muloli vinnen drra nen emes evesane. ⁴⁵ Ko Iesu owra “Isi mijparik?” Ko nir jikle arwera ejki, arvilvil ore. Ko Pita owra, “Numal, delung elep arututir mori nik ko arliljim.” ⁴⁶ Ko Iesu owra “Ejki, san wor ejparik, suri nurnge renge nibek nga derteren evel lingkik.” ⁴⁷ Ko vinnen elesi nga nanu nga muloli oto pa limjer, ko eririr lengleng ko evan ko ejipa ngatan renge no Iesu, ko ewer telasi renge no delung nir sev ko ololi nga ni mijpari Iesu bongsi sunsun sen, ko erpese nga ni m̄irres ngavilvilsen. ⁴⁸ Ko Iesu owra tevi, “Natuk, nosurien som ololim kumrres jile. Kupiel renge demat.”

⁴⁹ Ko daron nga mok-rij malum e, ko jinibb san evel ko ewit lengleng renge naim se Jaeras vini, ko owrai tevi Jaeras, “Natum nesenwarreng emij pa osuw. Kuplinglingi Numal, sete kupkarkar rengen.” ⁵⁰ Ko Iesu ornge, ko owrai tevi m̄nernen “Sete kupmetutu, sansan kobbong kuposuri, ko nesenwarreng pimaaur luwi ko.”

⁵¹ Ko daron nga marini renge naim e ko Iesu ewer ore jinibb nir san sete pivijuri van loloim, sansan kobbong Pita ko Jon ko Jemes ko tata se nesenwarreng ko tasu sen wor. ⁵² Ko jinibb nir artengsi vin wel nen, drrelar elep. Ko Iesu owra “Sete kaptiing, nesenwarreng sete emij te ejki, ematur kobbong.” ⁵³ Ko lartul nen nir armen keraji e, suri arongwose nga nesenwarreng wel nen emij pa osuw. ⁵⁴ Ko ni esaro ko orrul re nevre nesenwarreng ko everuse owra “Nesenwarreng, kuptur imare!” ⁵⁵ Ngavilvilsen mauren sen olwi van rengen ko otur imare. Ko Iesu owrai tevir nga parla nanen sapon tevi purroi. ⁵⁶ Ko tata sen ko tasu sen bbösa nga milep elai nuru e. Ko Iesu ewer ore nuru nga sete porwerai nanu ngel tevi jinibb pisan, pijki.

9

Iesu okoni jinibb sen esngavöl drromon eru aran parwerwer

¹ Ko Iesu everus kortoni jinibb sen esngavöl drromon eru arini korti jin, ko ela derteren tevir nga paroji tweni neñin nga marsij nir, ko parloli jinibb nga marmesi nir parres luwi renge mesien ser nir. ²⁻⁵ Ko ni ewer orer owra “Sete kaptori nanu pisan renge nivelen se kami renge sel, pijki; nejipjip pijki, narr pijki, nanen pijki, nevöt pijki; ko sete kaptori sunsun pieru. Ngabe nga kami kapan rengen, kapan renge naim, ko kaplik renge naim nen ko pa pijpari daron nga kapiel e. Ko poro renge ngaim san jinibb nen nolor ðiterter, sete parlai kami pijki, ko ngok daron nga kami kapiel lingi ie, erres kapwirrwirrleni tweni maw nga muto re but se kami, nga piviseni tevi nir nga marloli ñisij.” Ko ni okonir van parwerwer tevi jinibb nir suri batun vanu se Atua, ko parloli jinibb nir nga marmesi parres luwi renge mesien ser nir. ⁶ Ko nir arivel lingi, aran renge ngaim nir ko arwerwer renge nosþen nga ñirres tevi jinibb nir, ko renge iok jile arloli jinibb arres luwi.

Numal Erot Antipas osþe suri Iesu

⁷ Ko Erot Antipas evi numal ne Galili, ko ornge nanu nga marpelari ngok nir nga Iesu mulolir. Ko nolon ekarkare elep, suri ornge jinibb sopor arwera “Ngok Jon Baptaes ko otur imare luwi renge mijen.” ⁸ Ko nir sopor arwera “Elaeja ko miplari ngok,” ko nir sopor kele arwera “Propet ko san nga tuwi emaur luwi kele.” ⁹ Ko Erot owra “Jon Baptaes, inu nuta otvi pa batun, ko si kele le ngel, nga inu mornge kele nanu ngel kele nir suri mirpel?” Ko ni emrreni lenglengle þilesi Iesu, þijiljilwer sapon tevi.

Aposol se Iesu nga mukonir maran marwerwer arlululwi vini jin

¹⁰ Ko aposol nir, daron nga marlulwi vini ji Iesu, ko arsuþe suri sev nga marlolir tevi ni. Ko ni eptevir arsan aran renge ngaim e san nga nisen Betsaeta. ¹¹ Ko delung

arongwose, ko arvijuri suri ni; ko ni owra erres tevi nir, ko ospe suri batun vanu se Atua tevir, ko ni ololi nir sopor nga marmerrreni parres luwi arres.

Jinibb evi nuvasngavöl valim (5000) Iesu ela nanen tevir

¹² Ko nat erivriv pa otomori nial piwaj pini, ko jinibb sen nir esngavöl drromon eru arini jin ko arwerai tevi ni, “Kupkoni tweni jinibb nir parivel, ko paran renge ngaim nga wewarrens nir ko ngaim nga marlelep nga marto karkar ngok nir, ko parmatur ko parla nanen ser. Suri iel lat nga rramlik e ngel evi lolo merwer le.” ¹³ Ko ni owrai tevir, “Kami ko kapla nanen tevir parurroi.” Ko nir arwerai tevi, “Kem namtori bbong niv elim ko nai eru. Ko poro pipok ko kem naban nabwuli nanen ser kele wor, suri delung.” ¹⁴ Suri jinibb elep, evi nuvasngavöl valim (5000) totoklai nga marlik ie marunge nale se Iesu. Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, “Kaploli jinibb parlik ngatan pivi meling. Ko kaplingi nir pingavöl pilemi (50) parlik renge meling sisamis.”

¹⁵ Ko nir arloli surie erpe nga muwrai ngok, arloli arlik ngatan. ¹⁶ Ko Iesu ela niv nga elim nga nir ko nai nga eru nga ko esarrerr imare emteni melrin, ko olot erij erres surir; ko obbri otvi niv nga nir ko nai nga nuru, ko elai tevi jinibb sen nir. Ko nir arlilai tevi jinibb nir. ¹⁷ Ko nir jile arurroi, ko nir jile arup. Ko jinibb se Iesu nir arsere lweni bebje niv nga marurroi linglingir ko nai nga marurroi linglingir van renge narr esngavöl drromon eru arwun saut er.

Pita owra tweni nga Iesu evi Mesaea

¹⁸ Mian ko nabong san Iesu kis bbong oklot, ko jinibb sen nir arini jin. Ko ni osusi tevir owra “Jinibb nir arwera inu nuvi isi?” ¹⁹ Ko nir arwera lweni tevi ni, “Sopor arwera Jon Baptaes, ko sopor arwera Elaeja, ko sopor

arwera propet nga tuwi san emaur luwi kele.” ²⁰ “Ko kami kamwera inu nuvi isi?” Ko Pita owra lweni tevi ni, “Nik kuvi Mesaea se Atua.” ²¹ Ko Iesu osur terter tevi nir nga sete parwowrai nale nen tevi jinibb pisan. ²² Ko owra “Jinibb Mawos purnge wor p̄isij ko renge nanu pilep, ko b̄irterawarrend nir, ko batu jinibb ne sulsulen nir, ko jinibb ne nevisvisenien ne nale nesereien nir parungasi ni, parevji pini. Ko nabong p̄itul ko pimauro luwi kele.”

Jinibb se Iesu putor ore wor nanu nga ni mimrreni ko

²³ Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, “Poro jinibb san puwra pivijurik, ni putor ore nanu nga ni bbong mimrreni, ko nabong jile puwosi nai pelaot sen ko pivijurik. ²⁴ Ko poro san puwra putor totoni mauren sen, mian ko pia-tor jabble; ko poro nga san pimaronge mauren sen suri mivijuri inu, ko mian ko pia-lai vajin mauren nga m̄irres. ²⁵ Poro jinibb pisan pia-lai p̄etp̄eti nanu ne iel ngatan ngel nir, ko putor jabble mauren sen pijijki, ko p̄ilesi sev ko p̄irres rengen? ²⁶ Ko isi san poro pimanune inu ko nale suk nir, ni kele Jinibb Mawos pia-manune ni renge daron nga ni pia-vini e renge nosrövien se Tata sen tevi anglo on nir. ²⁷ Nuwretun nuwrai tevi kami, sopor renge kami nga kamtur ngel setewor kaplesi mijen ko kaplesi batun vanu se Atua pivini.”

Iesu niben erieni enij kele e

²⁸ Nabong owil asi osuw, vitunen ko Iesu ela Pita ko Jon ko Jemes arpitevi ni. Ko nir kis arsan artongsa van renge botwen nga ni pulot. ²⁹ Ko renge daron nga mulot e ko non erieni enij kele e, ko sunsun sen owraprap titis. ³⁰ Ko jinibb eru orpelari ie, Moses ko Elaaja, nuru orok-jiljilwer tevi ni. ³¹ Nuru orremali renge nosrövien ne melrin, ko orsupe suri mijen sen nga otomori piplari Jerusalem. ³² Ko Pita ko laru nga morpitevi

armatur pa, suri meter arruwel temijpal. Mian ko artaol ko arkulu vajin van ji Iesu e, ko arlesi nosrövien sen ko laru nga mortur pa tevi ni. ³³ Mian ko laru nga ortipatun porivel lingi Iesu, ko Pita owrai tevi Iesu, “O, Numal, erres ma kem namlik pa iel; kem nabloli gorkoraim p̄itul, san pivi se nik, ko san pivi se Moses, ko san pivi se Elaeja.” Ni owrai ma, ko errerrlenge nale nga muwrai. ³⁴ Ko daron nga mok-rij malum e mok-werai nanu ngel nir, ko nabor san esal vini esalsal orer, ko nir artur vajin renge namol nen. Ko armetutu elep. ³⁵ Ko renge nabor nen drrelan san eplari rengen owra “Ni evi natuk nga memrreni, ko ni ko motobbobbue. Kami kaprunge ni.”

³⁶ Ko renge daron nga drrelan musuw, ko arlesi Iesu esan vajin. Ko sete arwowra nanu ngel tevi jinibb san renge nabong nen nir, armurrarrong ore ko pa.

Iesu oji tweni demij renge nanwarreng san

³⁷ Ko renge mevinen vajin nir arjubbul renge botwen, arluwi vini ngatan e. Ko delung elep arivel ore arini jin arlesi. ³⁸ Ko jinibb ne delung nen san everus owra “Jinibb nevsivsenien, natuk sansan welel le pa, ko nungoni nik, warru kupini kuplesi ni ta. ³⁹ Ko kuplesi, nabong sopon neñin san esilvi ni, ko enger nga enger lengleng, ko eririr nga eririr ko melabbsen eia. Ko neñin nen eterter elep renge nga pivare lingi ni, ko ololi niben arerer elep. ⁴⁰ Ko nungoni jinibb som nir paroji tweni, ko sete arongwos parloli.” ⁴¹ Ko Iesu owra lweni tevir, owra “O, aro, kami dul ngel nosurien se kami ejkie! Belik tevi kami pijpari wor seveling, ko bololi nanu tevi kami?” Ko owrai tevi ñnennen, “Kuptekai natum vini iel ta.” ⁴² Ko ñner wel nga daron nga mivel malum e vini, ko neñin nga evivivrrule elep ko ololi ewajeni lengleng ngatan, ko ololi niben aririr elep. Ko Iesu otortori neñin nga ñisij nen ko ololi

ñer wel nga erres luwi, ko ela lweni tevi tata sen. ⁴³ Ko nir jile bbösa nga milep elair e suri nanu nga mulolir reнге derteren nga milep se Atua.

Iesu owra lweni kele tevir mian ko ni pimij

Ko daron nga bbösa milair malum e suri nanu nga mulolir ngel nir, ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, owra ⁴⁴ “Nale nga bowrai ngel nir, kaplingi pian reнге nolo boro kami nir ko kaprrormir. Inu Jinibb Mawos partekai inu van reнге nevre jinibb nir.” ⁴⁵ Ko jinibb sen nir arrelenge nale nga Iesu muwrai ngel lat nga muto suri. Atua esilveni renger nga sete parongwose, ko nir armetutue parsusi lweni tevi ni.

Isi pivi jinibb nga milep jer nen reнге nir

⁴⁶ Ko jinibb se Iesu nir arok-rij latlat lulweni tevir suri isi pivi jinibb nga milep jer reнге nir. ⁴⁷ Ko Iesu orongwose sev nga muto reнге nolor, ko etkai bipiwarreng nga welili san ko elngi otur reнге nelin devjen. ⁴⁸ Ko ni owrai tevir, “Isi nga ðitkai bipiwarreng nga welili san nga mirpel ngel reнге inu nisek, ko erpe etkai inu ko pa. Ko isi nga ñitkai inu, erpe sete etkai inu ko, ko etkai ni nga mukoni inu ko. Ñer nga mivi jinibb nga welili jer nen reнге kami, ko ngok ni ko evi jinibb nga milep jer nen.”

Ñer nga sete ñitre kami ko ngok ni evi kerrkerr ko

⁴⁹ Ko Jon owrai tevi owra “Numal, namlesi jinibb san oji tweni demij san reнге jinibb san reнге nik nisem. Ko namwer ore, suri nga ni sete evijuri kerr.” ⁵⁰ Ko Iesu owrai tevi ni, owra “Sete kapwer ore ni. Ñer nga sete ñitre kami, ko ngok ni evi kamikami ko.”

Iesu etipatun pivijuri sel nga pian Jerusalem e

⁵¹ Mian ko otomori nabong nga Atua ðitka lweni Iesu van mare e renge melrin, ko ni elngi non eterter evijuri sel van renge Jerusalem e.

Meri Sameria armusus Iesu pian renge vanu ser

⁵² Ko Iesu okoni wowomu ngarre jinibb sopor nga marivi ni non, ko nir arivel aran renge ngaim san se meri Sameria nir nga parloli lilane ngarre tevi ni. ⁵³ Ko nir armusus nga ni pivini renge vanu ser, suri ni elngi non emawos van Jerusalem e. ⁵⁴ Ko daron nga jinibb sen ngel nuru Jemes ko Jon morunge, ko orwerai tevi, “Numal, kumarong komru nobor-werai nabb pivel renge melrin vini ðianir?” ⁵⁵ Ko ni erieni ko otortori nuru. ⁵⁶ Ko nir setemun aran re ngaim nen, arivel asie van renge ngaim minij kele e san.

Jinibb sopor armerreni parvijuri Iesu

⁵⁷ Ko daron nga marivel suri sel malum, ko jinibb san evini ko owrai tevi Iesu, “Ngabe tama nga poro kupavan e, ko inu bevijuri nik ko wor.” ⁵⁸ Ko Iesu owrai tevi, “Guli rrum nga wowarrens nir belaur otoa, ko numön nir menuner otoa; ko inu Jinibb Mawos milngek ejkie. Ngok, kuprormi mun pirres poro nga kumreni kupvijuri inu.”

⁵⁹ Ko mian ko Iesu owrai tevi jinibb minij nen san, “Kupvijuri inu!” Ko mernen owrai lweni tevi owra “Numal, kuplinglingik mun bean betevni tata suk puwomu.” ⁶⁰ Ko Iesu owrai tevi mernen owra “Kuplinglingi lartul nga sete marla mauren ko pa partevni nir nga marmij ser, ko nik kupan kupwerai batun vanu se Atua tevi jinibb jile nir.”

⁶¹ Ko nir minij nen san owrai tevi, “Bea-vijuri nik ko, Numal; ko kuplinglingik mun puwomu bean beremse nir nga marlik renge naim suk.” ⁶² Ko Iesu owrai tevi, “Jinibb nga miale drrav puklu van womue tetajer, sete puklu vitu

kele. Ñer nga mirpok sete erres renge batun vanu se Atua.”^B

10

*Isu okoni tweni jinibb sen ngavöl ebut drromon eru (72)
aran parwerwer*

¹ Vitunen renge nanu ngel nir marsuw vajin, ko Numal otobbtobbue nir ñinij kele sopor arivi jinibb sen. Nir ngavöl ebut drromon eru, ko ni okoni tweni nir ererwi arivel arwowomu renge ni van renge ngaim ko vanu jile nga ni pia-vivitu van renger. ² Ko owrai tevir, “Lelingen ngel evi daron ne numös nga milep, ko jinibb nga marmajing rengen nir ewelili jer. Ko ngok kami kaplot, kapngoni pïterter tevi Numal ne numös nga ni pukoni kele jinibb ne majingen sen sopor nga parmajing renge orsel ne numös sen. ³ Kapiel, ko kaprongwose nga inu nukoni tweni kami kamsan kis kamirpe natu sipsip nir renge sel, paran renge livö ne guli rrum nir. ⁴ Sete kaptori baos rreknga narr rreknga but se kami, pijki; ko sete kaprij tevi jinibb pisan renge sel, pijki. ⁵ Ko renge naim ngabe nga kami kapan renge loloim nen, nanu womujnen nga kapwera kapwera ‘Demat puto renge naim ngel.’ ⁶ Ko poro jinibb ne demat san pïlik renge naim nen, ko ngok demat se kami pijpon jer jin. Ko poro pijki, ko ngok pulwi kele vini ji kami e. ⁷ Ko renge naim mawos nen ko pa kami kaplik malum pa rengen ko. Sete kapan kele renge naim lele e nir, pijki. Ko kaprrro nanen sev ko kapmini nuwi sev nga marlair tevi kami. Suri erres nga jinibb ne majingen pïla nowlin. Sete kapan renge naim ko naim. ⁸ Ko renge ngaim ngabes nen nga kami kapa-pelari rengen, ko poro jinibb nen nir

^B 9:62 Erpe iel, Luk ospe nanu san nga mok-kiri dan nga buluk mirvei, ko kem namrieni nale nga puloli mining ne nale sen piplari limjer.

parir nga partekai kami kapan jir, ngok kami kapurroi sev nanen ko nga nir parlair parlingi renge no kami. ⁹ Ko kami kaploli jinibb nga marmesi renge ngaim nen parres luwi renge mesien ser. Ko kapwera tevi nir jile, ‘Lelingen ngel batun vanu se Atua evini mori pa vajin ji kami.’ ¹⁰ Ko renge ngaim ngabes nen nga kami kappelari rengen, ko poro jinibb nen nir sete parmarong nga partekai kami van jir nga kaplik tevir, ko ngok kapivare kapini renge sel ne ie ko kapwera ¹¹ ‘Erpe maw kele ne ngaim se kami nga mibbõlji ãbela kem, namtewasi twenir etre kami. Ko kaprongwose mae nanu ngel: Batun vanu se Atua evini mori pa ji kami.’ ¹² Nuwrai tevi kami, renge daron nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri re jinibb jijle, ko pia-sij wor pilep renge nir ne ngaim ngok pia-asie Sotom.

Iesu otortori jinibb nga sete marosuri ni

¹³ “Wi kami ñeri Korasin! Wi kami ñeri Betsaeta! Kami nga kamok-ungasi jinibb ne vare nir, erpe ñeri Taea ko ñeri Saeton nir. Ko poro nga nelesien ngel nir nga mololir ngel nir nga kami kamlesir, poro parlolir pa renge Taea ko Saeton, ko jinibb ne iok nuru, nolor pululwi pa tuwi nen renge nololien ser, ko paruri sunsun tera nga marmerrmerris nir, ko parlik renge niavi nabb parþelpalos e, parviseni nga arrorrmir nanu nga marsij nga marloli sarrsarre nir. ¹⁴ Niko renge daron nga jinibb jile nir ne iel ngatan, Atua pia-wera suri lat nga puto suri rer, ko pia-tor vitrangi kami þiasie nga putor vitrangi ñeri Taea ko Saeton. ¹⁵ Ko kami ñeri Kapaneam nir, kami kamok-wera kami ma kamrres kapan renge melrin, ko ejki rres nawon. Kami parwirr tweni kami van renge bbulwil nga nabbõn mijkie.”

¹⁶ Ko ngok Iesu owrai tevi jinibb sen nir owra “Ñer nga murnge kami ko ngok erpe ornge inu ko, ko ñer nga

mungasi kami ko ngok erpe ongasi inu ko. Ko ñer nga mungasi inu ko ongasi ñer nga mukoni inu ko.”

Jinibb se Iesu nir ngavöl ebut drromon eru arlulwi vini jin

¹⁷ Ngok nir ngavöl ebut drromon eru (72) arlulwi vini tevi neiren nga milep, ko arwerai tevi Iesu, “Numal, demij kele nir arunge drrela kem ko arloli nanu nga namwerair reнге nik nisem.” ¹⁸ Iesu owrai tevir “Ok-irpok, ko inu numteni reнге metek daron nga demij muwlu lingi melrin erpe navil evil.” ¹⁹ Ko Iesu owrai kele tevir, “Kaplesi, inu nulai pa derteren tevi kami osuw. Asi ðetðeti derteren se demij nir. Ko ngok niko, kami kamrongwose kapverasi nuñet ko netu nuñet, ko nanu san ejki rres nawon nga orongwos pulokloksi kami. ²⁰ Ko niko sete kaþir suri nga neñin nga marsij marloli nanu nga kamwerair, ko kaþir ma suri nise kami Atua olir reнге naul ne melrin.”

Iesu eir elep ko owra erres tevi Tata sen

²¹ Renge wosenen, Neñin On ololi Iesu nolon owun saute neiren, ko owra “Tata, nuwra erres tevi nik, O Tata Numal ne melrin ko iel ngatan, nga nik kumloli nanu ngel nir marto teptepi reнге jinibb nga norongwosien ser milep ko nir nga marongrongwos milep, ko kuviseni tevi nir nga marivi bipi kobbong. Niko Tata, erpe erres ko wor reнге nom.” ²² Ko owra “Tata suk ela nanu ðetðeti nir tevik, ko sete san orongwose rragrrage norrorrmien se inu, natun mawos. Tata suk kobbong esan bbölböl orongwose. Ko sete san orongwose Tata suk, inu kobbong nga mevi natun mawos, ko nir nga inu motobbtobbue nir, nir kele arongwose.” ²³ Ko Iesu erieni mawose jinibb sen nir ko owra malum bbonge tevi nir kis bbong arunge, owra “Neiren reнге nir nga marlesi meter e nanu nga kami kamlesir ngel nir. ²⁴ Nuwretun nuwrai tevi kami,

propet elep, ko numal nga marlelep owun saut armerreni parlesi nanu ngel nir nga kami kamlesir ngel, ko setete arlesir te, ko arwera parunge nanu nga kami kamrunger ngel, ko setete arunger te.”

Nale rrongrrongvi ne m̃eri Sameria nga m̃irres

²⁵ Ko jinibb ne nevsvisenien ne nale neseseien san otur mera ko owra purrowrrowe Iesu, owra “Numal, inu bololi isev ko, ko bela mauren nga muto tuwi ngok vini?” ²⁶ Ko Iesu owra lweni tevi, “Naul On owra sev re iok? Kueve kulesi owra erpese?” ²⁷ Ko m̃ernen owra lweni tevi Iesu, “Ko Naul On owra ‘Nik kupmerreni Numal Atua som tevi nolom totoklai, ko mauren som totoklai, ko derteren som totoklai, ko tevi norrrormien som totoklai; ko kupmerreni selem pirpe nik mawos.’ ” ²⁸ Ko Iesu owra lweni tevi m̃ernen, “Nik kuwrai erres p̃elak ko; ko nik kuploli pirpok ko, ko kuplai mauren nga muto tuwi ngok vini.” ²⁹ Ko jinibb nevisvisenien ne nale neseseien emrreni wor piviseni nga ni mumomsawos, ko osusi kele tevi Iesu owra “Ko isi ko evi selek nen?”

³⁰ Ko Iesu owra lweni tevi renge nale rrongrrongvi ngel: “Jinibb san ojubbul Jerusalem van ngatan e Jeriko. Ko daron nga mivijuri sel mivini ko etaole jinibb venao nir marpelari jin. Ko arrul totoni ko arla joron nir, ko arevji emijmij, ko arivel lingi ematur jer renge jeli sel otomori pimij. ³¹ Mian ko sete epriv ko jinibb ne sulsulen san ojubbul kele renge sel nen vini. Mivini ko elesi m̃ernen; ko etalev van renge devje sel e, ko easie evel lingi. ³² Ko erpok kele renge Livaet san. Ni kele evini, evini kele renge lat nen ko elesi m̃ernen kele. Ko etalev kele van renge devje sel e, ko asie evel lingi. ³³ Vitunen vajin ko m̃eri Sameria san evel vini evijuri sel nen kele. Mivini renge lat nen, ko elesi m̃ernen mimatur mutomori pimij, ko orrrormi lengleng. ³⁴ Ko evan jin, ko ela oel ko norro, etwasi vaseni

niben nga marmetmetvir e nir ko ekai orer. Ko owosi elngi esakel mare renge dongki sen, ko elai van renge naim san nga marok-mosi rengen, elngi elik rengen ko emetmete. ³⁵ Ko renge mevinen renge rorpong susu nen vajin, ko oroni tweni nevöt sopor ko elair tevi ñer nga naim sen nen, ko owrai tevi, ‘Kupmetmete ñerel ko pa iel. Ko poro nga kupa-lokloksi kele nevöt som sopor rengen, ko ngok daron nga bea-luwi vini ko bea-kele lweni tevim.’” ³⁶ Ko Iesu owrai tevi ñer nga mususi tevi nga, owra “Nik renge norrorrmien som, kurrorrmie erpese renge nir nga itul ngok? Kurrorrmie nir si nen ko erpe pivi selen e ñer nga jinibb venao marevji ngok?” ³⁷ Ko ñernen owra “Rrek ñer nga murrorrmie ni nen ko.” Ko Iesu owrai tevi ñernen, “Kupiel, ko kupan kuploli pirpok.”

Iesu evan renge ngaim se nesevin eru

³⁸ Ko nir artutur suri sel ko arini renge ngaim san. Ko nesevin ne ie san, nisen ewajie Marta, vinnen etkair aran renge naim sen. ³⁹ Ko vinnen tasin san nisen ewaji Merri. Ko Merri nen evini ko elik ngatan ji Iesu morie belan, ko omurrarrong nale se Iesu nir. ⁴⁰ Ko Marta ornge esij e nga majingen milep, ko ni bbong ñisan ñiplaker. Ko evini ji Iesu ko owrai tevi, “Numal, sete kurrorrmie nga tasik mivel lingi inu, ko inu bbong ñesan ñeplak? Kupwerai tevi ni pivini pipitevi inu.” ⁴¹ Ko Numal owra lweni tevi, “Marta, Marta, nik kurnge esij suri nanu elep ñelak ko pa ngok. ⁴² Ko nanu sansan kobbong erres temijpal. Ko ngok niko Merri otobbobbue ngel, nga sete san orongwos ñilai tweni kele jin.”

¹ Nabong san Iesu esan evan olot renge lat san. Ko daron nga musuw vajin ko olwi vini ji jinibb sen e nir. Ko jinibb sen san owrai tevi, “Numal, kupvisviseni kem e loten, pirpe Jon mivisviseni jinibb sen e nir maroklot.” ² Ko Iesu owrai tevir, “Daron nga kami kaplot e ko kapwerai pirpel: ‘Tata se kem, nisem on. Nammerreni jinibb jijle nir partorim p̄irres. Nammerreni nik batun vanu som pivini iel ngatan. ³ Ko kuplai nanen pivtere kem lelingen, nabaani. ⁴ Ko kuptelasi tweni nololien se kem nir, pirpe kem namtelasi tweni nololien se nir nga marloli m̄isij tevi kem. Ko sete kuploli nanu parini parrowrow p̄elake kem.’ ”

⁵ Ko Iesu owra tevir, “Kami si poro selen otoa ko pivan ji selen nen nat nga m̄irrang vajin, ko puwrai tevi, ‘Ai sile, kupla pa niv p̄itul tevik. ⁶ Suri selek san otutur vini jik eatur vitan ni le, ko nanen nga namrro lingi sete sapon ojpon jer nga b̄elai tevi purroi.’ ⁷ Ko selen nga m̄ilik loloim nen puwrai lweni tevi, ‘Sete kupvijajeng regek, nuplaji ore pa metali osuw, ko kem natuk nir nammatur pa renge milnge kem osuw. Setemun nurongwos bemra b̄ela nanu san tevim.’ ⁸ Nuwrai tevi kami, ewretun evi selen nga m̄irres, ko pumusuk ko nga pimra p̄ilai tevi. Ko suri bbong mungoni malume m̄iterter, mian ko ni pimra ko p̄ilai tevi pusorsan tevi nga m̄ernen mimrreni. ⁹ Ngok niko inu nuwrai tevi kami, Kapngoni, ko Atua pia-lai ko tevi kami. Kappej, ko Atua pia-loli kaplesi ko. Kapututi, ko Atua piatasi metali nen tevi kami. ¹⁰ Suri nir jijle nga marok-ngoni para-lai, ko nir jijle nga marok-pej para-lesi, ko nir jijle nga marok-ututi metali, para-tasi metali nen p̄itp̄ir tevir. ¹¹ Kami si nga mivi tata, poro natun pungoni niv tevi, ko ni p̄ila nevöt tevi purroi? Rreknga poro pungoni mesal tevi, ko ni setemun p̄ila mesal nen tevi, ko p̄ila nuñet tevi

purroi? ¹² Rreknga poro pungoni narrlu nato tevi, ko ni ðila netu nuñet tevi? Ejki rres nawon! ¹³ Ia ko kami kamivi jinibb nga marsij nir, ko kami kamrongwose kob-bong nanu nga marres nir nga kapa-lair tevi natu kami nir. Ko ngok Tata se kami nga ñilik reñge melrin, ni asi wore tata se kami nir. Ko ni pia-lai Neñin On tevi nir nga marngoni tevi ni.”

Jinibb sapor arwera Iesu okloli nanu nir reñge derteren se Demij

¹⁴ Neñin nga ñisij san evi nabbut, ko esilvi jinibb san ko ololi ñernen sete ok-rongwos pok-rij. Ko daron nga Iesu muoji tweni neñin nga ñisij nen reñge ñernen, ko ñernen erij luwi vajin. Ko delung artaol lenglenge. ¹⁵ Ko jinibb sapor arwera “Bielsepul ko, numal se demij nir, ela derteren ngok tevi, niko mok-oji tweni demij nir ngok e.”

¹⁶ Ko nir sapor arrowrrowe ni arpej nelesien ne melrin reñge ni nga puloli parlesi. ¹⁷ Ko Iesu orongwose norrmien ser ko owrai tevir, “Poro batun vanu san ðiteri wukari ðieru e, ko pipalpal luwi tevi ni, ko sete orongwos putur te. Ko poro metka san ðiteri wukari ðieru e ko ðitre lweni ni, sete liken sen orongwos ðirres te reñge nabong pisan. ¹⁸ Ko ngok poro Demij ðiteri wukari pieru e ko ðitre lweni ni, ko batun vanu sen putur pirpese? Suri kami kamwera inu nuoji tweni demij nir reñge derteren se Belsipa. ¹⁹ Ko poro nga weretunen inu nomok-oji tweni demij nir reñge derteren se Belsipa, ko kami natu kami nir arok-oji tweni demij nir reñge derteren se isi? ²⁰ Ko weretunen inu nomok-oji tweni demij nir reñge Atua nevren ne derteren, ko ngok niko batun vanu se Atua evini pa ji kami ko osuw.

²¹ “Daron nga jinibb nga ñiterter mutori joro nuval sen nir mutur metmete naim sen, ko ngok joron nir arto

erres malum renge naim sen. ²² Ko daron nga jinibb nga ñiterter asie ñnernen mivini ko epalpal tevi ñnernen mianan ko oji tweni, ko ngok ela joro nuval sen nir nga ni ñilngi nolon renger, ko ela joro ñnernen, ko owlulu tevi selen nir.

²³ “Ñer nga sete miptevi inu, ñnernen etre inu ko, ko ñer nga sete miptevik nomorser kortoni jinibb nir, oji tututwenir ko.

Neñin nga ñisij nen orongwos pulwi kele

²⁴ “Neñin nga ñisij san daron nga mivare lingi jinibb san ko evel ñetñeti renge lat nga nuwi mijkie nir, epejpej lat san nga pumosi rengen. Ko poro sete elesi lat san, ko owra ‘Bolwi kele wor van renge naim suk nga meivare ren nga mevel lingi.’ ²⁵ Ko renge daron nga pulwi vini e, ko ñilesi nga aruraki vaseni pa loloim nen erres, ko arlingi nanu jile nir arto jile pa erres rengen. ²⁶ Ko neñin nga ñisij nen pian vajin ko ñilesi kele neñin nga marsij ebut nga marsij asi wore ni, ko piptevir parluwi van parsilvi lweni ñnernen. Ko ñnernen mauren sen nga vitunen ñisij ñerñer vajin ñiasi nga womunen.”

Neiren weretunen

²⁷ Daron nga Iesu muwra jile nanu ngel e nir musuw, ko nesevin san nga nir delung marlik erij drrelan elep van mare owra “Neiren renge nesevin nga mivesi nik, ko ñila nasus tevim kumsus rengen.” ²⁸ Ko Iesu owra “Rrek erpok ko, ko mare renge iok, neiren renge nir nga marunge nale se Atua ko martor totonir kele renge nolor.”

Jinibb armerreni parlesi nelesien san

²⁹ Delung elep nga elep arini korti ji Iesu, ko Iesu owra “Dul ngel arivi dul nga marsij, ko armerreni parlesi nelesien. Ko ejki rres nawon, sete mea-la mun san tevir. Sansan kobbong, nelesien nga miplari ji propet Jona tuwi.

³⁰ Erpe Jona evi nelesien se m̃eri Nineve nir tuwi, ko ngok pīrpok ko Jinibb Mawos pivi nelesien se dul nga lelingen ngel nir. ³¹ Ko nesevin nen nga mivi numal nga milep renge Saot pia-tur imare tevi jinibb ne dul ngel nir renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, ko pia-wer lokloksi bbong nir, puwra ‘O, kaplesi, inu nuvel renge bongsi vanu vini nga borngē norongwosien se Solomon, ko erpese kami sete kamrunge nale se san nga milep asi wor Solomon, ko m̃ilik tevi kami bbong?’ ³² Ko renge nabong nga Atua pia-wera suri lat nga puto suri tevi jinibb nir, m̃eri Nineve nir para-tur imare ko tevi dul ngel nir ko parongwos parwer lokloksi bbong sel se kami nir, parwera ‘O, kaplesi, daron nga namrunge Jona m̃iwerwer e tuwi, ko nolo kem olululwi renge nololien se kem nir. Ko erpese kami nolo kami sete olululwi daron nga kamrunge san nga milep asi wor Jona m̃iwerwer tevi kami?’

Nale rrongrongvi ne nasul

³³ “Sete jinibb san osli jile nasul osuw mian ko otori ngatan, ejki; putori mare sopen, ko puloli jinibb jile parlesi moron. ³⁴⁻³⁵ Mete jinibb erpe moron ne nibem. Poro nga metem p̃im̃erer, ko moron puwun saut re nibem totoklai. Ngok owra puwra, poro nga nolom p̃irres, ko mauren som totoklai kele p̃irres. Ko poro nga metem p̃isij, ko nemalik puwun saute nibem totoklai, suri metem erpe moron ne nibem. Ngok owra puwra, poro nga nolom pukul, ko mauren som totoklai kele p̃isij jile. ³⁶ Ko poro mauren totoklai se kami parwun saute moron, ngok pimor vaseni p̃etp̃eti mauren se kami ko, sete lat sopen mara-jipon jer.”

Iesu otortori Parasi sopor ko jinibb ne nevisvisenien ne nale neseseien sopor

³⁷ Daron nga Iesu ĩmirij jile musuw vajin, ko Parasi san ongoni ni, owra ni pian pĳiaan tevi ni. Ko Iesu evan loloim esakel ean. ³⁸ Ko daron nga Parasi nen ĩmilesi mirpok, ko bbösa nga milep elai ni e suri. Suri nga Iesu sete ejejavöl owomu mian ko vitunen ko ni pia-aan. ³⁹ Ko Numal owrai tevi ĩmernen, “Kami Parasi kamok-rrawe vare ne biles nir ko plet nir, ko renge nolo kami nir arwun saute nanu nga marsij nir. ⁴⁰ O kami nga kamlengleng temijpal, sete kamrrormi nga Atua nga muloli vare nen e, ni kele kobbong ololi nolon e? ⁴¹ Kami kapla nanu nga marto renge nolo biles se kami ko nolo plet se kami tevi ĩeres nir, ko nanu jile nir parwokwok vajin ji kami.

⁴² “Wi kami Parasi nir, pia-sij wor pilep niko renge kami, suri kami kamok-ĳelak milep suri nanu nga marĳer jer, ko nanu nga marlelep nir nga moro kaplolir, kamlingi kurtwenir. Suri kamok-ĳelak suri nanu nga marĳer jer, erpe roi warreng nir erpe min ko ru, nga kapeveve ĳetĳetir, ko kamla tweni songovlör nga kaplair tevi Atua. Ko erpok erres kobbong kaploli; ko nanu nga ĩnisij nen evi nga kamlingi kurtweni nanu nga marlelep nir, erpe murrun mawos ko merrenien nga kapmerreni lenglengen Atua.

⁴³ “Wi kami Parasi nir, pia-sij wor pilep niko renge kami. Kami kammerreni kapok-sakel renge nai seksekal nga mare nir renge loloim ne naim ne loten nir, ko kammerreni jinibb partori kami daron nga marsekai kami re lat ne nanen. ⁴⁴ Wi pia-sij wor pilep niko renge kami. Kamirpe dubb nga sete marusi ore nivev rer, marto kiskis nawon, ko jinibb sete marongrongwos rragrrag nir; ko marivel rer marbbötbböt rer, ko ololi arrokkitkit ĳetĳetie.”

⁴⁵ Ko san renge jinibb ne nevisvisenien ne nale nesreien owra lweni tevi Iesu owra “Jinibb nevisvisenien, daron nga kumwera nale ngok e nir, ko ngok kulokloksi

kem kele.” ⁴⁶ Ko Iesu owra “Wi pia-sij wor pilep niko renge kami kele jinibb ne nevisvisenien ne nale nesesreien nir, suri kami kamok-jingteni nanu nga marrow milep renge birpari jinibb nir nga sete marongwos parwosi luwer, ko kami ma kammusus lengleng kapjipari majingen ser sophon. ⁴⁷ Wi pia-sij wor pilep niko renge kami, suri kamok-juroi dobbi propet nga tuwi nir, nga tata se kami nir marevji pinir marmij. ⁴⁸ Lok kamviseni emawos nga kami kele kamkorti renge majingen nga marsij se tata se kami nir. Suri nir arevji pinir, ko kami vajin kamok-juroi dobbit. ⁴⁹ Ko erpok Atua ospe suri pa renge norongwosien sen owra ‘Bea-koni propet nir ko aposol nir vini jir, ko nir sopor parevji pinir, ko nir sopor parloli p̄sij tevir parojir.’ ⁵⁰ Ko niko drra propet jile nir nga apu se kami nir marevji pinir tuwi, kami ko dul ngel kapa-la norongen nga m̄isij nen. ⁵¹ Nuwretun nuwrai tevi kami, m̄itipatun renge drra Apel, mivini mijpari drra Sekaraea nga marevji renge Naim On se Atua renge livö ne nawot ko lat nga muon. Nuwretun nuwrai tevi kami, kami ko dul nga lelingen ngel, kapa-la norongen nga m̄isij ne nanu ngok jile nir vajin.

⁵² “Esij wor elep niko renge kami jinibb ne nevisvisenien ne nale nesesreien nir, suri kami kamkikiore metali ne norongwosien ko kamsilveni ki nen. Ko kami kele sete kaman renge loloim nen, ko kamok-wer ore jinibb nir nga marwera paran renge loloim nen.”

⁵³ Mian ko Iesu evel lingi naim nen, ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko Parasi nir arij esij tevi ko arsusi nanu elep. ⁵⁴ Nir arok-teravi Iesu nga poro puwra jabble nale pisan nga nir parlai ni rengen.

12

Iesu erij tere murrun nga jinibb sel sen m̄ieru e

¹ Renge daron nen meling jinibb nga milep arini arser korti ji Iesu renge lat san. Nir evi nuvasngavöl vavis kis wor, ko artur lililjir p̄elak nir, ko arbbötbböt renge drrun belar. Ko Iesu owra womue tevi jinibb sen nir owra “Kami kapmetmet ko wor renge is se Parasi ngel nir, renge murrun nga sel ser eru ngok e. ² Ko nanu jile nga jinibb martawi ore nir, mian ko Atua piraji vasenir parto limjer. Ko nanu jile nga jinibb marsilvenir, mian ko Atua pulolir parto limjer, jinibb parongwoser. ³ Ko nanu jile nga kami kamok-suṑer renge nat nga mupong, mian ko Atua puloli nga jinibb parsuṑer renge nat nga ṑirin. Ko nanu jile nga kami kamok-sur vijvije renge boro jinibb nir renge loloim, mian ko parkaile parwerai van mare jer.”

Jinibb se Iesu sete erres re parmetutue jinibb nir

⁴ Iesu owra “Selek nir, inu nuwrai tevi kami, sete kapmetutue jinibb nir nga marongwose parevji pini bbong nibe kami nir, mian ko vitunen setemun arongwose paroli kele nanu pisan. ⁵ Inu bosusur metu le ngel tevi kami, bowrai tevi kami isi nga parmetutue. Parmetutue Atua kobbong. Ni kobbong orongwose p̄irevji pini jinibb, mian ko vitunen ni orongwos piwirre van renge lat ne nejikien. Suri derteren sen otoa. Ngok ni ko ma kami kapmetutue.

⁶ “Kami kamrongwos pae nga jinibb nir arok-wulwule numõn nga wowareng elim nowlir evi nevõt eru kobbong. Ko renge no Atua, sete ok-kulu jabble san emalie, ejki. ⁷ Ko kaplesi jomro batu kami ngok nir; Atua orongwos p̄etṑeti nir, sete san ejki. Atua tetajer emetmete kami erres p̄elak. Ko ngok niko kami sete kapmetutu, ni emrreni kami elep nga elep, asi jer wore numõn ngok nir.

ṑer nga muwowrai “Inu nuvi jinibb se Iesu.”

⁸ “Inu nuwrai tevi kami, ṑer nga sete mimtutu nga puwowrai inu nisek renge no jinibb nir, inu kele Jinibb

Mawos bea-wowrai ni nisen renge no anglo se Atua nir. ⁹ Ko ñer nga mimitutu ko mivilvil ore inu nisek renge no jinibb nir, ngok inu kele bea-vilvil ore ni nisen renge no anglo se Atua nir. ¹⁰ Ko ñer nga ñirij melmelas ko osopsoþe inu Jinibb Mawos, mian ko Atua orongwos þitlasi tweni ni. Ko ñer nga ñirij melmelas ko osopsoþe Neñin On, ñernen Atua sete orongwos þitlasi tweni rragrage ni.

¹¹ “Ko inu nuwrai tevi kami: Mian ko jinibb para-revei kami van renge naim gortien ji numal nga marlelep nir nga nir parwera suri nanu nga kamloli, lat nga puto suri re kami. Ko kami sete kapmetutu kaprrormi þelake sev nale ko nga kami kapwera lweni. ¹² Suri renge daron nen mawos malum ko pa, Neñin On pia-wera nale mawos nen tevi kami nga kami kapa-werai.”

Jinibb nga marser kortoni joror milep

¹³ Ko nir san renge meling jinibb ngel nir owrai tevi Iesu owra “Jinibb nevisvisenien, kupwerai tevi tuwak nga ni puwngani joro tata se komru nir nga ni mimetmete nir, pivsese komru korti. Suri ni omusus puwnganir.”

¹⁴ Ko Iesu owrai tevi ñernen owra “E ñerel, inu sete nuvini tweni nga bosþe suri nanu nga marirpok.” ¹⁵ Ko mian ko ni owrai tevi jinibb nir owra “Kami kapmetmet wor kami ko þirres, ko kaptor ore nolo kami nga kamok-merrmerreni nijor e nir. Suri jinibb mauren sen were-tunen sete arloli nanu ngok e ko nir, nga marivi joron ngok.”

¹⁶ Ko Iesu owra nale rrongrrongvi san tevir, owra “Jinibb san nga joron milep, orsel sen nanen elep nga elep ren. ¹⁷ Ko ni orrormi ko owra ‘Inu bololi pirpe le vajin, suri ñeþe ne nanen suk ewelili pa. Bololi pirpese le vajin?’ ¹⁸ Ko ni orrormi renge nolon owra ‘A, nurongwose

lat nga bololi surie; bololi pirpel le, ãberrarre tweni ãbeþe suk ko ãbeli pilep lengleng vajin, ko ãbelngi nanen suk nir ko jorok nga marres nir rengen. ¹⁹ Ko bowrai vajin tevi neñik, ‘Jorom nga marres elep nga elep lengleng, evter nga nik kuplik vajin sia pilep nga pilep lengleng. Kuþaan ko kupminmin þirres, ko kuþir vajin.’ ²⁰ Ko Atua owrai tevi ãmernen owra ‘O, nik nga kumlengleng temijpal! Suri nata mupong nga lelingen ãbelai tweni neñim. Ko nanu nga kumajing nir ngok, ko nanu nga kumlingir ngok nir parivi se si ko vajin?’ ” ²¹ Ko Iesu owra “Pia-irpok ko renge jinibb nga marser kortoni joror milep nga mivi se nir kis bbong, ko iok renge no Atua sete joror oto rragrrage, ejki rres nawone.”

Atua orongwose pimetmete kami þirres

²² Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, “Suri nanu ngel ko inu nuwrai tevi kami, Sete erres nga kami kaprrormi þelake mauren se kami, ko kapwera ‘Mian ko rrapro sev le lelingen?’ Ko sete erres kele nga kami kaprrormi þelake nibe kami, kapwera ‘Mian ko rrapla sunsun nga rrapuri ngabe le?’ ” ²³ Mauren evi nanu nga milep wor, nanen evi bbong nanu nga welili. Erpok kele, nibe kerr evi nanu nga milep wor, sunsun evi bbong nanu nga welili. Ko Atua elai pa nanu nga morlelep nen nuru; ko suri sev kami kamrrormi sete orongwos þila kele nanu nga wowarreg ngok nir tevi kami?

²⁴ “Kaplesi numön nir; sete nevrer artoe, sete aruw te, ko sete arok-tawe wenen nurrer te, ejki, ko ãbeþe ser ejkie. Ko Atua ok-la wor nanen tevir. Ko ngok renge no Atua kami kamrres asi wore numön ngok nir.

²⁵ “Kami kamrrormi jinibb nga mok-þelak mok-rrormi mauren sen nga mumrrol jer bbong, orongwos puloli mauren sen pipriv asi kele wor? Ejki! ²⁶ Ko suri nga

kami sete kamrongwos kaploli nanu nga marwowarrenc ngel nir pirpe nga ngok nen nir, ko suri sev kami kamok-rrormi þelake nanu minij nga ngak nen nir suri mauren se kami?

²⁷ “Kami kaprrormi ta nevngu sekavöl. Sekavöl sete emajing erpe jinibb, ko sete evitvit te. Ko inu nuwrai tevi kami, numal Solomon kele tuwi ori sunsun nga marres þelak nir, ko sete arres arirpe nevngu sekavöl ngok san. ²⁸ Atua emetmete mösmös ne orsel nga parmaur lelingen ko mevinen mun parsulir ko pa; ko ngok ni pimetmete wor kami pilep þiasi wor womu renye mösmös, O kami nga nosurien se kami ewelili.

²⁹ “Ko sete kaprrormi þelake nanen nga kami kapproi, ko nuwi nga kami kapminir, rreknga kaprrormi nanu pilep þelak. ³⁰ Nanu ngel nir jinibb jile nga marlik iel ngatan nir nga sete marosuri Atua arok-rrormi ko arok-pej. Ko Tata se kami ma orongwos pae sev nga nevre kami marmumrrol ren. ³¹ Ko nanu nga milep nen nga kami kaploli, kapþelak nga kapsil van renye batun vanu se Atua. Ko ni pia-lai kobbong nanu ngok nir tevi kami. ³² Sete kapmetutu te, kami meling welili. Suri Tata se kami orongwose erres nga ni pia-la batun vanu sen tevi kami.

Jinibb nga joron milep renye no Atua

³³ “Kapwulwule joro kami, ko kaplai nevöt nen tevi ßeres nir. Ko re sel ngok ko, erpe kami kamvati narr se kami nga sete marongwos parmutmut, ko kamlingi joro kami parto renye melrin. Iok sete arongwos parsij, ko jinibb ne venao sete orongwos pian, ko momom sete orongwos pulokloksir. ³⁴ Suri nga ngabe nga narr se kami puto rengen, ko ngok lat nen ko nolo kami puto rengen tetajer.”

Jinibb se Iesu nir parmetmet ko wor tetajer terai Iesu pulwi vini

³⁵ Ko Iesu owrai kele tevi jinibb sen nir “Kami kapmetmet ko wor tetajer terai inu bolwi vini. Ko kapserteni netatuw se kami p̄iterter, ko kapsuli laet se kami pimor metmet. ³⁶ Kami kapirpe jinibb ne majingen nga m̄ilik terai numal sen daron nga ni pulwi renge nanen ne totkoiien sen e vini. Ko daron nga pulwi vini ko pututi metali, ko nir partasi metali pivesane tevi ni. ³⁷ Neiren renge jinibb ne majingen nen nir, suri nir sete armatur te renge daron nga numal ser mivini, ko m̄ilesi nir markulu metmet terai ni mulwi vini. Nuwretun nuwrai tevi kami, ni puloli p̄irres p̄elak tevir; p̄ila netatuw sen p̄itatuwe, ko puloli nir parlik ngatan, ko p̄ila nanen tevir paraani. ³⁸ Ko poro pulolola sopen, pia-vini renge nat p̄irrang sopen rreknga nat p̄isal p̄irin, ko p̄ilesi lartul nen nir parok-teravi malume pirpok, ko ngok neiren renge lartul nen nir. ³⁹ Ko kami kaprongwose nanu ngel: Poro nga jinibb san purongwose daron mawos nga jinibb venao pivini e, ko ni sete orongwos pivel lingi naim sen; pimetmet ko wor, puloli m̄ernen sete orongwos p̄iasi van. ⁴⁰ Ko pirpok kele ko, kami kele kapmetmet ko wor, suri Inu Jinibb Mawos dea-vini renge daron san nga kami sete kaprrormi rragrage nga inu bolwi vini rengen.”

Nale rrongrongvi ne jinibb ne majingen eru

⁴¹ Ko Pita owrai tevi Iesu owra “Numal, kuwra nale rrongrongvi tevi kem kis lebbong, rreknga tevi jinibb jijle nir?” ⁴² Ko Numal owra lweni tevi “Ia, ko kuprunge ta nale ngel: Jinibb si nga m̄ilngi nolon re majingen nga numal sen m̄ila tevi, ko evi jinibb ne majingen nga norongwosien sen mutoe. Ni evi jinibb san nga numal sen p̄ilngi pimetmete naim sen jile, ko p̄ila nanen tevi jinibb sen nir renge daron mawos nen. ⁴³ Neiren renge m̄ernen

daron nga Numal sen pulwi vini e ko ãilesi nga ni puloli pirpok. ⁴⁴ Nuwretun nuwrai tevi kami, ãnernen ko numal sen ãilngi ni pivi batu jinibb nga pimetmete joron nir.

⁴⁵ “Ko poro jinibb ne majingen nen purrorrmi renge nolon puwra ‘Numal suk ololola lengleng renge nga pulwi vini,’ ko ãtipatun pivirrvirrali jinibb ne majingen nir, ko pian ko piminmin ko pivi jinibb ne botminminen. ⁴⁶ Mian ko numal se jinibb ne majingen nen pulwi vini renge nabong san nga ãnernen sete murongwos rragrrage. Ko numal nen piwirr tweni ãnernen, ko puloli ni pian ãilik ãisij ãerãer tevi jinibb nga marsij ko nga nosurien ser mijkie.

⁴⁷ “Jinibb ne majingen nga murongwose pa sev nga numal sen mimrreni nga ni puloli tevi ni, ko sete muloli te nanu nen, ãnernen numal sen pia-virrvirrali temijpale.

⁴⁸ Ko ãner nga ma sete murongwose nanu nga numal sen mimrreni, ko muloli nanu nga musorsan tevi pa nga parvirrvirrali rengen pilep suri, ko ejki, parvirrvirrali puwelili kobbong suri. Erpok ko, jinibb si nga marla nanu milep tevi, ãnernen parngoni nanu pilep jin; ko jinibb si nga Atua ãilngi pa nanu milep renge nevren, ãnernen Atua emrreni ãimajing majingen nga marlelep.

Iesu ololi jinibb nir arwij ngasngasu

⁴⁹ “Inu nuvini nga bosor tweni nabb renge iel ngatan. Ko nabb nen ein pa, ko poro puror ko inu bololi sev? Inu ãeir lengleng. ⁵⁰ Ko nanu erwen le ngel, baptaesen san nga muto malum, nga inu bepaptaes rengen; ko inu nomok-runge esij e, pian pian pijpari nanu ngel pivini ãiasi; ko osuw vajin. ⁵¹ Kami kamrorrmi nga inu nuvini tweni nga ãela demat tevi iel ngatan? Ejki rres nawon! Inu nuwrai tevi kami, sete ãela demat, ko bowjuwje ma jinibb ko parwijwij ngasu nir. ⁵² Ko etipatun le pa ngel ko ãitajer

tevi le pa, metka san nir pielim parlik korti renge naim pisansan. Ko nir p̄itul partere nuru p̄ieru, ko nuru p̄ieru portere nir p̄itul. ⁵³ Tata ko p̄itre natun norman, ko natun norman p̄itre tata sen. Ko tasu p̄itre natun nesenwarreng, ko natun nesenwarreng p̄itre tasu sen, ko lekter p̄itre nesevinli sen, ko nesevinli sen p̄itre p̄ilen lekter.”

Jinibb nir parlesi wose wor nelesien ne daron se Iesu ko

⁵⁴ Ko Iesu owrai kele tevi delung nir owra “Daron nga kami kamlesi nabor marimare marmot korti milep lat san, ko kamrongwos pae ko evesane, ko kamwera ‘Naus pus ko’, ko mian ko erpe nga kami kamwerai. ⁵⁵ Ko daron nga kami kamlesi ling murrwurrweli tolu, ko kamwera ‘Nat pututun ko pilep’, ko mian ko erpe nga kamwerai. ⁵⁶ Kami nga kamiel renge sel eru! Kamrongwos kapwera suri nelesien nga kamlesir renge iel ngatan ko renge melrin. Nanu nawon ngok nir kami kamlesi woser. Ko erpese renge daron se inu nga lelingen ngel? Erpese kami sete kamrongwose kaplesi wose nelesien nen te mijki?

Jinibb se Iesu pian ko wor p̄irij tevi m̄er nga m̄itre ni

⁵⁷ “Ko erpese nga kami lweni sete kamrongwose kapwera suri nanu nga marres nir marsorsan nga moro kaplolir? ⁵⁸ Poro nik ko m̄er nga kamru komorlat koporivel korti koporan ji numal nga puspe lilane, ko daron nga komorivel renge sel e, ko kupwerai lilane tevi ni. Poro pijki, ko ni tilngim van renge nevre numal, ko numal tilngi nik van renge nevre polis, ko polis tilngi nik van renge naim ne nekaien. ⁵⁹ Nuwrai tevi nik, sete kurongwos kupivare renge ie pijpari wor kupla jile ko nevöt nga marlingi ko marwera kuplai.”

¹ Ko jinibb sopor arlik ie renge daron nen ko arini ji Iesu. Ko arsupe suri m̃eri Galili sopor nga marloli sulsulen van ji Atua, ko Paelet otur imare ko erevji pinir re daron mawos nga marloli sulsulen. ² Ko Iesu owra lweni tevir “Ko ngok suri mirpok ngok, kami kamrrormi m̃eri Galili ngel nir arsiw womu ne wor m̃eri Galili jikle nir, suri nga marpal mirpok? ³ Inu nuwrai tevi kami, Ejki. Poro kami sete nolo kami pulululwi renge nololien se kami nir nga kamok-lolir, kami kele kapmij kapjiki pirpe nir. ⁴ Ko nir esngavöl drromon owil (18) nga naim nga muwu mare renge Saeloam mimav ko mirevji pinir; kami kamrrormi nir arsiw wor easie nir m̃inij nen nir nga marlik renge Jerusalem? ⁵ Ejki rres nawon! Inu nuwrai tevi kami, poro kami nolo kami sete pulululwi renge nololien se kami nga kamok-lolir, kami kele kapmij pirpe nir marjiki ngok.”

Nale rrongrongvi ne nai nga sete m̃iwen

⁶ Ko Iesu owra nale rrongrongvi ngel tevir, owra “Jinibb san orwi nai pik san renge orsel sen. Mian ko evini epej wenen rengen, ko sete elesi san rragrrag. ⁷ Ko owrai tevi m̃er nga mimetmete dan sen, owra ‘Kuplesi, sia itul le pa mevini mepej nai pik ngel wenen rengen, ko sete nulesi te san. Kupta bburi piravij ngatan, erpese mimni nawone suwe dan?’ ⁸ Ko m̃er nga mok-metmete dan sen owra lweni tevi owra ‘Numal, kuplinglingi pa putur kele mun renge sia ngel, ko inu beli rrale bbulwil renge batun, ko bololi lilane dan p̃irres rengen. ⁹ Ko poro nga pia-wen vajin renge sia nga vitu, ko ngok erres ko. Ko poro nga pia-jiki, ko kupa-ta bburi ko pivitan ngatan.”

Iesu ololi dure nesevin san nga murru otur rramos luwi renge nabong ne Sapat

¹⁰ Ko Iesu ok-visviseni renge loloim ne naim ne loten san renge nabong ne Sapat. ¹¹ Ko nesevin san nga neñin

nga m̃isij m̃isisilvi muloli mimsi sia esngavöl drromon owil (18), nga duren murru jer, sete murongwos putur rramos renge nabong san, elik ie. ¹² Ko daron nga Iesu m̃ilesi vinnen ko owra “Vinel! Kuprres ko pa renge mesien som nga muloli duren murru ngok.” ¹³ Ko Iesu elngi nevren renge vin nga, ko erres evesane renge duren nga murru nga, ko osrövi Atua.

¹⁴ Ko numal ne naim ne loten ololarsi lengleng Iesu suri nga muloli vinnen m̃irres renge nabong ne Sapat, ko ni erij otortori delung nir, owra “Nabong ouwon kis nga jinibb puloli majingen rengen, ko kapini renge nabong nen nir ko kami kaprres renge mesien se kami nir, ko sete nabong ne Sapat, pijki!” ¹⁵ Ko Numal owra lweni tevi owra “Kami nga kamiel renge sel eru! Sete kami sisamis kamok-telasi buluk se kami rreknga dongki se kami renge nabong ne Sapat, ko kamok-iler van renge nuwi parminmin?” ¹⁶ Ko vinel evi metka se Epram san nga Demij m̃isre totoni ni renge sia esngavöl drromon owil, ko erpese sete erres renge ni pivel sisarow renge nabong ne Sapat?” ¹⁷ Nale sen nga muwrair ngel nir arloli devje nuval sen nir nor eta dan. Ko delung arir elep suri nanu nga marres nga ni mulolir.

Nale rrongrrongvi ne jelangi nubek

¹⁸ Iesu owra “Batun vanu se Atua erpe sev, ko sev osorsan tevi nga inu bowra rrongrrongvi rengen?” ¹⁹ Erpe jelangi nubek san nga muwelili jer, nga jinibb m̃ilai ko murwi renge dan sen. Ko etiv pelari, ko emaur, evi nai nga milep san; ko numön ne mesa nir arow vini, arsakel renge rengsin, ko arjali menuner rengen.”^C

^C 13:19 Erpe iel, Luk orrongrrongvi batun vanu se Atua erpe jelangi mastat, ko suri mastat ejki iel, namlingi nubek, nga puloli mining ne nale se Luk piplari limjer.

Nale rrongrrongvi ne is

²⁰ Ko Iesu owra kele “Batun vanu se Atua erpe sev? Ko sev osorsan tevi nga inu bowra rrongrrongvi ren?
²¹ Osorsan tevi is nga nesevin m̄ilai ko m̄ilngi renge besin ne plaoa itul kis, mian ko mipau jijle vajin.”

Metali nga welili

²² Mian ko Iesu evel suri sel sen evel rruungi ngaim nga marlelep nir ko ngaim nga marwovarrenng nir; ko ok-visviseni jinibb nir, ko ok-tajer tevi van renge Jerusalem e. ²³ Ko jinibb san osusi tevi ni owra “Numal, nir puwelili kobbong para-maur?” Ko ni owra lweni tevi owra ²⁴ “Kami kapp̄elak temijpal ko wor tweni nga kapan kapsil renge metali nga welili ko. Inu nuwrai tevi kami, nir pilep para-merreni nga paran parsil rengen, ko sete parongwos paran te, ejki. ²⁵ Ko Numal ne naim tutur imare ko tian tikikiorore metali, ko kami tamoka-tur jer vini vare e. Ko kaptipatun kapututi metali, ko kapverus ‘Numal, kuptasi metali tevi kem!’ Ko ni tia-wera lweni tevi kami, ‘Inu nurrerrleng sisini kami. Kami kamivi m̄eri ngabe ko?’
²⁶ Ko kami kaptipatun kapwera lweni tevi inu, kapwera ‘Ejki ma, namok-aan tevim ko namok-minmin tevim, ko nik komok-visviseni kem lat nga kem!’ ²⁷ Ko ni puwra lweni kele tevi kami, ‘Inu nurrerrleng sisini kami. Kami kamivi m̄eri ngabe ko, kami nga kamok-loli nanu nga marsij nir.’ ²⁸ Ko kami kaptijng ko kaporrliw daron nga kaplesi Epram ko Aesak ko Jekop ko propet nir renge batun vanu se Atua, ko kami lweni parwirr tweni kami kapjkie. ²⁹ Ko delung parivel renge vanu p̄etp̄eti ngok vini, ko parsakel tevi Atua renge batun vanu sen, paraan tevi. ³⁰ Ko kaplesi renge ie nir nga marivi jinibb nga marwelili, mian ko para-ivi jinibb nga marlelep; ko nir nga

marivi jinibb nga marlelep, mian ko para-ivi jinibb nga marwelili.”

Erot Antipas owra pirevji pini Iesu

³¹ Ko renge daron nen mawos ko pa Parasi sopor arini ji Iesu ko arwerai tevi “Kupiel lingi iel, kupan iok e sapon. Suri Erot emrreni pirevjim kupmij.” ³² Ko Iesu owra lweni tevir owra “O, morok evi jinibb ne gerisen. Kapan kapwera tevi, ni ðilesi inu nuoji tweni nemin nga marsij nir, ko bololi nir nga marmesi parres luwi lelingen ko mevi. Ko renge nabong itolin vajin ko bololi jile majingen suk. ³³ Ko ngok niko inu bevijuri suri wor sel suk ko renge lelingen ko mevi ko teru, ko bejpari Jerusalem. Suri ewretun lenglengen, Jerusalem evi lat nga moro partori ðirres propet nir rengen; ko ejki mun, arok-revji pinir ma ren.

Iesu etengsi mēri Jerusalem

³⁴ “O Jerusalem, Jerusalem, nik nga kumrevji pini propet nir ko kumtuwe pini nir nga Atua mukonir vini jim! Momori inu numrreni bololi jinibb som nir parlik korti pirpe nato nga misrew ore natun nir, ko nik kumusur. ³⁵ Ko kuplesi, Atua evel lingi pa ngaim som oto kiskis. Ko kami sete kama-lesi inu te ejki, pian pijpari daron nga kami kapa-wera ‘Atua, kuprij ðirres suri mēer nga mivini renge nise Iova.’ ”

14

Iesu ololi jinibb nga mimsi san erres luwi

¹ Renge nabong ne Sapat san ko Iesu evan nga ðiaan tevi mērwomu ne Parasi nir san. Ko delung arujruj van mori jin, ko armeteni suri ni eterter. ² Ko jinibb san nga drru nevren nuru ko drru belan nuru morsosol pa nga pimij elik renge ie. ³ Ko Iesu elesi, ko osusi tevi

jinibb ne nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko Parasi nir, owra “Renge nale ne nesesreien se kerr emarong nga rraploli jinibb ãirres luwi renge nabong ne Sapat, rreknga ejki?” ⁴ Ko nir armurrarrong nawon, sete arwera nanu san. Ko Iesu eptevi tweni ñnernen ko ololi erres luwi, ko elngilngi ni evel. ⁵ Ko Iesu owrai tevi jinibb nir, owra “Isi renge kami poro nga natun rreknga buluk sen otoe, ko osobbul van ngatan renge bbulwil ne nuwi renge nabong ne Sapat, ko ñnernen sete orongwos pian mawos pirvei tweni renge wosenen?” ⁶ Ko nir armurrarrong nawon kele, sete arongwos parwera lweni kele nale san tevi ni.

Norrormien se jinibb pian ngatan

⁷ Iesu owra nale rrongrongvi san tevi nir nga marsakel maraan, suri elesi nir arpejpej lat seksakel nga marto womu. Ko owrai tevir owra ⁸ “Poro jinibb pisan pungoni nik nga kupan renge nanen ne totkoiien sen, ko kupan, ko sete kupsakel womu renge lat seksakel nga ñirres. Suri ñner nga mungoni nik tungoni jinibb nga milep asie wor nik san tia-vivitu vini. ⁹ Ko poro pipok ko ñner nga mungoni nik nen tia-vini jim ko tia-werai tevim, ‘Kuptur iok, ñnerel pivinuk ãisakel iok re milngom,’ ko ngok nik kupan kuplik ngatan, ko kupmanun pilep. ¹⁰ Ko poro daron nga parngonim e, ko nik kupan ko kuplik bbong ngatan. Ko ngok poro ñner nga mungonim pivini ko ãilesim, ko puwrai tevim ‘Selek, kupini kupsakel mare.’ Ko ngok ni puloli nolom ãir renge no jinibb nir nga kupan kupsakel mare tevi nir nga kaãaan. ¹¹ Suri ñner nga ñilngi lweni ni van mare, mian ko Atua puloli ni pivi jinibb nga pian ngatan jer. Ko ñner nga muloli ni mian ngatan, mian ko Atua puloli ni pian mare.”

Murrun nga parveruse jinibb nir parini paraan

¹² Ko Iesu owrai tevi ñer nga miveruse ni nga piaan tevi, owra “Poro nga nik kuploli nanen ne levial rreknga rivriv, sete erres kupveruse selem nir, rreknga tuwam nir rreknga metka som nir rreknga selem nga joron milep nga ñilik tevim bbong. Poro pirpok, ko nir parverus kele bbong nik, ko parkele lweni nanu nga kumloli tevir. ¹³ Ko poro daron nga nik kuploli nanen pisan, ko kupveruse ñeres nir ko jinibb nga marus karkar nir ko nir nga ñelar marsij nir ko metrorr nir. ¹⁴ Ko nik kuprunge ñirres, suri lartul nen nir sete arongwos parkele lweni tevi nik. Ko Atua vajin pia-kele lweni tevi nik renge daron nga puloli jinibb nga marres nir parmaur luwi kele re mijen.”

Nale rrongrongvi ne nanen nga milep

¹⁵ Ko san renge nir nga marsakel tevi nga maraan murngne nanu ngel nir e, ko owrai tevi Iesu owra “Mer nga pian pia-aan renge batun vanu se Atua, ni purnge ñirres pilep.” ¹⁶ Ko ni owrai tevi ñernen owra “Jinibb san ololi nanen nga milep san, ko everuse jinibb elep parini renge nanen. ¹⁷ Ko renge daron ne nanen vajin, ko ni okoni jinibb ne majingen sen pian puwrai tevi lartul nga ni muwrai pa tevir nga para-vini, ‘Kapini vajin, arloli nanu jile arsuw pa, arto metmet.’ ¹⁸ Ko nir jile norrorrmien ser evi sansan e, ko artipatun arwera orore nanu sopor. Nir san nga womunen owra ‘Inu nua-wuli bbong orsel san, ko inu numrreni bean mun ñelesi ta; sete numa-vinuk ko, ejki.’ ¹⁹ Ko nir erwen nen kele owrai tevi, ‘Inu nua-wuli bbong buluk nga marok-revei kat esngavöl, ko inu numrreni bean borrowrowe ta nir parmajing lesi ta. Sete numa-vinuk ko, ejki.’ ²⁰ Ko nir itolin kele owra ‘Inu nua-lesi bbong nesevin suk, ko niko inu sete numa-vinuk ko, ejki.’ ²¹ Ko jinibb ne majingen nen olwi van, ko owrai suri nale nga lartul nga marwerai tevi ni, tevi numal sen.

Ko numal nen ololar lengleng, ko owrai tevi jinibb ne majingen nen, owra ‘Kupsaro pingavil, kupan renge sel nga marwolu ototvi live laut ne ngaim ko sel lele kele nir. Ko kuptekai beres nir, ko nir nga niber marsij, ko metrrorr nir, ko naroj nir; ko nir vajin parini renge nanen.’ ²² Ko ni evan, ololi jile, mian ko olwi ko owra ‘Numal, inu nuloli pa erpe nga kumwerai osuw, ko loloim elep malum wor oto.’ ²³ Ko numal owrai tevi jinibb ne majingen sen owra ‘Kupiel, kupan kele kupvijuri sel jile nga iok e nir, ko kupvijuri sel nga maran orsel e nir. Ko kupan kupsuþe þirres tevi jinibb nir parini ko parsongni naim suk puwun saut. ²⁴ Inu nuwrai tevi kami, jinibb nga mongoni womu nir ngok, nir san sete mia-vini mia-rroi nanen suk sopen.’

Jinibb se Iesu puloli wor Iesu ko puwomu renge ni

²⁵ Delung jinibb nga milep arvijuri suri Iesu. Ko Iesu erieni lweni emtenir, ko owrai tevi nir owra ²⁶ “Poro jinibb san emrreni pivini ji inu, ko mñernen pimrreni inu þiasi jer wore mimrreni tata sen, ko tasu sen, ko ni wor nesen sen, ko natun nir, ko tuwan nir, ko jojin nir, ko ni kele wor mauren sen. Ko ngok mñernen orongwos pivi jinibb suk san vajin. ²⁷ Ko isi nga sete muwosi nai pelaot sen ko mivijurik, ni sete orongwos pivi jinibb suk san.

²⁸ “Ko poro kami san pimrreni þili naim nga muwu mare temijpal san, ko setemun þilik ngatan te purrormi suri lat nga nowlin puto surie pirpese, ni evtere puwli jile rreknga ejki? ²⁹ Poro pirpe nga ngok, ko ni titipatun bbong, ko tia-runge turrow renge ni, tuloli bbong ngatan nen ko. Ko ngok sete tivter mun tia-loli jijle; ko jinibb nir tarlesi ko tarmen keraji ni rengen, ³⁰ tarwera ‘Merel emajinge naim ngel, ko setemun evtere nga þimajing jijle mun, omrrol ren.’

³¹ “Ko poro nga numal san pipitevi jinibb nuval pivi nuvasngavöl vasngavöl vesan (10,000), paran parval tevi numal minij san nga mipitevi jinibb nuval mivi nuvasngavöl vasngavöl varu (20,000) mivini tevir nga parval tevi nir. Numal nen pilik ko wor ngatan purrorrmi suri lat nga puto surie puwomu, poro nga ni eterter evtere nga pival tevi numal minij nen, rreknga ejki. ³² Ko poro pijki, ko ni pukoni jinibb sopen parivel ore numal nen tuwen nen, parsewute renge sel renge daron nga ni mivel malum ngasue, ko parngoni demat tevi.” ³³ Iesu ewer otvi nale sen, owra erpel le: “Ko erpok ko, poro kami san sete pivel lingi jile nanu nga marivi sen nir, mernen sete orongwos pivi jinibb suk te, ejki.

Sol nga dilten musuw rengen

³⁴ “Sol erres; ko poro dilten nga mimelmel pusuw jer rengen, ko parloli lweni pimelmel luwi piprese ko? ³⁵ Sete erres rragrag mun renge parloli nanu kele e san, nanu nga mirres rreknga nanu nga misij. Parwirre kobbong pirresrres. Mer nga boron mutoe, purnge re nolo boron.”

15

Nale rrongrrongvi ne sipsip nga mijki

¹ Renge nabong san, ko jinibb nga marok-la nevöt ne takis nir ko jinibb nga marsij nga marwirr tweni nir arini armurrarronge Iesu. ² Ko Parasi nir ko jinibb ne nevisvisenien ne nale neseseien nir arlesi, ko artipatun arok-sur vijvij malum bbong arok-wor suri Iesu, arwera “Merel okorti tevi jinibb nga marsij nir ko ean tevir.” ³ Ko Iesu ornge marwerai, ko owra nale rrongrrongvi san tevir, owra ⁴ “Poro nga san renge kami sipsip sen ongut vesan (100), ko san pijijki lingir, ko erprese, ni sete orongwos pilngilngi ngavöl esiw drromon esiw (99) ngok renge lolo

merwer parurro mösmös, ko ni pipej nga mijijki nen, pian pijpari nga piska lweni? ⁵ Pian ko wor, ko daron nga miska lweni, ko owosi elngi ejingteni renge birparin, ko eir nga eir lengleng. ⁶ Ko daron nga muwosi lweni vini ngaim e, ko everus kortoni selen nir nga marlik ngasue ni ko nga marlik mori bbong ni, ko owrai tevir, ‘Kerr rraḗir, suri nuska lweni pa sipsip suk nga mijijki nga.’ ⁷ Ko inu nuwrai tevi kami, pirpok ko renge melrin. Nir parir lengleng suri jinibb sansan nga m̄isij nga nolon mulululwi, p̄iasi ngavöl esiw drromon esiw nga marok-wera lweni kis pae nga marivi jinibb nga marres, ko armusus nolor pulululwi.

Nale rrongrrongvi ne nevöt nga welili san nga mijijki

⁸ “Ko nesevin si renge kami poro p̄ilngi silva pisngavöl ko pisansan pijijki, ko erpe? Ni pusli laet ko puraki vaseni loloim, pipej pian pijpari nga piska lweni. ⁹ Ko daron nga vinnen m̄iskai lweni, ko everus kortoni selen nir nga marlik ngasue ni ko nir nga marlik mori bbong ni ko owrai tevir, owra ‘Kerr rraḗir, suri nuskai lweni pa silva suk nga mijijki nga.’ ¹⁰ Ko inu nuwrai tevi kami, pirpok ko renge no anglo se Atua. Nir parir lengleng suri jinibb sansan bbong nga m̄isij nga mijijki nen, nga nolon mululwi mirpel.”

Nale rrongrrongvi ne m̄elakel nga mutor jabble sel

¹¹ Ko Iesu owra “Jinibb san nga natun eru morivi norman. ¹² Ko ngok m̄ervitu nen evan ji tata sen ko ongoni tevi, owra ‘Tata, kuptutweni jorom nga parivi se komru nen nir, pivsivsese komru korti.’ Ko ni otutweni joron tevi nuru korti. ¹³ Mian ko nabong sete elep mun, ko m̄ervitu nen eser kortoni joron jijle nir ko evel evan renge ngaim nga milep san nga muto ngasu. Ko elik ie, ko etipatun olokloksi p̄etp̄eti joron renge norrormien sen nga sete murrormi m̄irres e.

¹⁴ “Ko daron nga mulokloksi p̄etp̄eti joron e nir, ko numer nga milep eimare renge ngaim nen; ko ejki mun, ni joron arsuwsuw p̄etp̄eti pa. ¹⁵ Ko ni lweni evan emajing se jinibb ne ngaim nen san. Ko m̄nernen okoni ni evan renge orsel nga marok-wungani b̄erp̄er sen nir rengen, nga pok-wungani b̄erp̄er sen nir. Ko renge marwungani b̄erp̄er, m̄neri Isrel nir arlesi evi majingen san nga m̄sij p̄erp̄er. ¹⁶ Ko ni numer aji lenglengen e, ko sete san ela nanen rragrrag san tevi nga purroi; ko ngok ololi emrreni lenglengen e purro nanen se b̄erp̄er nir sopon, nga puloli pup e. ¹⁷ Mian ko nolon olwi, orrorrmi lweni tata sen vajin, ko owra ‘Aro, jinibb ne majingen se tata nir elep wor, ko nanen evtore nir p̄etp̄eti, ko majbböl nen ojpon; ko suri sev inu bemij e numer iel! ¹⁸ Erres ma inu bemra iel, ko bolwi van ji tata. Ko bowrai tevi ni, “Tata, inu nuloli esij renge no Atua ko renge no nik kele. ¹⁹ Ko ngok inu setemun nures renge nga jinibb parwera inu nuvi natum san, ejki mun. Ko kuploli inu ma bevi jinibb ne majingen som san.’” ²⁰ Ko ni otur imare ko evel, pivini ji tata sen e.

“Ko daron nga mivel ngasu malum mivini, ko tata sen elesi. Ko orrorrmi temijpale. Ko owlu tersele ko pa, evan ko erake totoni, ko orromji. ²¹ Ko natun owrai tevi ni “Tata, inu nuloli esij renge no Atua ko renge no nik kele. Inu setemun nures renge nga jinibb parwera inu nuvi natum san.’” ²² Ko tata sen everuse jinibb ne majingen sen nir, owra ‘Kapsaro pingavil, kapla sunsun nga m̄irresrres asi nen, kaploli ni puri. Ko kapla ring suk ko kaploli p̄irae re bbösö nevren, ko kaploli p̄irae but. ²³ Ko kapan kaprevji natu buluk san nga milep m̄irres; ko rrapurroi, ko kerr rraṗir vajin. ²⁴ Suri natuk ngel erpe emij le pa osuw, ko emaur luwi kele. Ni erpe ejijki le pa, ko nulesi lweni kele.’ Ko nir artipatun arir vajin.

²⁵ “Ko ni natun norman nga wowomu nen ejkie nir, evel womu evan pa orsel e. Mian ko olwi vini ngaim e. Ko daron nga mivini morie naim, ko ornge drrelar marla nubo ko marsew. ²⁶ Ko ni everuse jinibb ne majingen se tata sen san vini jin, ko osusi tevi owra ‘Sev ko ngok?’ ²⁷ Ko m̃ernen owra lweni tevi ni, owra ‘O, tasim olwi vini ngaim, ko niko tata som erevji natu buluk nga milep m̃irres san rengen, suri ni m̃ilesi natun mulwi vini mimaur malum bbong.’ ²⁸ Ko ni ololar e, omusus pian loloim. Ko tata sen eivare vini vare e ko evini jin, ko eiari ni nga pian loloim. ²⁹ Ko ni owra lweni tevi tata sen, owra ‘Kuplesi, inu numajing som sia sia, nurpe jinibb ne majingen som san. Ko sete nutor otvi nale nesesreien som san, ejki rres nawon. Ko nik sete kula nanu san rragrrag tevik. Sete kula nanani san tevik nga inu bololi nanen e san tevi selek nir ko nabir. ³⁰ Ko daron nga ma natun ngel nga mulokloksi p̃etp̃eti jorom nir tevi nesevin ne sel nir mivini e, ko nik kutur imare, kurevji natu buluk nga milep m̃irres renge ni!’ ³¹ Ko tata sen owra lweni tevi ni owra ‘Natuk, nik kulik tevik tetajer ko pa, ko ngok nanu jile nga marivi suk arivi som ko pa. ³² Niko erres kerr rraṗaan vajin ko rraṗir, suri tasim ngel erpe emij ko pa ko emaur luwi; ko ejijki ko pa, ko rramlesi lweni kele.’ ”

16

Nale rrongrrongvi ne burtur nga majingen sen sete muloli momsawos

¹ Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir, owra “Numal san joron elep. Ko ni elngi jinibb ne majingen sen san nga pimetmete nijor sen nir. Ko mian ko jinibb sopor arini ji numal nen, ko arwera ‘O, jinibb som ngok olokloksi jorom nir.’ ² Ko numal nen everuse m̃er nga mivi burtur renge joron nen vini jin, ko owrai tevi ‘Sev le ngel nga

inu mornge renge nik? Kupsuw ko pa, setemun kuma-ivi burtur renge inu jorok nir. Kupan kupuli tweni lat nga komok-majing muto suri, ko san kele p̄ila wanim.’ ³ Ko burtur nen orrorrmi renge nolon, owra ‘Inu bololi sev le, suri numal suk p̄ila tweni inu renge majingen suk? Ko inu derteren suk sete evter renge nga beli dan orsel, ko numanun kele renge nga bongun-ngun.’ ⁴ Mian ko owra ‘E! Inu nurongwos pae lat nga bololi surie renge daron nga numal suk p̄ila tweni majingen suk jik, puloli jinibb nir parmarong kobbong nga inu bean loloim se nir.’ ⁵ Ko ni everuse jinibb nga marloli nivnon ji numal sen arini jin. Ko osusi womue tevi nir san, owra ‘Nik kuloli nivnon e sev ji numal suk?’ ⁶ Ko m̄er nga mususi womu nen e tevi owra lweni tevi, owra ‘Inu nuloli nivnon e dram oel ongut (100).’ Ko burtur nen owra lweni tevi, ‘Naul nen le ngel, kuplai ko kupuli pingavöl pielim (50) kobbong rengen.’ ⁷ Ko osusi kele tevi nir san, owra ‘Ko nik kuloli nivnon e sev?’ Ko m̄ernen owrai tevi, owra ‘Inu nuloli nivnon e bak wit evi nuvasngavöl vesan (1000).’ Ko burtur nen owra lweni tevi ‘Naul nen le ngel, kuplai ko kupuli ongut valim (500) kobbong rengen.’ ⁸ Ko numal se m̄er nga mivi burtur nga sete muloli mumomsawos nga owra ‘O, morok norrorrmien sen engavilvil nawon, orongwos kemkañe lat nga puloli surie!’ Suri jinibb ne iel ngatan nir arongwose asie nir nga marlik renge moron.

Sel nga marwulwule nevöt

⁹ “Kami kele kaploli pirpe morok, kapla nijor ne iel ngatan nir, ko kaplair tevi jinibb nir. Ngok puloli nir parir suri kami, ko partekai kami van renge naim nga renge melrin nir rrek! ¹⁰ Ejki! M̄er nga m̄irres renge puloli nanu nga welili bbong, ngok ni p̄irres renge puloli kele nanu nga milep. Ko m̄er nga sete erres renge puloli nanu nga

welili bbong, ngok ni sete mia-rres renge puloli nanu nga milep kele. ¹¹ Erpok ko, poro sete kamloli erres renge nijor ne iel ngatan nir, ko si ðila nijor nga marres weretunen ne melrin tevi kami kapmetmeter? ¹² Ko poro sete kamrres renge kapmetmete nijor se jinibb ðinij, si ðilai tevi kami nijor nga parivi se kami?

Jinibb san sete orongwose ðimajing se numal pieru pivesane

¹³ “Sete jinibb san orongwose ðimajing se numal pieru pivesane. Poro pirpok, ko tungasi nuru tuwen, ko timrreni nuru tuwen nen. Erpok ko, sete Atua orongwos pukonim re majingen sen poro nevöt mukonim pa renge majingen sen. Suri sete kurongwos kupmajing se nuru korti evesane.”

Parasi nir arok-merreni temijpale nevöt

¹⁴ Ko Parasi nir arok-merreni temijpale nevöt, ko daron nga marunge nanu nga Iesu muwrair ngok e nir, ko armen kerajie. ¹⁵ Ko Iesu owrai tevi nir owra “Kami ngok ko kamivi lartul nga tetajer kamwera kamrres renge mete jinibb. Ko Atua orongwose nolo kami. Ko sev nga marloli mian mare renge jinibb bbong, ngok sete evi nanu san rragrag renge no Atua.

Jinibb arðelak tweni nga paran renge batun vanu se Atua

¹⁶ “Nale nesesreien oto ko pa, ko nale se propet nir arto ko pa, mian ko mivini mijpari daron se Jon Baptaes vajin. Ko renge daron nen mawos ko vajin, marwerwer renge nosþen nga ðirres; ko jinibb arðelak temijpal arwera paran renge batun vanu se Atua. ¹⁷ Ko evi nanu nga ðiterter renge melrin ko iel ngatan porjijki; ko evi nanu nga ðiterter kele wor ðiasi san renge bebje nale ne nale nesesreien ngel san pijijki.

¹⁸ “Erpok ko, jinibb si nga ðilngi kurtweni nesen sen ko ðitkai kele nesevin ðinij san, erpe evitan re nesevin ngok

ko vajin. Ko ñer nga ñitkai kele nesevin nga diwen sen ñilngi kurtweni, ni kele evitan re nesevin ngok.”

Nale rrongrrongvi ne ñer nga joron milep ko Lasros

¹⁹ Ko Iesu ela jilweren kele san erpel: “Jinibb san nga joron milep elik lat san. Ko ni tetajer ok-uri sunsun nga nulser marres ðelak marsongsong, ko marow raprap titis, ko marmalum marres. Ko nabong jijle eaan erres ko eir, elelea. ²⁰ Ko jinibb san nga mivi beres nga mok-ngun-ngun res nga miwajie Lasros elik ie renge metali se ñer nga joron milep nen. Ko ñernen niben nir arkar ðetpeti. ²¹ Ko ni emrreni lengleng pok-rroi bebje nanen nga marvitvitan renge tep se ñer nga joron milep nen. Ko ejki; ko guli arok-ini arok-lomlomi niben nga markar nir. ²² Mian ko vitunen vajin ko beres nga mok-ngun-ngun res nga emij. Ko anglo nir arwosi ni van renge melrin ji Epram, ko elik lilji nelin. Mian ko vitunen vajin, ko ñer nga joron milep nga ea-mij vajin, ko artevni. ²³ Ko ni elik renge lat ne mijen, ko ornge esij elep lengleng. Ko daron nga moro muklu, ko elesi Epram iokwan ngasu jer, ko Lasros emajil renge morkon. ²⁴ Ko ni ekail everus owra ‘Tata Epram, warru kuprrormi inu! Kupkoni Lasros pian purrurrngoni bbös nevren pisansan renge nuwi, ko puloli pujum renge nemek, ko pimemrrali. Suri inu nurnge esij nga esij lengleng renge lomi nabb ngel.’ ²⁵ Ko Epram owra lweni tevi, owra ‘Natuk, kuprrormi renge daron nga nik kummaur e. Nik kulesi nanu jile arres vinuk jim; ko Lasros ornge esij elep, elesi nanu jile arsij vini jin. Ko renge lelingen ngel vajin ni ela lol molmol, ornge erres; ko nik kulik renge lat ne norongen nga ñisij, kurnge esij. ²⁶ Ko nanu san muto ngok liven ne kem ko kami, evi mesa nga milep. Ko ngok nir nga parwera parasi vinuk ji kami sete arloli wos parasi vinuk ji kami, ko kami sete kamrongwose

kapasi vini ji kem iel.’ ²⁷ Ko mian ko ñer nga joron milep nga owra lweni tevi owra ‘Tata, nungoni tevi nik, warru kupkoni Lasros pulwi kele van renge naim se tata suk. ²⁸ Suri inu tasik elim, ko erres ma renge ni pian ko pusurur metu tevi nir, ko puloli nga nir sete parini kele iel renge lat nga inu mornge ñisij ngel e.’ ²⁹ Ko Epram owra lweni tevi ñer nga joron milep nga owra ‘O, ejki, tasim nir, naul se Moses ko naul se propet nir arto pa jir. Naul ser nen ko pa nir parsurur metu tevir.’ ³⁰ Ñer nga joron milep owra lweni tevi owra ‘O, ejki, tata Epram, poro ma san pimaur luwi ko wor renge mijen ko pian jir, ko ngok ko ma nir nolor pululwi ko renge nololien ser nir!’ ³¹ Ko Epram owra lweni tevi, ‘Poro nir sete parunge nale ne naul se Moses ko nale ne naul se propet nir, ko ngok nir parirpok kele kobbong renge nga poro san pimaur luwi renge mijen; sete mara-osuri te, ejki.’ ”

17

Jinibb nga muloli jinibb ñinij ñijilaklak mivitan van renge nololien

¹ Iesu owrai tevi jinibb sen nir owra “Nanu nga parloli jinibb parjilaklak parvitan van renge nololien parini ko wor, sete orongwos pijki. Iok ewretun, ko wi pia-sij wor niko renge ñer nga pia-la nanu ngok nir parpelari! ² Erres ñelak poro nga parsaro puwomu pingavil parla nevöt nga milep ko san, ko parile dil renge ñnernen nowen ko parjuröni ngalu renge dis mot, ñiasie nga poro puloli nir nga welili ngel san ñijilaklak pivitan van renge nololien.

Jinibb ñitlasi tweni nololien se jinibb ko wor

³ “Kami kapmetmet lululweni kami lweni ko wor. Poro tuwam rreknga tasim puloli ñisij tevim, ko nik kupwera lilane ko wor tevi ni. Ko poro nolon pulululwi, ko

kuptelasi tweni nololien sen. ⁴ Ko poro puloli p̄isij tevi nik pivavis kis renge nabong sansan bbong, ko ngok poro pulwi vini jim puwra nolon olululwi, ko ngok, nik kuptelasi tweni ko wor.”

Nosurien se jinibb nga muosuri Atua

⁵ Ko aposol nir arwerai tevi Iesu arwera “Numal, kuploli nosurien se kem puruj kele wor van mare.” ⁶ Ko Numal owra lweni tevir owra “Po, ko poro nosurien se kami puwelili bbong pirpe jelangi nubek,^D ko kamrongwos kapwerai tevi nai sikmon nga milep ngel, ‘Nik lweni kuprrangi twenim ko kupan kuptur renge dis,’ ko ni puloli kobbong pirpe nga kami kamwerai ngok ko tevi.

Murrun se jinibb nga m̄imajing

⁷ “Ko isi niko renge kami poro jinibb ne majingen sen p̄imajing renge orsel p̄ilawlaw rreknga pimetmete sipsip, ko poro pulwi vini ngaim e, ko nik kupwerai tevi, ‘Erres, kupsaro pingavil, kuptajer ko pa kuṗaan.’ ⁸ Ejki rres nawon, nik kupwerai ma tevi ‘Nik kuploli nanen suk puto teraik, ko nik kupla netatuw som ko kuptatuwe ko kupselsale nanen suk daron nga inu beaan e, ko beminmin jile mun pusuw. Ko vitunen vajin ko nik ko kupa-aan ko kupa-minmin.’ ⁹ Ko kami kamrrormi numal nen owra erres tevi jinibb ne majingen sen suri nga muloli nanu ngel nir nga ni muwrai? Ejki! Evi wor nanu nga puloli ko. ¹⁰ Ko kami kele kapiropok, kaploli nanu jile nga inu nuwrai tevi kami nga kaplolir, ko ngok ololi kami kapwera vajin ‘Niko erres ko wor, kem ngel namivi bbong jinibb ne majingen som le, osorsan ko wor renge nabloli pirpok.’ ”

^D 17:6 Erpe iel, Luk orrongrongvi nosurien ser erpe jelangi mastat; ko suri mastat ejki iel, namlingi nubek, nga puloli mining ne nale se Luk piplari limjer.

Iesu ololi jinibb esngavöl nga marmesi e mesien nga niber ñiñemaül arwokwok luwi

¹¹ Ko daron nga marivel suri sel nga paran Jerusalem e, ko Iesu eptevir arivel rurrngi reñge liven ne Sameria ko Galili. ¹² Ko aran laut reñge ngaim nen san. Ko jinibb nga marmesi e mesien nga niber ñiñemaül esngavöl arini ji Iesu. Ko sete arini morie, artur bbong ngasu. ¹³ Ko arverus van jin, arwera “Iesu, Numal, warru kuprroormi kem!” ¹⁴ Ko Iesu oklu van emtenir, ko owrai tevir “Kami kapan ji batun jinibb ne sulsulen ko kaploli ni pununri kami.” Ko daron nga marok-ivel suri bbong sel malum e vini, ko nir jile arwokwok pa osuw. ¹⁵ Ko san reñge nir nga esngavöl ngok ñilesi muwokwok ko olwi vini ko osrövi Atua drrelan ean mare jer. ¹⁶ Ko daron nga mivini ji Iesu, ko ejipa van ngatan reñge dan re ñela Iesu, ko owra erres tevi ni. Ko ñnernen evi ñneri Sameria ko. ¹⁷ Ko Iesu osusi lweni owra “Nuwrate nga nuloli nir esngavöl ko arres arwokwok luwi, ko nibeni nir esiw?” ¹⁸ Sete nir san orongwos pulwi vini pusrövi Atua, ñmerel bbong esan nga mivi jinibb neturvitan!” ¹⁹ Ko ni owrai tevi ñnernen, “Kuptur imare ko kupvijuri sel som, ko kupluwi. Nosurien som ololim kumwokwok ko kumrres.”

Batun vanu se Atua pivini seveling

²⁰ Ko Parasi sopor arsusi tevi Iesu arwera “Batun vanu se Atua pivini seveling?” Ko Iesu owra lweni tevir owra “Batun vanu se Atua sete orongwos pivini reñge sel nga parlesi reñgen. ²¹ Sete jinibb san puwrai tevi nik, ‘Kuplesi ngel’, rreknga ‘Kuplesi ngokwan,’ ejki. Batun vanu se Atua oto pa reñge nolo jinibb.”

Nabong se Jinibb Mawos pivini

²² Ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir owra “Mian ko daron nen pia-vini nga kami kapmerreni kaplesi nabong

se Jinibb Mawos, ko kami sete kamrongwos kaplesi. ²³ Ko jinibb nir arongwos parwerai tevi kami, parwera ‘Kaplesi ngokwan!’, rreknga ‘Kaplesi ngel!’; ko ngok kami sete kapan kapkulkulu pej te, pijki. ²⁴ Erpe navil nga mivil, daron nga mivil renge devje melrin ko mimor vaseni melrin p̄etp̄eti mivesane mijpari devjen, nga jinibb jikle nir marlesi. Ko ngok pia-irpok renge inu Jinibb Mawos renge daron nga bea-luwi vini. ²⁵ Ko womunen inu borngē p̄isij renge nanu pilep renge dul nga marmaur lelingen ngel parloli tevik.

²⁶ “Erpe renge daron se Noa tuwi jinibb nir arlelea nawon, ko ngok p̄irpok ko renge nabong se inu Jinibb Mawos. ²⁷ Renge daron nen ko jinibb araan ko arminmin ko arlesi nesevin, ko armusus parunge nale se Noa, mianan mijpari daron nga Noa mian renge lolo drrav nga muwse; ko nuwi owlu ko ervei jinibb nir, ko armij p̄etp̄eti. ²⁸ Pirpe kele nabong se Lot. Jinibb araan ko arminmin ko arwulwul ko aruw ko arilili naim nir. ²⁹ Ko mian ko mijpari daron nga Lot mivel lingi Sotom e, ko nabb ko nev̄ot nga marin arvitvitan renge melrin erpe naus nga mus, ko osli nir, arin p̄etp̄eti arivi niavin. ³⁰ Ngok nabong se inu Jinibb Mawos nga bevini rengen pusorsan tevi ko p̄irpok.

³¹ “Ko renge nabong nen, m̄er nga m̄ililik vare renge naim sen ko joron marto renge loloim, ni sete pian kele mun p̄ila twenir. Ko m̄er nga mutur renge orsel, ni sete puwlu luwi kele mun van renge naim sen nga p̄ila joron. ³² Kaprrormi sev nga miplari ji nesen se Lot. ³³ Si nga mimrreni p̄ila se mauren sen, m̄ernen putor jabble mauren sen. Ko si nga ma mutor jabble mauren sen, ni pia-la lweni mauren sen. ³⁴ Ko inu nuwrai tevi kami, renge nat nga mupong nen, jinibb p̄ieru pormatur renge maling pisansan; ko parteka tweni tuwen, ko nuru tuwen nen p̄ilik jer. ³⁵ Ko nesevin p̄ieru porlik lat pisansan

parvarrvarr; ko nuru tuwen parteka tweni, ko nuru tuwen p̄ilik jer. ³⁶ [Jinibb p̄ieru pormajing reнге orsel; tuwen parteka tweni, ko nuru tuwen p̄ilik jer.]”E ³⁷ Ko jinibb sen nir arwera lweni tevi “Ngabe ko, Numal?” Ko Iesu owra lweni tevir owra “Lat nen kapa-lesi wos bbonge ko. Pirpe daron nga nanu san emij, ko numön nir nga marok-tasi parmot rrale; orongwos kaplesi wose kobbong ngasu.”

18

Nale rrongrrongvi ne nesevin san nga mok-julm̄ni suri numal san

¹ Ko Iesu owra nale rrongrrongvi san tevi jinibb sen nir nga pivisvisenir e nga parlot tetajer, sete partibbtibbot e. ² Owra “Numal san elik reнге ngaim san. Ko ni sete emtutu rragrrag Atua, ko sete ornge jinibb san. ³ Ko reнге ngaim nen nesevin san nga diwen sen mimij lingi elik rengen. Ko vinnen evini tetajer ko pa jin, ok-luni suri numal nen nga puloli lilane nanu nga muto jin ko ji devje nuval sen. ⁴ Ko numal nen omusus puloli. Epriv wor mian, ko vitunen vajin ni lweni orrorrmi lweni ko owra ‘Inu sete numtutu Atua ko sete nurnge jinibb san. ⁵ Ko suri vinel mutor momorie pa mivini ko mivijajeng jik, ko bololi ma nanu nga muwrai. Poro pijki, ko ngok puloli inu sete numa-lik m̄irres rragrrag, pivijajeng inu ko tetajer.’

⁶ “Ko kami kamrunge sev nga numal nga m̄isij nen muwrai. ⁷ Ko erpese reнге Atua ko jinibb sen nir nga mutobbobbue nir, nga marngir suri ni reнге nata m̄irin ko nata mupong? Kami kamrrorrm̄i ni orongwos pulolola reнге puloli nanu nga marngir suri ngok e? ⁸ Inu nuwrai tevi kami, Atua pisaro pingavil, puloli lilane nanu nen tevir.

E 17:36 Nale nga muto re nolo [], rrek sete Luk oli, ko jinibb san ea-uli vitue daron nga muli tweni kopi san ne naul ngel.

Ko inu Jinibb Mawos renge daron nga bea-luwi vini e, ko bea-lesi nosurien puto malum renge jinibb ne iel ngatan nir, rreknga ejki mun?”

Nale rrongrrongvi ne Parasi ko jinibb nga mok-la nevöt ne takis

⁹ Ko Iesu owra nale rrongrrongvi san tevi jinibb nir nga marok-linglingi lweni nir lweni marok-wera marres, ko marok-kulu wutan re jinibb ñinij nen nir. ¹⁰ “Jinibb eru oran loloim renge naim ne loten nga porlot. Nuru tuwen evi Parasi, ko nuru tuwen nen evi jinibb nga mok-la nevöt ne takis. ¹¹ Ko Parasi esan otur ko olot owra ‘Atua, nuwra erres wor tevi nik, suri nga inu sete nurpe jinibb nga ngok nir nga marok-vevna ko marok-loli nanu nga sete marres, ko marok-loli ñisij tevi nesevin nir. Ko inu sete nurpe kele ñer nga mok-la nevöt ne takis ngel. ¹² Renge wik jile inu nomok-linglingi nanen renge nabong nen eru, ko jorok nir, nomok-la songovlön tevi nik tetajer.’

¹³ “Ko ñer nga mok-la nevöt ne takis nen otur tuwi ngasu, ko sete oklu imare emteni melrin, ejki. Ko owjuwje morkon nga miviseni nga murnge ñisij, ko owra ‘Atua, kuprrormi inu! Nuvi jinibb nga ñisij.’” ¹⁴ Ko Iesu owrai tevi nir, owra “Nuwrai tevi kami, ñerel ko, daron nga morivare, ko ni ko evi ñer nga mumomsawos renge no Atua nen, ko sete nuru tuwen nen. Suri ñer nga ñilngi ni van mare, ko Atua puloli ni pian ngatan; ko ñer nga ñilngi ni van ngatan, ko Atua ñilngi ni van mare.”

Iesu erij erres suri bipiwarreng

¹⁵ Ko jinibb sopor arpitevi bipiwarreng ser nir arini ji Iesu nga ni ñilngi nevren rer ko ñirij ñirres surir. Ko daron nga jinibb sen nir marlesi, ko arwer orer sete paran jin, pijki. ¹⁶ Ko Iesu everus nir paran jin. Ko owra “Kaplinglingi bipiwarreng nir parini jik, sete kapwer orer

te, pijki. Suri batun vanu se Atua evi se nir ko nga nolor marirpe bipiwarreng ngok nir. ¹⁷ Nuwretun nuwrai tevi kami, Ñer nga sete puloli nolon pivini pirpe bipiwarreng, ni sete orongwos pian renge batun vanu se Atua.”

Jinibb san nga joron milep emrreni ðila mauren nga muto tuwi ngok vini

¹⁸ Ko ñerwomu san re ñeri Isrel nir osusi tevi Iesu, owra “Wurru, jinibb nevisvisenien nga ñirres, bololi pirpese ko ðela mauren nga muto tuwi ngok vini?” ¹⁹ Ko Iesu owra lweni tevi ñernen, owra “Erpese nik kumverus inu ñerres? Sete san erres, Atua kobbong esan erres. ²⁰ Ko nik kurongwose pae nale nesesreien se Atua nga muwra ‘Nik sete kupvenaesevin, ko sete kuprevji pini jinibb, ko sete kupvevna, ko sete kupkerkeris, ko kuptori tata som ko tasu som.’” ²¹ Ko ni owra “Nanu ngok nir, inu nulolir jile pa renge daron nga bbong mevi nanwarreng e ko mijpari lelingen ngel.” ²² Ko daron nga Iesu murnge muwrai mirpok, ko owra lweni tevi owra “Nanu sansan kobbong ojpon evi nga kummerreni malume. Jorom nir kupwulwul ðetðeti nir, ko kuptutweni nevöt ner tevi ðeres nir. Ko nik jorom pia-to renge melrin. Ko kupini kupvijurik.”

²³ Ko daron nga ñernen murnge nale ngel e, ornge lengleng esij e. Suri ni evi jinibb nga joron milep san. ²⁴ Ko Iesu elesi nga ñernen ornge lengleng esij e. Ko owra “Evi nanu nga ñiterter milep nga jinibb nga joron milep pian renge batun vanu se Atua. ²⁵ Erpe nato, eterter temijpal renge liwen pietiv.^F Ko nga jinibb nga joron milep pian renge batun vanu se Atua, eterter temijpal wor asie ngok.”

^F 18:25 Erpe iel, Luk ospe kamel ðisil rrurrngi batu nitel san nolon. Ko suri kamel ejki iel, namsupe nato ela wani.

²⁶ Lartul nga marunge muwrai mirpok arwera lweni tevi, “Aro, poro pipok ko isi ko ma p̄iasi pimaaur?” ²⁷ Ko Iesu owra lweni tevir “Sev nga m̄iterter re jinibb puloli, sete eterter rragrrag renga nga Atua puloli.” ²⁸ Ko ngok ololi Pita owra lweni tevi, “Ko kuplesi, kem namiel lingi nanu jijle nga marivi se kem nir arjipon, ko namvijuri nik.” ²⁹ Ko Iesu owra lweni tevir “Inu nuwretun nuwrai tevi kami, m̄er nga mivel lingi naim sen, rreknga nesen sen, rreknga tuwan tevi tasin nir, rreknga tata sen tevi tasu sen, rreknga natun nir, suri batun vanu se Atua, ³⁰ m̄ernen pia-lai pilep kele wor renga daron nga lelingen ngel; ko renga daron nga para-vini, ko ni pia-la mauren nga muto tuwi ngok vini.”

Iesu oṣpe sur mijen sen vatolin

³¹ Ko Iesu eptevi jinibb sen nir arsan kis, ko owrai tevir owra “Kaplesi, rramtongsa le van mare e renga Jerusalem. Ko nanu jile nga propet nir maruli tuwi suri inu Jinibb Mawos parpelari ko wor. ³² Partekai inu van ji jinibb ne vare, ko partetnije inu ko parlutövi inu. ³³ Ko nir parvirralik ko parevji pinik. Ko nabong p̄itul, ko inu bemaaur luwi kele.” ³⁴ Ko jinibb sen nir arrleng sisini nale nga muwrair ngel, ko sete arongwose rragrrage sapon.

Iesu ololi jinibb san nga meten murrorr oklu luwi

³⁵ Ko Iesu otutur suri sel evan morie Jeriko. Ko jinibb san nga mok-ngun-ngun nga meten murrorr, elik renga jeli sel. ³⁶ Ko daron nga m̄er nga meten murrorr nen murnge delung jinibb nga milep marivel asi renga sel, ko osusi owra “A, sev ko ngok?” ³⁷ Ko nir arwera lweni tevi arwera “Iesu ne doNasret ko m̄iasi ngok.” ³⁸ Ko daron nga murnge, ko ekail everus van mare owra “Iesu, nik Devet metka sen, kuprrormi inu!” ³⁹ Ko jinibb nga martur van womue renga lat nga non mimawos e arwera ore ni,

arwera “Kupmurrarrong!” Ko ni ea-verus temijpal kele ko ma van mare lengleng, owra “Nik Devet metka sen, waru kuprroirmi inu!”⁴⁰ Ko Iesu otur murrong, ko owra partekai ni van jin. Ko daron nga mivel vini mori ji Iesu, ko osusi tevi,⁴¹ owra “Nik kumarong nga inu bololi sev tevi nik?” Ko metrroir nen owra lweni tevi owra “Numal, numrreni kuploli metek puklu!”⁴² Ko Iesu owra lweni tevi owra “Kupkulu! Nosurien som ololi nik kumres.”⁴³ Ko meten oklu evesane. Ko evijuri Iesu, ko osrövi Atua. Ko daron nga delung nir marlesi e, ko arsurövi Atua.

19

Iesu ko Sakias

¹ Ko Iesu evijuri sel van renga Jeriko e, nga piasa lingi ie vajin; ² ko jinibb san nga nisen Sakias elik renga iok. Ko ngok renga nir nga marok-la nevöt ne takis, ni evi jinibb nga milep rer, ko evi jinibb nga joron milep kele. ³ Ni okluklu pej Iesu, owra pïlesi wose evi jinibb nga mirpese ko. Ko sete orongwos pïleslesi, suri ni evi jinibb nga mumrrol jer, ko delung elep pïlak. ⁴ Ko owlu wowomu asie delung nir, ko ean esa renga druru nai san nga mirpe nai sikmon, emrreni pïlesi wose Iesu renga daron nga piasa renga sel nen.

⁵ Ko daron nga Iesu mivel vini mumomsawose lat nen, ko esarrerr imare emteni, ko owrai tevi owra “Sakias, kupsaro pingavil, kupjubbul vini ngatan e. Suri nga lelingen inu belik renga loloim som.” ⁶ Ko Sakias esaro ngavil, ojubbul vini ngatan e, ko eptevi Iesu. Ko eir lengleng.

⁷ Ko daron nga delung marlesi e ko arwor surie, arwera “Ni evan renga naim se jinibb nga mïisij!”

⁸ Ko daron nga marsakel vajin re naim se Sakias, ko Sakias otur mare ko owrai tevi Numal owra “Bela wukari

jorok nir; devjen bea-lai tevi ñberes nir, ko devjen pivi suk. Ko poro nuvnae pa joro jinibb san, ko bea-la lweni nanu pivij bea-kele e.”⁹ Ko Iesu owra lweni tevi owra “Lelingen mauren easi vini renge naim ngel, suri nik kele kuvi Epram metka sen san.”¹⁰ Suri inu Jinibb Mawos nuvini nga nomok-pej nir nga marsarr marjijki nga ñbela ser.”

Nale rrongrrongvi ne jinibb nga martori nevöt se numal ser

¹¹ Ko daron nga marmurrarrong suri nanu ngel nir e, ko Iesu erij malum ko pa etajer tevi, owra nale rrongrrongvi san. Suri ni evini mori pa renge Jerusalem e, ko suri nga nir arok-rrorrmni nga batun vanu se Atua pivini ñpirrmali pingavilvil.¹² Ko ni owra “Jinibb nga mivi jinibb nga milep san owra pian ngasu renge vanu nga milep san, nga parloli ni pivi batu numal ne vanu sen, ko pia-luwi vini.”¹³ Ko ni everuse jinibb ne majingen sen esngavöl arini ji ni, ko ela nevöt san nga marwera mina esngavöl tevi nir sisamis. Ko owrai tevir, owra ‘Kapla nevöt ngel nir ko kapmajing rer, ko kaprevei kele nevöt sopor parto tevir, pian pijpari renge daron nga inu bolwi vini e.’¹⁴ Ko ni evel lingi vanu sen. Ko jinibb sen nir nga renge vanu sen arungasi ni, ko arkoni jinibb sopor arvijuri ni nga parwera ‘Kem sete nammerreni ñmerel pivi numal se kem, ejki.’

¹⁵ “Ko daron nga mulwi vini e, nga ñmila jile derteren sen erpe batu numal, ko everus jinibb ne majingen sen nen nir nga ni ñmila nevöt tevir parini ji ni, nga ni purnge jir nga nir armajing re nevöt nen nir, ko evis nga marlai kele muto tevi.”¹⁶ Ko ñmerwomu nen evini ko otur womu renge non, ko owra ‘Numal kuplesi, nevöt som le ngel. Ko inu numajing ren, ko nula kele esngavöl oto tevi nga kumlai tevik.’¹⁷ Ko ni owrai tevi owra ‘Nik kuloli erres, kuvi jinibb ne majingen nga ñmirres. Nik kuloli erres renge

nanu nga welili jer bbong. Inu ðbelngi nik kupmetmete ngaim nga marlelep pisngavöl.' ¹⁸ Ko nir erwen evini kele, ko otur womu renge non, ko owra 'Numal, kuplesi nevöt som le ngel, ko inu numajing ren, ko nula kele elim oto tevi nga kumlai tevik.' ¹⁹ Ko ni owrai kele tevi ðmernen, owra 'Nik kele kupivi numal renge ngaim nga marlelep pielim.' ²⁰ Ko nir itolin kele evini, ko owra 'Numal, kuplesi nevöt som le ngel. Inu nulai ko nunbunbe ore e kalek e, ko nulngi oto. ²¹ Suri numtutue nik; kuvi ðmer nga murrum ðmiterter. Komok-la kele nanu nga nik sete kumlingi, ko komok-la kele nanu nga sete kumruwir.' ²² Ko ni owra lweni tevi ðmernen owra 'Nik kuvi jinibb ne majingen nga ðmisij, inu bewer lokloksim suri nale som ngok ko nir. Suri nik kurongwose nga inu nuvi jinibb nga murruk ðmiterter, nomok-la nanu nga sete ðmelngir, ko nomok-la nanu nga sete morwir. ²³ Ko erpese sete kumla nevöt suk ko kumlingi renge naim ne nevöt lat nga marok-to rengen e? Ko daron nga inu bea-luwi vini e, ko bea-la lweni nevöt suk tevi majbböl nen.' ²⁴ Ko ni owrai tevi lartul nga martur ie, owra 'Kapla tweni nevöt nga mutorir jin, ko kaplai tevi ðmer nga mutori misngavöl.' ²⁵ Ko nir arwera lweni tevi arwera 'Numal, ko ni otori pa esngavöl osuw!' ²⁶ Ko ni owra lweni tevir, owra 'Inu nuwrai tevi kami, nir jile nga martori, parlai kele wor tevir. Ko nir jile nga sete martori, ko beblen nga martori, para-la tweni jir. ²⁷ Ko jinibb suk ngel nir nga marungasi inu ngel, nga sete marmerrreni inu bevi numal ser ngok, kapreveir vini jik, ko kaprevji pinir renge inu nok.' "

Iesu evan renge Jerusalem ko jinibb nir arsusi nisen van mare

²⁸ Ko daron nga Iesu muwra jile nale ngel e, ko otongsa wowomu van renge Jerusalem e. ²⁹ Ko daron nga marini

mori Betpaj e ko Betani renge botwen nga marveruse Botwen ne lolnai ne olip, ko ni okoni jinibb sen eru, ³⁰owra “Koporivel, koporwowomu van renge ngaim nga muto mawos kamru ngok. Ko koporlesi natu dongki san ni ko arile totoni otur nga jinibb san setewor esakel rrongvi rengen. Ko koportelasi tweni dalin ko koporile vini. ³¹Ko poro jinibb san pususi tevi kamru, ‘Erpese komortelasi?’, ko kamru koporwera lweni tevi koporwera ‘Numal emrreni.’”

³²Ko laru nga Numal mukoni nuru nen orivel suri sel van, ko orlesi erpe nga Numal muwrai tevi nuru. ³³Ko daron nga mortelasi tweni dil ne natu dongki e, ko lartul nga ser arlesi ko arwera tevi nuru, arwera “Erpese kamru komortelasi tweni dil ne natu dongki?” ³⁴Ko nuru orwera lweni tevir orwera “Numal le emrreni.” ³⁵Ko nuru orile vini ji Iesu. Ko nir arþelsenin sunsun ser renge drrun, ko arlolli Iesu esa esakel rengen. ³⁶Ko daron nga mivel suri sel e ko nir sopor kele arla sunsun ser ko arþelsenin renge sel.

³⁷Ko daron nga ni mivini mori Jerusalem e renge lat nga sel mujubbul van ngatan e renge Botwen ne lolnai ne olip e, ko delung jile nga marivi jinibb sen nir artipatun arir ko arsurövi Atua, drrelar elep van mare, suri nanu nga marinijnin nawone nir nga marlesir. ³⁸Ko arwera “Numal Atua, nik kurij pa erres tevi ni nga mivini renge nik nisem. Demat puto renge melrin ko nosrövien pian ji ni, Atua ne Drromsen Mare.”

³⁹Ko Parasi sopor renge meling jinibb nga milep ngel arij van ji Iesu, arwera “Jinibb nevisvisenien, kupwer ore jinibb som nir!” ⁴⁰Ko Iesu owra lweni tevir owra “Nuwrai tevi kami, poro nir parmurrarrong, ko nevöt nawon ngel nir vajin parkail van mare.”

Iesu etengsi Jerusalem

⁴¹ Ko daron nga Iesu mivini morie Jerusalem ko emteni, ko etengsi, ⁴² owra “Poro bbong kuprongwose nabong nga lelingen, ko nik kuprongwose nanu nga mivi demat ko! Ko ejki mun, lelingen ngel metem sete orongwos p̄ilesi mun. ⁴³ Mian ko nabong nen nir para-vini, ko nir nga marivi devje nuval som partuwe nawot nga puwlu rralem, ko parlik rralem ko parmetmet ore nik renge iok jijle. ⁴⁴ Ko nir parjijkarre p̄etp̄eti nik ko jinibb nga marlik tevim renge live laut ne nawot som, ko sete parlinglingi nevõt ne nawot nen san p̄ijnget jer renge pisan. Suri nik sete kurongwose daron nga lelingenok nga Atua muwra p̄ila som.”

Iesu evan renge loloim ne Naim On

⁴⁵ Ko Iesu evan renge loloim ne Naim On. Ko ejeli tweni nir nga marwulwul, paran vare e. ⁴⁶ Ko owrai tevir owra “Aruli erpel renge Naul On: Atua owra ‘Naim suk parveruse naim ne verusen’. Ko kami kamtur imare vajin ko kamloli evi ‘naim ne venao res.’ ”

Atua kuprij p̄irres suri Numal nga mivini

⁴⁷ Ko renge nabong jijle Iesu ok-an ok-visviseni renge Naim On. Ko batu jinibb ne sulsulen ko jinibb ne nevisvisenien ne nale nesesreien nir armerreni parevji pini. ⁴⁸ Ko arrelenge suri lat nga parloli suri e, sete artor sweri sel san nga parloli rengen. Suri delung jile arkomrönir suri, armurrarrong kemkañe nale sen nir.

20

Jinibb womu se m̄eri Isrel nir arsusi si ela derteren tevi Iesu

¹ Mian ko errmali erpel: renge nabong san, daron nga Iesu mok-visviseni jinibb nir e renge Naim On ko mok-werwer renge nosp̄en nga m̄irres, ko batu jinibb ne sulsulen sopor ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien

sopor ko birterawarrensopor arkorti ko arini. ² Ko arsusi tevi, arwera “Kupwerai ta tevi kem, isi ko ela derteren ngel tevi nik, nga kumrres renga kuploli nanu ngel nir?”

³ Ko Iesu owra lweni tevir owra “Ko inu kele bosusi ta nale san ni le tevi kami, ko kami kapwerai tevik. ⁴ Baptaesen se Jon evel ji Atua vini, rreknga evel ji jinibb kobbong vini?”

⁵ Ko nir arsupsupe suri lululweni tevi nir kis bbong ko arwera “Rrapwera pirpese? Poro rrapwera ‘Evel ji Atua vini,’ ko ni puwra ‘Ko suri sev kami sete kamosuri Jon?’

⁶ Ko poro rrapwera ‘Evel ji jinibb vini,’ ko delung ngel nir parla nevöt nir ko partuwe pini kerr e. Suri nir artori Jon evi propet.” ⁷ Ko nir arwera lweni tevi arwera “Iawo, kem namrrelenge lat nga mivel e vini.” ⁸ Ko Iesu owra lweni tevir owra “Ko inu kele sete numa-werai tevi kami inu nula derteren ngel ngabe le nga mololi nanu ngel e nir.”

Nale rrongrrongvi ne jinibb sopor nga sete marmetmet lilane orsel se numal san

⁹ Ko Iesu etipatun owra nale rrongrrongvi ngel tevi delung nir, owra “Jinibb san orwi naut ne grep san. Ko elngi tevi jinibb sopor parmajing rengen, ko ni evel van renga ngaim minij san, ko elik ie epriv val wor. ¹⁰ Ko renga daron mawos nga grep wenen marok-mirr e, ko numal nen okoni jinibb ne majingen sen san van ji lartul nga marmajing rengen, nga parla merrenien ne wenen nen spon tevi. Ko lartul nen nir arvirrvirrali mernen ko arkoni tweni ototori nevren, olwi kiskis tevi. ¹¹ Ko numal nen okoni kele jinibb ne majingen sen minij nen kele san evan. Ko

mernen kele lartul nga arvirrvirrali, ko arloli esij tevi jile osuw, ko arkoni tweni ototori nevren, olwi kiskis kele tevi. ¹² Mian ko numal nga okoni kele nir itolin van; ko mernen kele lartul nga arevji lenglenga ko arwirre van vare e. ¹³ Ko numal ne naut ne grep nga owra ‘Aro! Bololi

pirpese? Inu bokoni vajin natuk nga memrreni, ko ni ko ma nir partori p̄irres ko.’¹⁴ Ko daron nga lartul nen nir marlesi ni, ko arwerwera lululweni tevir, arwera ‘Ngok natu numal nen ko ngok! Kerr p̄irevji pini, ko orsel sen pivi vajin se kerr!’¹⁵ Ko arrul totoni, ko arevei tweni re orsel van vare e, ko arevji pini emij.”

Ko Iesu owra “Ko numal ngel pia-loli pirpese tevir?¹⁶ Ni pia-revji pini lartul ngel nir parmij, ko p̄ilngi orsel ngel tevi jinibb m̄inij nir.”

Ko daron nga marunge nale ngel nir e, ko delung arwera “Ejki rres nawon!”¹⁷ Ko Iesu oklu mawos nir, ko osusi tevir owra “Ia, ko nale nga maruli rengen Naul On ngel owra sev le, nga muwra ‘Nabur nga jinibb nga marok-majinge naim marungasi marwirre, ni ko vajin evi nabur nga murrul totoni naim m̄iterter.’^G ¹⁸ Si nga pusnge nabur ngel, niben pimabbur; ko si nga nabur ngel piravij ren, niben pumoloplop p̄etp̄eti.”

¹⁹ Ko rengen daron momsawos nen ko pa ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir ko batu jinibb ne sulsulen nir arloli lesi parevei Iesu. Suri arongwose nga ni owra nale rrongrrongvi ngok ewer lokloksi nir rengen. Ko armetutue jinibb nir, ololi setemun arrul totoni.

Erres rengen kerr rrapwuli takis tevi Sisa?

²⁰ Ko nir arpepej sel san nga poro p̄irres rengen nir nga puloli partor wos Iesu rengen, ko niko puloli nir parongwose vajin parlingi ni van rengen nevre numal, ko numal vajin pia-tor pini. Ko niko arwuli jinibb sopor nga paran parloli sel kerkeris tevi ni, nga

^G 20:17 Erpe iel, Luk ospe nevöt, ko murrun nga nir marili naim muto suri; ko kem namrieni erpe kerr rramili naim iel, nga puloli mining ne nale se Luk piplari limjer.

puloli nir parla Iesu renge nale sen nir. ²¹ Ko lartul ngel nir arsusi kerkerasi tevi Iesu, arwera “Jinibb nevisvisenien, kem namrongwos iok, sev nga kumwerai ko kumvisviseni jinibb e nir arweretun temijpal. Ko sete komok-rrormi san, poro evi jinibb nga milep rreknga muwelili, ko kurij telair ko wor, komok-visviseni marongen se Atua were-tunen tevi jinibb nir. ²² Ko nammerreni nabrongwose ta, Ia, erres kobbong renge nale nesesreien se kerr nga poro rrapwuli takis tevi Sisa, batu numal se ñeri Rom nir, rreknga sete erres?” ²³ Ko Iesu elesi wose nale gerisen ser nga marwerai nga markerkerasi e, ko owrai tevir owra ²⁴ “Kapsareni ta nevöt nen tevik ñelesi.” Ko nir arlai san tevi. Ko ni owra “Isi le non ngel, ko nisen maruli rengen ngel?” Ko nir arwera “Rrekma Sisa ko.” ²⁵ Ko Iesu owra lweni tevir, owra “Ko niko nanu nga mivi se Sisa kapla lweni tevi Sisa. Ko nanu nga mivi se Atua, kapla lweni tevi Atua.” ²⁶ Ko lartul ngel nir sete arongwos parlai ni renge nale sen ngel nir renge no jinibb nir. Artaole muwrai mirpok, ko armurrarrong jer.

Erpese renge jinibb pimaaur luwi renge mijen?

²⁷ Ko Satusi sopor, nga marok-wera jinibb sete orongwos pimaaur luwi kele renge mijen, arini ji Iesu ko arsusi kerkerasi tevi ²⁸ arwera “Ia, ko jinibb nevisvisenien, Moses oli pa renge nale nesesreien se kerr nga muwra ‘Poro jinibb san pimij, ko poro ñernen elesi nesevin san, ko natu nuru ejkie, ko ngok tasin ñilesi kele nesevin nga tuwan mimij lingi nga, ko pivesi wani metka se tuwan nga mimij ngok.’ ²⁹ Ko ngok, jinibb niaken ebut; ñerwomu nen elesi nesevin, ko mian ko emij, ko natu nuru ejkie. ³⁰ Ko ñervitu nen kele elesi. ³¹ Mian ko nir itolin kele elesi vinnen. Mian mian ejpari nir jile nga ebut nen arlesi vinnen. Ko nir jijle natur ejkie, ko armij lingi vinnen.

³² Vitunen vajin ko vinnen vajin emij. ³³ Ko mirpok ngok, renge nabong nga Atua puloli jinibb nir parmaur luwi kele re mijen, nir si nen ko pia-ivi nesen sen e? Suri nir ebut jile ngok martekai vinnen. Kupwerai ta wel!” ³⁴ Ko Iesu owra lweni tevir, owra “Renge iel ngatan ngel, norman nir ko nesevin nir arongwos partotko. ³⁵ Ko nir nga Atua ñilesir arres re parmaur luwi re mijen renge liken ne tuwi ngok vini, nir ko ma sete arongwos paroktotko. ³⁶ Nir arsorsan tevi anglo nir, parmaur tuwi ngok vini, sete arongwos parmij kele mun. Nir arivi pa Atua natun, suri ni ololi nir armaur luwi kele renge mijen. ³⁷ Ko renge devjen ne nir nga marmij, nga mivi weretunen nga marongwose parmaur luwi renge mijen, Moses kele nga kami kamtori, ni ko eviseni tweni nga evi weretunen. Suri renge jilweren ne nai welili nen nga nabb muroror ren ko sete ani, Moses oli nale se Atua nga muwra ‘Inu nuvi Iova Atua se Epram, ko Atua se Aesak, ko Atua se Jekop.’ ³⁸ Ngok niko, ni sete evi Atua se nir nga marmij te ejki. Ni evi Atua se nir nga marmaur. Suri Atua derteren sen elep nga elep lingi mijen, ko jinibb jijle armaur kobbong renge ni.” ³⁹ Ko jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien sopor arwera “Ejki, aro, jinibb nevisvisenien, nik kuwra lweni omomsawos erres ðelak.” ⁴⁰ Ko ngok ololi nir armetutue pae ko, armusus parsusi nanu kele mun san tevi.

Nosusien suri Mesaea

⁴¹ Ko Iesu owra lweni tevir, owra “Erpese nir marwera Mesaea evi metka se Devet san? ⁴² Suri Devet lweni owrai renge naul ne Sam, owra ‘Numal Atua owrai tevi Numal suk “Kupsakel iel renge nevrek rres ko kuptiriv ⁴³ pijpari nga inu ñelngi devje nuval som parirpe lat nga kupbböt ren renge nolon ñelam ngatan.” ’ ⁴⁴ Niko Devet owra

ñernen evi Numal sen. Ko poro pirpok ngok, ko Mesaea evi metka sen erpese ko?”

Iesu osur metutu tevi jinibb nir nga parmetutue jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir

⁴⁵ Daron nga jinibb nir marmurrarrong e, ko Iesu owrai tevi jinibb sen nir ⁴⁶ owra “Kapmetmet renge jinibb nevisvisenien ne nale nesesreien nir. Suri nir armerreni paruri sunsun nga marres marpepriv partur tevir, ko delung jile partorir ãirres ko parsareni nevrer tevir renge sel. Armerreni parsakel renge nai seksakel nga muto limjer womu ñirres renge Naim On, ko armerreni parsakel renge nai seksakel nga muto limjer womu ñirres renge lat ne nanen. ⁴⁷ Nir arivi demij venao, arvenae ãetãeti nijor se nesevin nga diwen ser marmij lingir; ko renge daron ngok ko pa arkerkerasi jinibb nir, arloli verusen nga marpepriv nga partori nir ãirres rengen. Ngok Atua putor vitrangir ãiterter asi wor suri.”

21

Nesevin san nga mutuw nevõt sen

¹ Iesu ok-meteni jinibb nga joror milep marok-tuwe nevõt ser renge bokis nen renge Naim On se Atua. ² Ko ni elesi nesevin san nga diwen sen mimij lingi, ko evi ñeres. Vinnen evini ko otuw nevõt nga wowarreng eru. ³ Ko Iesu owra “Nuwrai tevi kami, vin nga diwen sen mimij lingi ngel, ni otuw nevõt asi wore nir jijle nga martuw nevõt ser ngok e. ⁴ Suri lartul nga ngok nir joror elep temijpal ko arlai bbong beblen ko artuwe, ko artori jere wor eleplep. Ko vinel ma emarong putuw ãetãeti sev nga ni ñilingi nga mivi liken sen ãetãeti.”

Iesu owra tweni nga jinibb sopor para-tingtinge Naim On se Atua

⁵ Ko jinibb se Iesu sopor arok-supsupe suri nevöt nga marlelep lengleng nga renge Naim On se Atua, ko nevöt nga marres kele nir nga marjuroi e, ko merrenien nir nga jinibb marlair. ⁶ Ko Iesu owra “Kami kamok-meteni nanu ngok nir? Mian ko daron nen pia-vini nga jinibb nir partingtinge nevöt ngok nir p̄etp̄eti nga marlelep ngok nir nga renge naim ngok. Setemun san p̄ijnget jer renge san, partingtinge p̄etp̄etir.”

Nanu nga m̄isij nga pia-vini

⁷ Ko nir arsuvi tevi ni arwera “Jinibb nevisvisenien, nanu ngok nir para-pelari seveling ko? Ko sev nelesien ko piviseni nga nanu ngok nir otomori pa nga parremali?” ⁸ Ko Iesu owrai kele owra “Kami kapmetmet ko wor nga sete san p̄ikerkerasi kami. Suri jinibb pilep parini renge inu nisek ko parwera ‘Inu nuvi Mesaea le’, ko ‘Daron nen evini!’ Ko kami sete kapvijuri nir te, pijki. ⁹ Ko daron nga kami kaprunge marval, ko jinibb nir parlatlat nir, ko sete kapmetutu te; suri nanu ngok nir parini ko wor, parasi puwomu, ko nabong nga vitunen ejki malum ko wor.” ¹⁰ Ko ni owrai tevir owra “Ngaim san putur imare ko pival tevi ngaim san; ko batun vanu san putur imare ko pival tevi batun vanu san. ¹¹ Ko nañi nga marlelep nir parñi renge vanu lele ne iel ngatan nir. Ko numer nga marlelep nir parpelari renge vanu lele ne iel ngatan nir, jinibb parmer pilep. Ko mesien lele nir parini parllokloksi jinibb nir. Ko renge melrin nanu lele nir parpelari, parloli jinibb nir parmetutu, ko nelesien lele nga marlelep nir. ¹² Nanu ngok nir setewor parpelari ko, ko jinibb parrul totoni womu pae kami ko. Ko parloli p̄isij pilep tevi kami, ko partekai kami van ji jinibb nga marmetmete naim ne loten nir. Ko parlingi kami van renge naim ne nekaien, ko parloli kami kaptur renge no numal nga marlelep nir ko no numal nga wowarrens nir,

suri inu nisek muto renge kami. ¹³ Ngel pia-ivi daron se kami nga m̄irres nga kapa-wera tweni nos̄pen nga m̄irres. ¹⁴ Ngok niko suri nanu ngok nir, kami kaptor ore womu re norrorrmien se kami ko p̄iterter, nga puloli sete kaprrormi nga kapa-wera ‘O, rrapwera lweni nale sev le tevir?’ ¹⁵ Suri inu ko bea-la nale ko norongwosien nen tevi kami nga kapwerai. Ngok puloli sete nir san renge devje nuval se kami purongwos p̄irij tere nale se kami rreknaga puwra kamkerkeris. ¹⁶ Ko tata se kami nir ko tasu se kami nir ko tuwa kami nir ko niaken se kami nir ko sele kami nir parlingi kami van renge nevre devje nuval se kami nir. Ko lartul nen nir parongwose parevji pini kami sopor. ¹⁷ Mian ko jinibb jijle nir parungasi kami suri kami kamtori inu nisek. ¹⁸ Ko jomro batu kami nir, sete pisansan pia-jijki. ¹⁹ Kami kaptur ko wor p̄iterter, ko kapla se neñi kami.

Nanu nga m̄isij milep renge Jerusalem

²⁰ “Mian ko daron nga kami kapa-lesi jinibb nuval pilep parini parlik rrale iel Jerusalem, ko ngok kami kaprongwose nga sete pipriv ko parlokloksi p̄etp̄eti. ²¹ Ko daron nga kami kaplesi nanu ngel, ko kami nga kamlik renge Jutia, kapwolu ko wor kapan kapteptepi renge botwen. Ko kami nga kamlik Jerusalem, kami kele, kapwolu lingi wor ko. Ko kami nga kamlik renge vanu nga marto rrale ngaim, setemun kamrongwos kapluwi kele van rengen. ²² Nabong ngel nir arivi nabong nga Atua pia-tor vitrangi jinibb nir nga puloli nanu jile nga Naul On muwrai parini parpelari. ²³ Wurru pia-sij wor niko re nesevin nga m̄ite-
 taur ko nesevin nga muloli natun musus renge nabong nen nir. Atua lolaren sen pia-vini renge jinibb nga iel nir. Ko nanu nga parsij nga parsij p̄erp̄er pilep parini parpelari renge vanu ngel. ²⁴ Jinibb sopor parmij e nesip, ko sopor parlair van parlik renge naim ne nekaien nga

marto renge vanu sarrsarr ngok nir. Mian ko jinibb ne vare nir parlokloksi p̄etp̄eti Jerusalem parjijkarre p̄irres pelak, sete sopon pijpon jer. Pian pian pijpari jinibb ne vare nir parini renge bongsi daron ser e nga marwomu.

Mian ko Jinibb Mawos pia-vini

²⁵ “Mian ko nelesien nir parto renge nial, ko navöl, ko moju nir. Ko renge iel ngatan jinibb ne vanu pilep parunge p̄isij pilep ko parmetutu dis bburbbur ko daptap nen nir. ²⁶ Jinibb parunge p̄isij pilep nga partiriv terai sev nga piplari renge iel ngatan totoklai. Suri derteren ne nanu nga marto renge melrin mare, Atua pulolir paririr. ²⁷ Mian ko jinibb nir parongwose parlesi inu Jinibb Mawos bevini beplari renge nabor tevi derteren nga milep ne nosrövien suk jikle. ²⁸ Ko daron nga nanu ngel nir partipatun, ko kami kaptur rramos ko apkulu kapmeteni mare. Suri inu sel ne netlasien se kami otomori bevini.”

Sete jinibb san orongwos daron nen

²⁹ Ko Iesu owra nale rrongrongvi san tevir owra “Erres renge kami kaprrormi nai pik ko nai m̄inij nen kele nga ngok nen nir. ³⁰ Renge daron nga kami kamlesir martipatun martengriv luwi, ko kami kamrongwose nga daron ne numös evini mori pa. ³¹ Ko pia-irpe sel ngel ko, daron nga kami kamlesi nanu ngok nir marpelari, ko kapa-rongwose nga batun vanu se Atua otomori pa pivini. ³² Nuwretun nga nuwretun nuwrai tevi kami, dul ngel nir nga marmaur ngel nir setewor parmij ko, ko parlesi nanu ngel nir parpelpelari. ³³ Melrin ko iel ngatan pian ko porjijki, ko nale suk ma sete orongwos pijijki nabong san.

Kami kapkulkulu metmet ko wor p̄irres

³⁴ “Kami kapkulkulu metmet ko wor ðirres, suri norror-rmien se kami tilelea; kami tamok-oji nanen ko tamok-minmin tamok-lengleng, ko tamok-rrormi ðelake mauren ne iel ngatan; ko ngok nabong suk tia-irpe nover, tia-tawi ore kami tivesane. ³⁵ Suri nga nabong nen pivini ji jinibb jikle nga marlik renge iel ngatan totoklai. ³⁶ Ko niko renge nabong jikle kami kapok-metmet ko wor ðirres. Ko kami kapok-lot ko wor, nga puloli kami derteren se kami putoe nga puloli kami kapwolu lingi nanu nga marsij ðerðer ngok nir, nga puloli kami kaptur ðirres renge no inu Jinibb Mawos.”

³⁷ Renge nabong ngel nir Iesu ok-visviseni jinibb nir renge Naim On se Atua. Ko renge nat nga mupong jile ni ok-ivel lingi ie ok-tongsa van renge Botwen ne lolnai ne olip e. Ko ok-matur rrarren pa ie ko. ³⁸ Ko renge rorpong susu jikle jinibb arok-mermera vini jin renge Naim On nga parmurrarrong suri nale sen nir.

22

Jinibb nga marwowomu renge ðeri Israel nir arwera parevji pini Iesu

¹ Daron ne nanen nga marok-rrro niv nga is mijki rengen, nga marveruse nanen ne asien, oruj mori. ² Ko batun ne jinibb ne sulsulen nir ko jinibb nevisvisenien ne nale neseseien nir arpejpej sel san nga parevei silveni Iesu rengen, nga parevji pini pimij. Armusus parloli limjer, suri armetutu temijpale jinibb nir.

Jutas eir renge pimaronge Iesu pian renge nevre devje nuval sen nir

³ Ko Demij evini esilvi Jutas nga miwajie Iskariot, nga mivi san renge nir esngavöl drromon eru. ⁴ Ko Jutas evel lingir ko evan owrai tevi batu jinibb ne sulsulen nir ko ðerwowomu ne jinibb nuval nir ne Naim On se Atua,

nga puloli sel nga ni purongwos ãilngi Iesu renge nevrer. ⁵ Ko lartul nen nir arunge erres e, arir lengleng, ko arloli rijrijen nga parla nevõt sopen tevi ni rengen. ⁶ Ko Jutas emarong. Ko orrorrmi pejpeje sel san nga poro ãirres renge ni nga ãila Iesu ãilngi renge nevrer, ko sel nen jinibb jijle parrerrelenge.

Jinibb se Iesu eru orloli nanu jile arto lilane terai nanen ne Asien

⁷ Mian ko ejpari nabong ne nanen nen nga marok-rroi niv nga is mijki rengen. Ko renge nabong nen jinibb arok-revji natu sipsip nir nga parloli nanen ne Asien.

⁸ Ko Iesu owrai tevi Pita ko Jon “Koporan koporloli lilane nanen ne Asien puto metmet ngarr terai kerr ko rrapauroi.” ⁹ Ko nuru orsusi lweni tevi orwera “Ko kumarong nga komru noboran noborloli lilane ngarre puto terai kerr ngabe le?” ¹⁰ Ko ni owrai lweni tevi nuru owra “Kopormurrarrong ta. Daron nga kamru koporan renge laut ne ngaim nen, ko koporsewute jinibb san ie nga muwosi botel nuwi san nga muwun, mian tevi re naim sen e. Ko koporvijuri suri ni, ko koporan renge naim nga ni pian renge loloim nen. ¹¹ Ko koporwerai lweni tevi ñer nga naim sen nen, koporwera ‘Numal, jinibb nevisvisenien le okoni komru, owra noborsusi tevim nibeni le loloim nga ni putori nanen ne Asien rengen?’. ¹² Ko ngok ñernen pipatevi kamru van renge loloim ne naim nen san nga milep temijpal nga muto mare, nga nanu jile marto pa rengen. Renge ie ko koporloli nanu jile parto metmet ngarr ãirres.” Ko okoni nuru orivel.

¹³ Ko nuru orivel oran, ko orlesi nanu jijle osorsan erpe nga Iesu muwrai tevi nuru. Ko nuru orloli lilane nanu jijle ne nanen ne Asien arto erres ngarr.

Iesu orro tuloni nanen ne Asien tevi nir

¹⁴ Mian ko evini ejpari renge mete nial nga marok-aani nanen ne Asien ren, ko Iesu evan esakel renge milngen renge tep, ko aposol nir arsakel arpitevi ni. ¹⁵ Ko ni owrai tevir owra “Numrreni lenglengen e borro nanen ne Asien ngel tevi kami puwomu ko vitunen vajin ko bea-runge pia-sij renge nibek. ¹⁶ Inu nuwrai tevi kami, setemun numa-rroi kele nanen ne Asien ngel pian pijpari pia-pelari pumomsawos p̄etp̄eti renge batun vanu se Atua.”

¹⁷ Ko Iesu ela biles norro ko olot owra erres tevi Atua, ko owra “Biles ngel ko kaplilai tevi kami. ¹⁸ Suri inu nuwrai tevi kami, setemun numa-mini kele mun norro ngel renge lelingen ngel le pa ko pian pijpari batun vanu se Atua pivini.” ¹⁹ Ko mian ko ni ela niv ko olot owra erres tevi Atua, ko obbur ototvi, ko elai tevi jinibb sen nir. Ko owrai tevir, “Ngel evi inu nibek nga m̄elai m̄isre kami. Kami kapok-loli nanu ngel pirpok ko, ko kapok-rrorrm̄i inu.” ²⁰ Ko daron nga nanen musuw ko ni ololi erpok kele renge biles; ela biles ko owra “Ngel evi inu drrak nga p̄iseser suri kami ko puloli rijrijen nga mimerr se Atua pia-pelari.

²¹ “Ko kaplesi jinibb san nga pia-te kai kerasi inu van renge nevre devje nuval suk nir, ni esakel tevik ni le renge tep. ²² Inu nuvi jinibb mawos, ko mian ko inu bemij ko wor pirpe nga Atua muwrai pa. Ko wi pia-sij wor pilep niko renge m̄er nga m̄ilngi inu van renge nevre nir.” ²³ Mian ko nir arsusi lululweni tevi nir lweni, arwera “Isi nen ko renge kerr nga ni puloli pirpok?”

Jinibb nga milep renge nir

²⁴ Ko mian ko jinibb sen nir arijrij latlat lululweni tevi nir lululweni bbong suri nir si nen ko pia-ivi jinibb nga milep asasi nen renge nir. ²⁵ Ko Iesu erij tevir owra “Numal nir ko jinibb nga marwowomu nir renge jinibb ne iel ngatan nir, derteren ser otoa. Ko armerreni nga jinibb nir parveruse nir parwera ‘M̄er nga mok-la se

jinibb.’ Ko tetajer arok-tor vitrangi jinibb ser nir. ²⁶ Ko kami ma norrrormien ngok pijki renge kami, sete kaploli pirpok. Ko ñer nga mivi jinibb nga milep renge kami, ñnernen puloli lweni wor ni pirpe ñer nga vitunen jerjer renge kami. Ko ñer nga mivi ñerwomu renge kami, ni puloli lweni wor ni pirpe jinibb ne majingen se kami vajin. ²⁷ Kaprunge ta renge jinibb nga eru ngel nuru, nuru ngabes nen le elelep renge nuru: Mer nga ñisakel renge tep ñiaan, rreknga ñer nga mok-selsale nanen vini jin? Kami kamwera ñer nga ñisakel ko mare renge tep ñiaan. Ko inu nutur livö renge kami nurpe ñer nga mok-selsale nanen nen ko ma.”

Iesu ololi rijrijen tevi jinibb sen nir

²⁸ Iesu ololi rijrijen tevi jinibb sen nir, owra “Kami kamlik tevik renge daron nga nanu nir marini marpelari ji inu, nga marrowrrowe inu. ²⁹ Ko erpe inu Tata suk ñilngi pa inu mevi Numal, ko ngok inu vajin nulngi kami ³⁰ nga kami kapsakel tevik renge batun vanu suk, kapaan ko kapminmin tevik renge inu tep suk, ko kaplik renge nai seksakel suk. Ko kapsuþe lilane suri metil naim se ñeri Isrel nir nga esngavöl drromon eru.

Iesu owowrai nga Pita orongwose piavilvil ore ni

³¹ “Saemon, Saemon! kupmurrarrong ta, demij ongoni pa kami nga purrowrrowe kami pirpe jinibb nga mok-majing mok-jule tutweni dokolvin renge wit. ³² Ko inu nomok-lot suri nik Saemon nga nik nosurien som sete pivitan te. Ko daron nga kupa-rieni lweni nolom, ko kupvijuri lwenik kele vajin, ko kupwer jilijle tasim nir nga puloli norrrormien ser þiterter kele.” ³³ Ko Pita owra lweni tevi ni owra “Ejki ma, Numal, inu nomok-tiriv le vajin nga bean renge naim ne nekaien tevi nik ko bemij tevi nik!” ³⁴ Ko Iesu owra lweni tevi owra “Nuwrai tevim

Pita, lelingen nato sete pukokorout rragrrag ko wor, ko nik kupvilvil ore womu pae inu ko pivatul nga kupwera sete kurongwose inu.”

Baos ko narr ko nesip ne nuval

³⁵ Ko Iesu owrai tevir owra “Bonevis nga daron nga mokoni kami van nga kapwerwer, ko nuwrai tevi kami nga kami sete kaptori baos ko narr ko but se kami. Ko erpese, kami nevre kami armumrrrole nanu san?” Ko nir arwera “Ejki.” ³⁶ Ko Iesu owrai tevir owra “Ko lelingenok vajin ñer nga ñilngi baos ko narr, ñilai putori nuru. Ko ñer nga sete ñilngi nesip nuval, ko ñila sunsun sen puwulwule, ko puwli san e. ³⁷ Inu nuwrai tevi kami nale ne Naul On ngel nga muwra ‘Nir arlesi ni oto tevi ñer nga mutor otvi nale ne nale nesesreien,’ ngok mian ko piplari ko renge inu. Suri nale nga maruli renge Naul On nga marsuþe suri inu, parini ko wor parpelari.” ³⁸ Ko jinibb sen nir arwerai tevi, arwera “Numal, nesip nuval eru le pa ngel!” Ko ni owra “Ngok evter ko pa!”

Iesu otongsa evan renge Botwen ne lolnai ne Olip, olot

³⁹ Ko Iesu evel lingi ngaim ko otongsa van renge Botwen ne lolnai ne Olip e, erpe tetajer mok-loli. Ko jinibb sen nir ara-tongsa vitu suri. ⁴⁰ Ko daron nga mivini renge lat nen, ko owrai tevi jinibb sen nir, owra “Kami kaplot ko wor nga puloli kami sete kapvitan daron nga marrowrrowe kami.”

⁴¹ Ko ni evel rujruj sopen ko ejipa van ngatan ko olot. ⁴² Owra “Tata, poro pivi marongen som, ko kuplai tweni biles ne norongen nga ñisij ngel renge inu. Ko sete pivijuri inu marongen suk te ejki, ko pivijuri wor nik marongen som.” ⁴³ Ko anglo ne melrin san evini jin ko osusi lweni jile ni eterter. ⁴⁴ Ko nolon ornge esij elep lengleng; ko eplak malum olot eterter, ko erat, ko raten sen ojumjum van ngatan renge dan erpe drra. ⁴⁵ Ko daron

nga mulot jile ko emra otur, ko olwi van ji jinibb sen e nir. Ko elesi nga nir marmatur pa, suri arunge esij lengleng, ko norrormien ser arrow arto murrarrong.⁴⁶ Ko ni owrai tevir, “Suri sev kammatur? Kapmera ko kaplot, nga puloli kami sete kapvitan daron nga marrowrowe kami.”

Devje nuval se Iesu arini arrul renge ni

⁴⁷ Daron nga Iesu mok-rij malum e, ko meling delung jinibb nga milep arini arpelari. Ko ñer nga miwajie Jutas, nga mivi nir san renge nir esngavöl drromon eru, owowomue nir evini. Ko evel vini mori ji Iesu nga purromji.⁴⁸ Ko Iesu owrai tevi Jutas owra “Nik kuptekai kerasi inu Jinibb Mawos renge nga kuprrromjik?”⁴⁹ Ko daron nga ni jinibb sen nga martur tevi marlesi wose nga sev piplari, ko arwerai tevi arwera “Pirpe? Nabla nesip nuval se kem nabpalpal e?”⁵⁰ Ko nir san ela nesip nuval sen, ko eta jinibb ne majingen se batu jinibb ne sulsulen, ko esipri otvi boron rres.⁵¹ Ko Iesu owra “E, pijki, evter ko pa!” Ko ela nevren ko eptongi renge ñer nga boron ko ololi emaw erres luwi.

⁵² Ko Iesu owrai tevi batun ne jinibb ne sulsulen nir, ko batun ne jinibb nuval nga marmetmete Naim On nir ko birterawarrang nga marini ie jin nga parevei ni, owra “Kami kamini tevi nesip nuval ko ñetiluk. Kami kamrrommi inu nurpe jinibb venao rreknga jinibb nga mokrevrevji pinpini jinibb?”⁵³ Ko renge nabong jile daron nga inu ñelik tevi kami, ko inu nomok-visviseni jinibb nir renge Naim On se Atua, ko kami sete kamloli lesi nga kapreveik te ejki. Ko lelingen ngel evi daron se kami, ko evi daron nga derteren ne nemalik piplari rengen.”

Pita evilvil ore Iesu owra sete orongwose ni

⁵⁴ Ko nir arrul totoni Iesu ko arpitevi van renge loloim se batu jinibb ne sulsulen nir. Ko Pita ok-vivitu surir ngasu

wor sapon nga mok-vijurir. ⁵⁵ Ko mian ko nir arsure nabb san renge liven renge naworr nga muwlu ore naim nen, ko arlik rrale; ko Pita evan ko elik renge liven jir.

⁵⁶ Ko nesenwarreng ne majingen san elesi nga nabb muror vaseni ni ñilik. Ko ok-meteni suri eterter mian ko owrai owra “Merel kele eptevi ni le!” ⁵⁷ Ko Pita evilvil ore owra “Ejki! Vinel, inu sete nurongwose ni te.”

⁵⁸ Mian ko sete epriv kele mun ko jinibb kele san emteni ni ko owrai tevi “Nik kele kuvi nir ko san”. Ko Pita owra “Ejki ma ñmerel!”

⁵⁹ Ko vitunen vajin, erpe mete nial san asi pa osuw, ko jinibb ñinin nen kele san osur terter tevi, owra “Ewretun le ñmerel eptevi le, suri evi ñmeri Galili le san.” ⁶⁰ Ko Pita owra “E, ñmerel, inu sete nurongwose rragrrag nanu nga kumwerai ngok!” Daron nga mok-rij malum mirpel ko nato kele okokrout evesane tevi momsawos daron nga mok-rij malum ngok e. ⁶¹ Ko Numal erieni ko oklu emteni Pita. Ko Pita orrorrmi sweri nale se Numal nga muwrai womu pae tevi, nga muwrai mirpel, “Lelingen kobbong, renge nata mupong nga lelingen, nato setewor pukokrout ko, ko nik kupvilvil ore inu pivotul ko pa pusuw.” ⁶² Ko Pita evel van vare, ko eting nga eting lengleng, ememasorr e.

Jinibb nuval nir artetniye Iesu

⁶³ Ko renge daron nen jinibb nga marmetmet ore Iesu artetniye ni, ko arwuje. ⁶⁴ Ko nir arka ore mete Iesu, ko arwerai tevi, “Kuvi propet san, ko kupwerai ta, Isi ko mivrralim ngok?” ⁶⁵ Ko nale elep kele wor nga marsij nir, marwerair tevi.

Iesu otur womu renge nor renge gortien ser

⁶⁶ Ko renge nata ñmirin nen vajin, ko ñirterawarreng ne Isrel nir, ko batu jinibb ne sulsulen nir, ko jinibb nevisvisenien ne nale nesereien nir arini korti lat sansan,

ko artori gortien ser. Ko arwera Iesu pivini putur re nor. ⁶⁷ Ko arsusi tevi arwera “Ia, kupwera ta tevi kem. Nik kivi Mesaea ko?” Ko Iesu owra lweni tevi nir owra “Poro bowrai tevi kami, ko kami sete kama-osuri inu, ejki. ⁶⁸ Ko poro nga inu bosusi nanu san tevi kami, ko ngok kami sete kamrongwos kapwera lweni. ⁶⁹ Ko etipatun le pa ngel, mian ko inu Jinibb Mawos bean besakel ngatan renge Atua nevren rres, nga derteren sen mutoe.” ⁷⁰ Ko nir jijle arsusi tevi arwera “Ia ko erpese! Nik kivi Atua natun?” Ko ni owra lweni owra “Kami kamwerai pa ngok. Inu ko.” ⁷¹ Ko nir arwera “Ngok! Niko vajin. Ko suri sev ko nga muloli kerr rramok-pejpej malume nale sopor nga parwilwil tere ni ren?”

23

Iesu otur renge no Paelet

¹ Ko nir nga marlik renge gortien nen nir jijle artur imare ko artekai Iesu van renge no Paelet nga ni puwra suri lat nga puto suri renge Iesu. ² Ko arini ji Paelet vajin ko artipatun arwera nanu ngel nir: “Kem namlesi merel ololi jinibb se kem nir arlengleng. Ololi artere numal se kem, ko okwer ore kem, owra sete nabwuli takis tevi Sisa, batu numal se kami meri Rom. Ko ok-wera ni evi Mesaea Numal.” ³ Ko Paelet osusi tevi Iesu owra “Nik kivi numal se meri Isrel nir?” Ko ni owra lweni tevi, owra “Nik ko kumwerai ngok.”

⁴ Ko Paelet owra lweni tevi batu jinibb ne sulsulen nir ko jinibb jijle nir, “Nulesi merel sete otor otvi nale ne nesereien san, ejki.” ⁵ Ko nir arij eterter arwera “Ejki, ni ololi jinibb arlik esij, evel petpeti renge Jutia. Ko etipatun renge Galili ko evini ejpari iel nga mok-visviseni jinibb nir.”

Iesu otur renge no Erot Antipas

⁶ Ko daron nga Paelet murnge nale ngel, ko osusi owra “Ia, ko ñmerel evi ñmeri Galili le?” ⁷ Ko daron nga Paelet murnge marwera lilane nga Iesu mivel renge Galili e vini, ko okoni tweni van ji Erot e. Suri Galili evi vanu nga Erot mok-metmete, ko re daron nen Erot elik pa renge Jerusalem. ⁸ Ko daron nga Erot ñmilesi Iesu ko eir nga eir lengleng. Suri nga ni ok-tiriv pa bonevis ko, emrreni ñilesi. Suri nga ni ok-runge nosþen nen, ko orrorrmi nga renge nabong san ko ñilesi Iesu puloli nanu nga ñininijn nawone san. ⁹ Ko Erot osusi rongorngenge nale elep tevi Iesu. Ko Iesu sete owra lweni rragrrag nale san tevi ni. ¹⁰ Ko batu jinibb ne sulsulen nir ko jinibb nevisvisenien ne nale neseseien nir artur ko arwer memsi Iesu. ¹¹ Ko mian ko Erot ko jinibb nuval sen nir arongrong melas bbonge ni ko arsi tevi. Ko Erot owra parloli puri sunsun san nga nulsen ñirres ko parpitevi lweni van ji Paelet. ¹² Ko Erot bonevis evi devje nuval sen e Paelet, ko Paelet bonevis evi devje nuval sen e Erot. Ko lelingen ngel vajin orloli sel.

Paelet owra Iesu orongwos pimij ko wor

¹³ Ko Paelet everus kortoni batun ne jinibb ne sulsulen nir ko numal se ñmeri Isrel nir, ko jinibb jile nir arini arkorti lat sansan. ¹⁴ Ko owrai tevir owra “Mer nga kami kamtekai vini jik ngel nga kami kamwera ni ololi jinibb nir arlengleng temijpal. Ko inu nurngge lilane pa nanu nen nir jin renge no kami, ko sete nulesi nanu nga kami kamwerai ngok san, nga ñmerel esij ren. ¹⁵ Ko Erot kele sete elesi nanu san esij rengen, suri mukoni lweni vini ji inu. Ko ngok oto vajin limjer nga ñmerel sete ololi nanu san nga ni pimij suri. ¹⁶ Ko inu bololi jinibb suk parvirrvirrali, ko bea-linglingi ni ko vajin pivel sisarow.” ¹⁷ [Suri renge daron ne nanen ne Asien renge murrun ser Paelet ñilinglingi wor jinibb ser ko san nga ñmilik renge

naim ne nekaien pivel sisarow].^H ¹⁸ Ko nir jile arkail arvesane van mare jer arwera “Kuppitevi tweni m̄erel van, kuprevji pini pimij! Ko kuplinglingi ma Barapas pivel sisarow pirpe kem nammerreni.” ¹⁹ M̄erel Barapas, m̄eri Rom nir arlingi renge naim ne nekaien suri nga muloli lartul nga marlik ie marpalpal tevi numal nga m̄ilik renge ngaim nen. Ko ni erevji pini kele wor jinibb emij.

²⁰ Ko Paelet emrreni p̄ilinglingi Iesu pivel sisarow, ko erij tevi nir kele. ²¹ Ko nir arkikail lengleng van mare arwera “Kuprruloni renge nai pelaot!” ²² Ko ni erij luwi kele vatolin tevir, owra “M̄erel ololi sev esij? Inu sete nulesi ololi nanu san esij renge ni pimij suri. Ko inu bololi para-virrvirrali ni, ko belinglingi ni pivel sisarow.” ²³ Ko nir sete armosi re markail. Arkail kele eterter lengleng, drrelar evan mare jer arvesane, arwera “Kuprruloni! Kuprruloni renge nai pelaot!” Ko Paelet ornge drrelar, ololi surie erpe drrelar muwrai. ²⁴ Ko emarong Iesu tevir nga nir parloli surie nga nir marmmerreni tevi ni pirpe nga nir marwerai. ²⁵ Ko ni elinglingi Barapas, m̄er nga m̄eri Rom nir marlingi renge naim ne nekaien suri nga muloli nir marpalpal tevi numal nga m̄ilik renge vanu nen, ko erevji pini kele wor jinibb. Ko elinglingi ni evel sisarow erpe nga m̄erwomu se m̄eri Isrel nir marmmerreni.

Arpitemi Iesu evel

²⁶ Ko jinibb nuval sopor arpitemi Iesu evel van nga parruloni re nai pelaot. Ko arlesi jinibb ne Saerin san renge sel, nga nisen Saemon, otutur vini nga pian renge ngaim nga milep. Ko arrul totoni ni ko arjingteni nai pelaot se Iesu renge birparin, ko aron tertere nga ni puwosi pivitu. ²⁷ Ko delung nga milep arvijuri suri Iesu.

^H ^{23:17} Nale nga muto re nolo [], rrek sete Luk oli, ko jinibb san ea-uli vitue daron nga muli tweni kopi san ne naul ngel.

Ko nesevin sopor arpitevir, ko arting elep armesmasor e nga martengsi erpe ni mimij pa. ²⁸ Ko Iesu erieni lweni ko owrai tevir owra “Kami nesevin ne Jerusalem nir, sete kaptengsi inu te, pijki. Ko kaptengsi lweni ma kami, ko natu kami nir. ²⁹ Nabong nen nir paravini nga jinibb nir para-wera ‘Neiren renge kami nesevin nga kam̃er ko kami nesevin nga setewor kamvasus ko kami nesevin nga setewor kamloli bipi musus wor nabong san. Kami ngok ko kaprunge p̃irres.’ ³⁰ Ko renge nabong nen nir para-rongwos parwerai tevi botwen nga marlelep nir, ‘Kapmatop ko kapvitan renge kem!’, ko arongwos parwerai tevi botwen nga marwowarreng nir, ‘Kapini kaptevni ore kem!’ ³¹ Kaplesi! Ara-tipatun lebbong ngel, ko arloli erpok. Pian ko para-loli p̃isij p̃erp̃er wor p̃iasi ngel.”¹

Arwuse Iesu renge nai pelaot

³² Ko nir arpitevi kele nuru eru. Laru nen nuru korti orivi jinibb nga morsij, ko niko marlingi nuru pormij tevi Iesu. ³³ Ko nir arini renge lat san nga marwera Golkota e, nga muwra mirpel, Lat ne bongur. Ko renge ie nir arwuse Iesu nevren nuru ko belan nuru renge nai pelaot. Ko arwuse kele jinibb nga morsij nga nevre nuru ko bela nuru renge nai pelaot eru, nuru tuwen renge Iesu nevren rres, ko nuru tuwen renge nevren mair. ³⁴ Ko Iesu owra “Tata, kuptelasi tweni nololien ser, suri sete arongwose rragrrage nanu nga marloli.” Ko nir artututweni sunsun sen tevir nga partuwe daes suri.

Jinibb armen kerkerasi Iesu

¹ 23:31 Erpe iel, Iesu ospe nai nga mimalum ko nai nga mukur, ko kem namrieni nga puloli mining ne nale sen piplari limjer.

³⁵ Ko jinibb nir artur mori bbong. Ko arok-kulu arok-meteni daron nga m̄erwomu se m̄eri Isrel nir marok-men kerkerasi Iesu, arwera “Ni ela pa se jinibb elep osuw; ko rraplesi vajin ni p̄ila se ni luwi vajin ta we, poro pivi Mesaea nga Atua mutobbobbue.” ³⁶ Ko jinibb nuval kele nir armen kerkerasi. Ko arini mori jin ko arla lesi norro nga mimilali pa tevi ni. ³⁷ Ko arwera “Poro nik kupivi numal se m̄eri Isrel nir, ko kupla se nik luwi!” ³⁸ Nale ngel le nir nga marulir mare renge nai pelaot: M̄EREL EVI NUMAL SE M̄ERI ISREL NIR.

Laru nga mormij tevi Iesu

³⁹ Ko laru nga mormij tevi Iesu, nuru tuwen erij esij tevi, owra “E, poro nik kupivi Mesaea, ko kupla se nik ko komru!” ⁴⁰ Ko nuru tuwen erij tevi suri, owra “Nik sete kumtutue Atua rrek! Kuplesi nik ko inu, kerru rromorsere lweni wor nanu nga rromorloli ko, ⁴¹ ko niko renge kerru, erres ko wor. Suri kerru ma, rromorla mawos wore ko nanu nga moro rroporlai renge sev nga rromorlolir. Ko m̄erel ma sete ololi nanu san esij rragrag te.” ⁴² Mian ko ni owrai tevi Iesu owra “Iesu, poro nabong nga kupi-ivi Numal, ko waru kuprormi inu.” ⁴³ Ko Iesu owra lweni tevi owra “Nuwretun nuwrai tevi nik, lelingen kobbong kuplik tevik renge lat nga m̄irres asi jer, nga mivi drromdrromon jer.”

Iesu emij

⁴⁴ Ko omomsawos renge mete nial esngavöl drromon eru ko nial setemun esin. Lat emalik p̄etp̄eti renge lat jijle evini ejpari mete nial itul nat mirivriv vajin. ⁴⁵ Ko kalek nga murrul ore lat nga muon nga muon temijpal renge Naim On se Atua loloim eteri wukari devjen eru e. ⁴⁶ Ko Iesu everus temijpal van mare owra “Tata, nulngi neñik renge nevrem!” Daron nga muwrai jile nale ngel e ko

osrow pini. ⁴⁷ Ko daron nga batu jinibb nuval se ñeri Rom nir ñilesi nanu nga miplari, ko osrövi Atua suri. Ko owra “Ewretun le ñerel evi jinibb nga mimawos ñirres!”

⁴⁸ Ko jinibb jikle nga marini ie nga parmeteni, daron nga marlesi nanu ngel nir ko arieni lwenir van renge ngaim ser e, arunge esij lengleng, arwujwuje morkor suri. ⁴⁹ Ko Iesu selen wor nir ko nesevin nga marvijuri Iesu renge Galili vini, nir ngok artur wor van ngasngasu sopen, ko armeteni nanu nga marpelari nir.

Josep etevni Iesu

⁵⁰⁻⁵¹ Ko ñeri Armetia san elik ie, nisen Josep. Armetia evi ngaim ne Isrel san. Ko ñerel Josep evi nir san renge gortien se nir nga marwowomu re Isrel nir. Ni evi jinibb nga mimawos ñirres, ko evi jinibb nga mok-teravi batun vanu se Atua pivini. Ko sete emarong renge nanu nga gortien ser ngok muloli tevi Iesu. ⁵² Ko ñerel ko emawose no Paelet evan jin, sete emtutu te, ko ongoni nibe Iesu tevi. Ko Paelet emarong. ⁵³ Ko Josep evan ojri tweni nibe Iesu renge nai pelaot, ko ela kalek nga mimalum ñirres san, ko onbe ore e. Ko owosi van elngi renge nevöt san nga marsavi nolon mutoe nga setewor arlingi jinibb san rengen nabong san. ⁵⁴ Ko evi Praete, nabong nga marok-eseser e marok-la kortoni ngarre nanu nir. Ko otomori pa nial piwaj pini ko Sapat pivini. ⁵⁵ Ko nesevin nga marvijuri Iesu renge Galili vini, nir arpitevi Josep, aran ko arlesi dubb nen, ko armeteni suri lat nga marlingi nibe Iesu muto suri. ⁵⁶ Mian ko nesevin ngel nir arluwi van renge naim e, ko arla roi nga mapur ñirres ko pomat, arloli kortoni ngarre nir, mian ko para-lair van parsesei renge nibe Iesu. Ko nir armosi erpe nesesreien ne Sapat muwrai.

24

Dubb oto kiskis, Iesu emra luwi renge mijen

¹ Renge Sante rorpong susu malum, ko nesevin nen nir artori ro nai nga mapur ñirres, ko armermera tevi van renge dubb nga parsesei renge nibe Iesu. ² Ko daron nga marini renge dubb, ko arlesi nevöt nga muto ore dubb martini tweni pa rengen mijkie. ³ Ko arjiol van ngatan ko arsil van renge lolo dubb, ko sete arlesi nibe Numal Iesu. ⁴ Ko nir artur lengleng vajin, arrelenge lat nga nanu ngel muto suri. Ko ngavilvilsen jinibb eru orpelari jir ortur tevir. Sunsun se nuru orow raprap titis. ⁵ Ko nir armetutu temijpal, ko arjiol vitan nor emawose dan. Ko laru nen nuru orwera tevir orwera “Erpese kami kampej ñer nga mimaaur renge nir nga marmij pa? ⁶ Ni ejki iel, ni emaur luwi pa. Kami kamrongwose renge daron nga ñilik renge Galili wosenen ni owra sev nale tevi kami? ⁷ Ko ni owra ‘Partekai inu Jinibb Mawos van renge nevre jinibb nga marsij nir, ko nir parwuse inu renge nai pelaot ko parrulonik; ko nabong pitolin ko bemaur luwi kele.’ ”

Jinibb se Iesu sete arosuri nale se nesevin nir

⁸ Ko nesevin nen nir arrormi sweri lweni nale nga muwrair nen nir. ⁹ Ko nir arivel lingi dubb ko arluwi van ji jinibb se Iesu nir esngavöl drromon san e (11); ko arsuþe nanu þetþeti tevir. ¹⁰ Nesevin nen le ngel nir: Merri ne Maktla ko Joana ko Merri nga tasu se Jemes, ko nesevin ñinij nen kele wor sopor nga marpitevir. ¹¹ Ko aposol nir arunge nale ser erpe nale gerisen bbong, ko sete arosuri.

Pita esil van renge lolo nevöt

¹² Ko Pita emra ko owlun van renge dubb e. Ko ejjol van ngatan, ko emteni ko elesi sunsun nga bbong marnube e ñisan muto, ko setemun elesi kele nanu san. Ko evel olwi

van renge naim sen e. Bbösa nga milep elaie suri nanu nga miplari ngok.

Jinibb se Iesu eru orivel suri sel van Emeas e

¹³ Renge nabong nen mawos ko pa, jinibb se Iesu eru orivel suri sel nga poran renge ngaim e san nga nisen Emeas. Ko oto wor ngasngasue Jerusalem sapon erpe evi kilomita esngavöl drromon san wor. ¹⁴ Ko daron nga morok-ivel suri sele morok-supsuŕe suri nanu nga marpelari nir tevi nuru lululweni wore, ¹⁵ ko Iesu evel vini mori ji nuru. Ko nuru orok-suŕe malume, ko Iesu evini pa ji nuru, arivel kokorti vajin. ¹⁶ Ko daron nga nuru morlesi ni ko orrelenge ni, sete orongwose, suri Atua opongi ore mete nuru. ¹⁷ Ko Iesu osusi tevi nuru owra “Sev ko komorok-supsuŕe renge sel nga komorivel ngok?” Ko nuru ortur murrarrong, no nuru evirrvirrtng. ¹⁸ Ko nuru tuwen nen nga nisen Kleopas osusi tevi, “Rreknga nik kusan kivi jinibb nga kumlik renge Jerusalem ko sete kurongwose nanu nga miplari renge nabong evis lebbong nga marasi!” ¹⁹ Ko Iesu osusi tevi nuru owra “Isev ko nir?” Ko nuru orwera lweni tevi orwera “Nanu nga marpelari renge Iesu ne Donasret. Ni evi propet san, ko renge no Atua ko renge no jinibb nir, ni evi jinibb nga milep san renge majingen sen ko renge nale sen nir. ²⁰ Ko batun ne jinibb ne sulsulen nir ko m̄erwomu se kerr nir arpitevi ni van ji m̄eri Rom nir, nga nir parwera ni pimij ko wor. Ko nir arruloni ni renge nai pelaot. ²¹ Ko kem namlingi nolo kem renge ni eterter nga ni orongwos puloli kerr m̄eri Isrel nir rrapiel sisarow vajin. Ko mare nen renge nanu ngel nir, lelingen evi nabong itolin le pa osuw nga nanu ngel nir marpelari. ²² Ko nesevin sopor renge gortien se kem arloli bbösa nga milep elai kem, renge daron nga marmmermera rorpong susu van renge dubb nga jinibb

marlingi ni niben rengen. ²³ Ko sete marlesi nibe Iesu, ko arlulwi vini arwerai nga nir arlesi anglo eru orwerai tevi nir nga ni emaur luwi pa. ²⁴ Ko sopor renge gortien se kem aran renge dubb ko arlesi nanu jile arirpe nga nesevin nir marwerai.

Ko sete arlesi ni.” ²⁵ Ko Iesu owrai tevi nuru owra “O, kami nga kamlengleng, ko kamlolola lengleng renge kaposuri nale se propet nir nga marwerai! ²⁶ Sete evi nanu nga Atua ñilngi pa nga piplari ko wor nga Mesaea purnge ñisij renge nanu ngel nir, musuw ni pian renge nosrövien sen?” ²⁷ Ko Iesu owra lweni tevi nuru sev nga marwerai suri ni renge Naul On, etipatun renge naul se Moses ko etajer tevi vini ejpari nga propet nir marulir. ²⁸ Mian ko nir aran mori renge ngaim nga nuru morwera poran rengen, ko Iesu ololi erpe ni ñitajer kele wor. ²⁹ Ko nuru orevei totoni ni ko orwera “Kuplik tevi komru. Suri nat erivriv pa, otomori nial piwaj pini.” Ko ni emarong, ko ean loloim nga ñilik tevi nuru.

³⁰ Ko ni esakel renge tep tevi nuru nga paraan. Ko ni ela niv ko olot owra erres tevi Atua suri, ko obbri otvi niv, ko elai tevi nuru. ³¹ Ko mete nuru eñerer vajin, ko orlesi wose ni. Ko ni ejjiki renge mete nuru, orrerleng lat nga mian e, setemun orlesi. ³² Ko nuru kis vajin orwerwera lululweni tevi nuru, orwera “Po! Nile ma wor daron nga rramiel renge sel e ko muwra visviseni Naul On nir tevi kerru, ko nolo kerru eir.” ³³ Ko renge daron nen mawos ko pa, ortur imare ko orluwi van renge Jerusalem e, orlesi aposol nir esngavöl drromon san ko nir ñininj nen kele wor sopor. ³⁴ Ko aposol nen nir ko nir nga marpitevir ngok arij womu tevi nuru, arwera “Numal emaur luwi weretunen! Ni eplari ji Saemon.” ³⁵ Ko nuru vajin orsupe suri nanu nga marpelari renge sel tevi nir, ko erpese renge daron nga ni mubbri otvi niv, ko nuru morlesi wose.

Jinibb se Iesu arlesi ni

³⁶ Ko daron nga morok-suþe suri nanu ngel e tevir, ko artaol lenglenge Iesu otur pelari renge liven jir, ko owra “Demat piptevi kami.” ³⁷ Ko nir armetutu lengleng, arrormi rreknga ma arlesi neñin san. ³⁸ Ko Iesu owrai tevir owra “Kami kammetutu sev ko? Suri sev norrorrmien nga marirpel ngel nir marini renge nolo kami? ³⁹ Kapmeteni nevrek nuru ko ðelak, ko kapsareni nevre kami, ko kaprunge evi inu mawos le wor. Ko kaplesi, neñin sete niben otoa te ejki, ko jin sete otoa te ejki, erpe nga kami kamlesi inu ngel!” ⁴⁰ Ni owra nanu ngel, ko eviseni nevren nuru ko ðelan nuru tevi nir armeteni. ⁴¹ Ko bbösa elair e ko arir lengleng; ko setewor arosuri erres te, ejki malum wor. Ko ni owrai tevir, “Kamtori nanen sopen ni ko?”

⁴² Ko nir arla viso nai nga mimasos jile pa san ko arsareni tevi ni. ⁴³ Ko ni esaro ko elai jir ko orroi renge nir jile nor.

Bongsi nale se Iesu tevi jinibb sen nir

⁴⁴ Ko Iesu owrai tevir owra “Nanu ngel nir arivi nanu mawos nga mowrai pa tevi kami renge daron nga ðelik malum tevi kami e. Renge bonevis nen nomok-werai pa nga nanu jile nga maruli renge naul se Moses ko renge nale se propet nir ko renge Sam nir nga marsuþe suri inu parini ko wor parpelari.” ⁴⁵ Ko ni owni norrorrmien ser arkulu nga parongwose nale ne Naul On nir þirres. ⁴⁶ Ko owrai tevi nir owra “Ngel evi sev nga maruli, nga Mesaea purnge ko wor þisij, mian ko pia-maur luwi kele renge nabong itolin. ⁴⁷ Ko parwerwer renge vanu jijle nir nga jinibb nir nolor parlululwi ko wor, ko Atua þitlasi tweni nololien ser vajin renge nise Mesaea. Ko womujnen þitipatun womu renge Jerusalem. ⁴⁸ Kami ko kamivi jinibb nga kapwera tweni nanu ngel nir. ⁴⁹ Ko inu bokoni ðer

nga Tata suk ñiririj pae tevi kami nga pia-lai tevi kami. Ko kami kaptiriv wore ko renge ngaim pian pijpari daron nga derteren se Atua pivel renge melrin vini iel ngatan nga puloli kami kapterter.”

Atua etkai lweni Iesu van renge melrin e

⁵⁰ Ko Iesu eptei twenir arivel lingi ngaim nen. Ko arivel van arjipari Betani. Ko renge ie ni esareni nevren nuru van mare mawos nir, ko erij erres suri nir. ⁵¹ Ko daron nga mok-rij ñirres surir ko Atua etkai tweni ni van mare e renge melrin. ⁵² Ko nir arlotoe ni, ko mian ko arlulwi van renge Jerusalem e tevi neiren nga milep renge nir nolor. ⁵³ Ko nir aran renge Naim On ko arlotoe Atua, arwera erres tevi.

Naul On Nga Mimerr Uripiv

The New Testament in the Uripiv language of Vanuatu

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators

Language: Uripiv (Uripiv-Wala-Rano-Atchin)

Dialect: Uripiv

Translation by: WBT

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 May 2022 from source files dated 31 Mar 2022

96303ce7-aa0a-513c-862d-415957a542e1